

तथात्वमनुमानगम्यम् । एवंतर्हि भाविजन्मगतमप्यनुमानगम्यमिति चेन्न । तद्विशेषस्यानवगमात् । न खलु ज्योतिष्टोमादिरिष्टप्राप्तिहेतुः कलंजगक्षणवर्जनादिरनिष्टपरिहारहेतुरित्यमुमर्थं वेदव्यतिरेकेणानुमानसहस्रेणापि तार्किकशिरोमणिरप्यवगुंशक्नोति । तस्मादलौकिकोपायवोधको वेद इति लक्षणस्य नातिव्याप्तिः । अतएवोक्तं—‘प्रत्यक्षेणानुमित्या वा यस्तूपायो न बुध्यते । एनं वदन्ति वेदेन तस्माद्वेदस्य वेदता ॥’ इति । स एवोपायो वेदस्य विषयः तद्वोधार्थं चाधिकारी तेन सहोपकार्योपकारकभावः संबंधः ।

अथ वेदानामपौरुषेयत्वेन स्वतः प्रामाण्यमनूयते—वेदांश्चैकसंनिकर्षं पुरुषाख्याः । नन्वस्तु पदानां पदार्थसंबंधस्य च नित्यत्वं, वाक्यार्थप्रमितेश्च वाक्यजन्यतया विधीनां प्रामाण्यं, तथाप्यानुपूर्वीरूपे वेदानां नित्यत्वासंभवात्काठकादिसमाख्यया तत्कर्तृकत्वनिश्चयाच्च पौरुषेयत्वं संभवति । पुरुषे च दोषसंबंधसंभावनयानप्रामाण्यं संभवति । तथाहि । वेदः प्रागभावप्रतियोगितावच्छेदकधर्मवान् वाक्यत्वात् भारतवदित्यनुमानेन पौरुषेयत्वम् । न च सामान्यधर्मस्य प्रागभावप्रतियोगितानवच्छेदकत्वेन वेदत्वस्यातथात्वादसिद्धिरिति वाच्यम् । वेदत्वस्यातादृशत्वेऽपि इदानीं तन्वेदत्वादीनां तदवच्छेदकतयानासिद्धिः । अन्यथा घटादीनामपौरुषेयत्वप्रसंगः । वस्तुतो वेदत्वं प्रागभावप्रतियोगितावच्छेदकं कार्यधर्मवृत्तित्वात् । अतो वेदानां पौरुषेयत्वम् । एवं च काठककालापकादिसमाख्या बर्बरः प्रावाहणिरकामयतेत्याद्यनित्यसंयोगोऽप्युपपद्यते । तदुक्तं संनिष्कृष्टकालावेदाइदानीं तना इति । तत्र चास्मादानीं कर्तृत्वासंभवाद्यासादिव दीश्वर एव कर्ता । एवं च ‘त्रयो वेदा अजायंते त्यमेकमेवेदो वा यो र्यजुर्वेदः’ इत्यादि दर्शनमुपपद्यते । अतो न स्वतः प्रामाण्यमिति चेत् । न । उक्तानुमानस्य वेदत्वं प्रागभावप्रतियोगितावच्छेदकं सामान्यधर्मत्वादित्यनुमानेन सत्यप्रतिपक्षितत्वात् । प्रति योगिताव-

विशिष्टार्थस्मरणं, नाम्नां कर्मभेदो गुणफलोपबंधः संकल्पलाघवंच, साम्नामक्षराभिव्यक्तिः, स्तोभानां सामकालपूर्तिः, उपनिषदां पार-
लौकिकफलकर्मप्रवृत्तिजनकशरीरव्यतिरिक्तजीवात्मज्ञानं, क्रमज्ञानादिच यथेष्टमूहनीयम् । एवमंगानामपिवेदोपकारकत्वं । तच्च
शिक्षायाः स्वरादिनिश्चयद्वारा, कल्पस्य शाखांतरसंदिग्धविध्युपसंहारद्वारा न्यायलब्धार्थतात्पर्यनिर्णयद्वाराच, व्याकरणस्य वैदिकोहवि-
ज्ञानद्वारा, निरुक्तनिघण्टुवैदिकशब्दज्ञानद्वारा, छंदसां वैदिकवाक्यपरिमाणद्वारा, ज्यौतिषस्य वैदिककर्मप्रयोगोपयोगितिथ्यक्षादिज्ञा-
नद्वाराअधीतवेदजन्यार्थज्ञानोपयोगित्वात्सिद्धं सांगोवेदोऽध्येयोनुष्ठेयानितदुदितानिकर्माणीति । तथाच ऋग्वेदस्यैवाखिलवेदाद्यत्वेनाभ्य-
हितत्वात्तदंगतशाकलसंहितामधिकृत्याध्ययनाध्यापनस्वाहाकाराद्युपकर्त्रीयंभूयादिति नैकशोविद्वत्साहाय्येनप्रयतितंमयाअस्याःशोधनादि-
संस्करणाय । योजितानिचर्षिदैवतछंदांसिआमूलंततत्तत्सूक्तपत्राधःप्रदेशेषु( )धनुश्चिहांतर्गततत्तच्छास्त्रार्थविलासभांजि । प्रत्यध्यायमं-
तेतत्तदंगतदेवतात्यागाःसूक्तभेदपक्षेणदर्शिताः । तथाऋग्वेदकल्पद्रुमादिग्रंथेभ्योविद्वद्भ्यश्च यथावगतंस्वाहाकारनिर्णयप्रयोगाद्यपि प्रस्ता-
वनाव्यवहितत्वेनग्रथितमत्र । अंतेशाकलसंहितावर्तिनामृचामकारादिवर्णक्रमकोशोऽप्यनल्पपरिश्रमेणप्रणीयसमयोजीतिपुस्तकंयावच्छेमु-
पिपरिष्कृत्य संशोधितंमया । स्वाहाशब्दयोगेऋगंगतस्वरस्योदात्तानुदात्तस्वरितत्वप्रतिपत्तिसौकर्यार्थमृगंते* एतादृशं
चस्वरितचिह्नं कल्पितंतत्रतत्र । तेनैतादृशचिह्नद्वयहीनाःकेवल ॥ रेखाद्वययुजःशेषाऋचोऽनुदात्तान्ताभावन्तिः । अर्धर्चादावैकैवरेवेतिक-
ल्पितास्त्यत्रपरिपाटी । एवं विहितेपि श्रमपुरःसरंशोधने शरीरिमात्रसाधारणभ्रान्त्यादिसमुत्थदोषं सौजन्यधुरीणैः सारस्पृहयालुभिः

परिश्रीकृतमरालनादुरीकैर्विषश्छिद्रेरुपेक्ष्यमाणं कृतशोधनं नाशासानः सकलाभ्येव व्यापकप्रयोजकाद्व्याप्यमेतद्व्यासं भाययन् गुणिजन-
चक्षुर्विटापश्यामितयेव सार्थकतां गन्धमानो गुणिजनपरितो गमेवैतव्यापरात्प्रीयमाणोऽखिलजगत्त्रायको विदधात्वित्याशास्त्रो—
व्या. ल. पणशीकरः ।

अत्र पुस्तकदातुर्निर्देशः ।

अत्र पुस्तकदातुर्निर्देशः ।

- आलीवागदत्येतैर्दत्तमहतापरिश्रमेण तैरेव निर्मितं स्वाहाकारपुस्तकमेकं ।
१ वे ॥ शा ॥ सं ॥ गणेशभट्टाटल्ये आलीवागदत्येतैर्दत्तमहतापरिश्रमेण तैरेव निर्मितं स्वाहाकारपुस्तकमेकं ।
२ वे ॥ शा ॥ सं ॥ आत्मारामभट्टजी अळवणी सांवंतवाडीइत्येतैर्दत्तं स्वीयसंग्रहस्यंकादीस्थजड्यप्रणीतं ।
३ वे ॥ शा ॥ सं ॥ रामचंद्र(वात्रा)पाध्ये गुर्जरमालावलीइत्येतः महामहोपाध्यायगोपालोपाध्यायप्रणीतं संपाद्यदत्तं ।
४ वे ॥ शा ॥ सं ॥ बाबुरामचंद्रदीक्षितजडेवनारसइत्येतैः ऋग्वेदकण्डुमाल्यमेकमस्मत्तिकटे प्रहितं गतान्कोशान्कोनकीयांश्चा-
लोच्येन वृत्तं वर्तिमंत्रमार्गं वे ॥ रा ॥ कृष्णभट्टजीगोरेइत्येतैः संशोधय्य स्यं च संशोध्य प्रकाशितोऽयं ग्रंथद्वितीयम् ।

लोच्येन वृत्तं वर्तिमंत्रमार्गं वे ॥ रा ॥

संहिताहोमेप्रमाणं ।

नमःश्रीवेदपुरुषाय ॥ तत्रादौसंहिताहोमेप्रमाणंफलंचप्रायश्चित्तप्रकरणेबृहदाश्वलायनस्मृतौ—श्रौताग्निरपिस्मार्तोभौप्रायश्चित्ताहुतीहु-
नेत् । संहितागणकूष्माण्डपावमान्यादिभिर्द्विजः ॥ स्मार्तोभावेतुक्त्वाग्निं कुर्यादुत्तपनीयकमिति ॥ श्रौताग्निरपीत्यपिनास्मार्तोभिमानपिस्मा-
र्तोभौकुर्यादितिप्रतीयते । प्रायश्चित्ताहुतीरित्यनेनपापनिवृत्तिफलकत्वंबोध्यते । उत्तपनीयकंनामआधानमुवोधिण्यां—दर्भेष्वग्निसमारो-
प्यगुनर्भेष्वसंयुतं । पुनस्तद्वत्तृतीयोभिःसएवोत्तपनीयकः ॥ इति । लौकिकमग्निसंस्कारविशिष्टं कृत्वा कुर्याद्धोममिति शेषः । श्रुतावपि—
यःसमिधायआहुतीयोवेदेनददशमर्तोऽअग्नये । इतिमंत्रेस्वातंत्र्येणसंहिताहोमःप्रतीयते । तथाचमंत्रार्थः—अग्नये
अग्नर्थ । यः मर्तः मनुष्यः । समिधा पालाश्यादिसमिदाधानेन । आहुती आहुत्या आज्यादिसाध्यया । यो वेदेन संहितया तदंतर्गत-
सर्वमंत्रकरणकहोमेनच । ददश परिचरतीति ॥ यद्यपीयंश्रुतिर्वेदेनेत्यस्यब्रह्मयज्ञाध्ययनेनेत्यर्थकरणेनपाकयज्ञप्रशंसाकरणपरतयायोजि-
ता तथापिउक्तार्थपरतयापियोजयितुंशक्यते बाधकाभावात् । वेदेनअग्नयेददशेतिसमभिव्याहृतपदस्वारस्याच्चश्रुतीनांविश्वतोमुखत्वात् ।
उक्तार्थतात्पर्यनिर्णायिकापूर्वोदाहृताश्वलायनस्मृतिरप्यनुगृहीताभवति । एतच्छ्रुतिविहितसमिदाधानाद्युक्तकर्मफलं तस्येदंवेतइत्यग्रिम
श्रुतौस्फुटं । तथाहि—तस्येदंवेतोरंहयंतऽआशवलस्येषुमित्रतमंयशः । नतगंहोदेवकृतं कुतश्चननगमर्त्यंकृतंनशत् ॥ इति । मंत्रार्थः—
तस्यैव आशवः शीघ्रगंतरः । अर्वतःअश्वाः । रंहयंते वेगंकुर्वन्ति । शत्रून्प्रसहंतइत्यर्थः । तस्यैव युमितमं यशः दीप्तमाकीर्तिश्चभव-
ति । अपिच । तंदेवकृतं देवेषुविहिताकरणेनयत्कृतं । अंहः पापं । कुतश्चन कस्मादपिहेतोः । ननशत् नव्यामोति । अशत् नशत्

इति तन्नाम । न च मर्त्यकृतं मनुष्ये पुद्गलसादित्व । इत्येवं पापक्षयकामेनाभिप्रेत्युपाकार्येत्युक्तं भवति । अतः पापक्षयकामेनापि संहिता हो भो विधेय इति यावत् । किंच उपाकर्मगतत्वेनापि सारुण्याय न सूत्रे प्रत्युचं वेदेन जुहुयादित्यादिना अनेके होमविधयो भिहिताः । तथा च सूत्रं—
अक्षतसक्तूनां धानां दधिघृतमिश्राणां प्रत्युचं वेदेन जुहुयादिति हे क आहुः सूक्तानुवाका आभिरिति वा व्यापार्यथा आदिभिरिति मां इकेयोऽथ हम्मा
हृक्कौपीतकिरमिरीळे पुरोहितमित्येकाकुपुंभक्तदन्ववीदावदं स्त्वं शकुने गृणानाजमदमिना धामं ते विश्वं गंतानो यज्ञं यजिष्या योनः स्यो अरणः प्रति-
चक्ष्व विचक्ष्वा मेयाहि मरुत्सखायत्तेराजन्वृतं हविरिति च्युचास्तच्छं योरावृणीमह इत्येकहुतशो पाद्भविः प्राशंतीति ॥

एवं पराशरस्मृतौ प्रायश्चित्तप्रकरणे द्वितीयाध्याये पारायणां गत्वेन दशांशहोमो भिहितः । तथा हि—ब्रह्महानरकस्य ते पांडुकुट्टी प्रजा-
यते । प्रायश्चित्तं प्रकुर्वीत स यत्पातकशांतये ॥ चत्वारः कलशाः कार्यः पंचरत्नसमन्विताः । पंचपद्मवसंयुक्ताः सितवस्त्रेण वेष्टिताः ॥ कपाय
पंचकोपेतानानाविधफलान्विताः । सर्वोपधिसमायुक्ताः स्थाप्याः प्रतिदिशं दिशं ॥ रूष्यमष्टदलं पद्मं मध्यकुंभोपरिन्यसेत् । तस्योपरिन्यसेद्दे-
वं व्रज्जाणं च चतुर्मुखं ॥ पलार्धाधप्रमाणेन सुवर्णेन विनिर्मितं । अर्चयेत् पुरुषसूक्तेन त्रिकालं प्रतिवासरं ॥ यजमानः शुभं गंधैः पुष्पैर्घृषैर्यथाविधि ।
पूर्वादि कुंभे पुततो ब्राह्मणा ब्रह्मचारिणः ॥ पाठयेयुः स्वकान्वेदानुवेदप्रभृतीन् द्यौः । दशांशेन ततो होमो ग्रहशान्तिपुरःसरः ॥ मध्ये कुंडे विधात
व्योतृता कैस्तिलव्रीहिभिः । द्वादशाहमिदं कर्म समाप्य द्विजपुंगवः ॥ भद्रे पीठे यजमानमभिषिच्यथाविधि । ततो दद्याद्यथाशक्ति गोभूहमति
लादिकं ॥ ब्राह्मणेभ्यस्ततो देयमाचार्यो यथाविधि । आदित्यावसवोरुद्रा विश्वेदेवामरुद्गणाः ॥ प्रीताः सर्वे व्यपोहंतु मम पापं मुदा रुजं ।
इत्युदीर्य मुहुर्भक्त्या तमाचार्यक्षमापयेत् ॥ एवं विधाने विहिते श्वेतकुष्ठं विनश्यति ॥ इति ॥ यद्यपि रुद्रकल्पद्रुमे लिखितकालिकापुराणे—

जपाद्दशांशं ह म... मातुतर्पणं । तर्पणस्य दशांशेन मार्जनं कथितं किल ॥ मार्जनस्य दशांशेन ब्राह्मणानपि भोजयेत् । जपोर्चापूर्वको होमस्तर्पणं चाभिषेचनं ॥ भूदेवपूजनं पंचप्रकारोक्तपुरस्क्रियेति ॥ होमाशक्तौ जपंकुर्याद्धोमसंख्याचतुर्गुणं । एवं कृते तु मंत्रस्य जायते सिद्धिरुत्तमा ॥ इति वचनैः पुरश्चरणांगजपसामान्यदशांशहोमः कर्तव्य इति प्रतीयते तथापि—पाठयेयुः स्वकान्वेदानुगवेदप्रभृतीन्शनैः । दशांशेन ततो होमोऽग्नहशांतिपुरःसरः ॥ इति प्रकृतप्रायश्चित्तप्रकरणस्य स्मृतिवचनेन विशिष्य दशांशहोमस्य विहितत्वाद्दशांशहोमो विधेयः । तत्संभवश्च दशावृत्तिपारायणेऽप्येवैकावृत्तिरूपदशांशेनेति फलितं ॥ केचित्तु महार्णवादिग्रंथेषु पुरुषरुद्रजपार्शेषोऽशधामंत्रविभागपक्षेषु आद्यमंत्रैराद्यंतमंत्रैर्वा दशांशसंख्या पूरणवत् एकसंख्याकादिपारायणपक्षेऽपि आद्यादिमंत्रैस्तद्दशांशसंख्या पूर्णीया । एवं कल्पनायां तत्रयन्मूलं तदेवात्रान्वेषणीयमिति वदन्ति । महार्णवे तु चतुर्पुत्राह्वणेऽप्युक्तं वेदप्रभृतिमंत्रब्राह्मणात्मकवेदचतुष्टयपारायणं कुर्वन्सुप्रतिदिनं पठितवेदभागदशांशसंख्या व्याहृतिभिर्होमः कार्य इत्युक्तं । कैश्चित्तु संहिताहोमांशे साधकतयोपन्यस्तानि ऋग्विधानस्थानि—एषा हि संहिता वेदैः सर्वव्रह्ममयी निच्युत् । उग्रेण तपसा दृष्टा विश्वाभिन्नेऽप्यधीमता ॥ होमांश्च जपयज्ञांश्चानित्यं कुर्वीत वैतया ॥ इत्यादीनि वचनानि तान्युपक्रमोपसंहाराभ्यां गायत्रीमंत्रहोमपराण्येव न तु संहिताहोमपराणि । कृत्स्नसंहितायाः विश्वाभिन्ने दृष्टत्वेन काप्यनुपलंभात् गायत्र्या स्तद्वृष्टत्वाच्च निच्युदिति विशेषणस्य कलसंहितायामसंभवात् न्यूनाक्षरत्वेन गायत्र्यंश एव तत्संभवाच्च वेदैश्चतुर्भिर्वेदैः संहितासम्यग्धृतेति स्मृत्यक्षरार्थः । एवं च संहितेति पदश्रवणमात्रेण कृत्स्नसंहिताहोमपरतया पूर्वोक्तवचनानियोजयतां प्रमाद एवेति सुधियो विभावयंतु ॥ इति ऋग्वेदकल्पद्रुमः ॥

ऋषिदेवतच्छंदऋचिचारः ।

तत्रजपहोमादौप्रयुज्यमानेषुसूक्तपूर्वदेवतोहःकार्यउतच्छंदऋहतिविमर्शेसर्वानुक्रमपरिभाषारंगण्य— ‘ऋषिदेवतच्छंदांस्यनुक्रमि-
व्यामः’ इत्यनुक्रमपरिग्रहाद्, चक्षुचगुल्लपरिशिष्टेपि— ‘अथास्यमंत्राणामृषिदेवतच्छंदांसि’ इतितथैवांगीकारात्, तथासांख्यायनसूत्रे—
‘ऋग्येयस्ययोयोमंत्रोयैवत्योयच्छंदस्तथातथातंतमंत्रमनुब्रूयात्’ इतिक्रमनिर्देशात्, एवमाधुनिकयाज्ञिकाचाराच्च ‘यद्यपिग्राह्ययंत्राणांत्रिलो-
क्याकर्षणक्षमः । तथापिलौकिकाचारंगनसापिनलंघयेत् ॥’ इतिवचनायाज्ञिकाचारानुगृहीतदेवताप्राथम्यबोधकवचनानां कर्मकांडविव-
येप्राचर्यादेवतायाः फलदावृत्तेनाभ्यर्हितत्वात्तत्प्राथम्यंयुक्तंभूत्वा । तथाश्रौतस्मार्तकर्मकांडोदधिपारदृश्वभिर्मन्त्रनारायणकौस्तुभकारशांतिरल-
हेमाद्रिपूर्तकमलाकरादिगह्वानिवंधकारधुरीणैर्लोकोद्दिधीर्ययानैकशःप्रणीतप्रयोगग्रंथेष्वाम्बुहिमालयंप्रथितेषु सूक्तमंत्रादिप्रयोगावसरेऋषि-
देवतच्छंदःक्रमेणैवसूक्तादीनांविनियोगादत्रसंहितायामस्माभिरग्निसगवक्रमआहृतः ॥ परंत्विमंपदंप्राचीनानसंहते—तेषामतेच्छंदःप्राथ-
म्यमेवव्याख्यं । तथानऋग्वेदकल्पद्रुमे—छंदःप्राथम्ये ‘आर्षयच्छंदोदेवतवित्’ इतिसर्वानुक्रमउदाहृतग्व । अन्यान्युदाहरिष्यंते ।
तथाहिनिरुक्तभाग्योदाहृतसामवेदब्राह्मणे— ‘योहवाअविदितार्षयच्छंदोदेवतब्राह्मणेनमंत्रेणयाजयतिवाध्यापयतिवाध्याणुवच्छंतिगते
वापात्यतेप्रमीयतेवापीयान्भवति’ इति । अथर्ववेदे— ‘गणकऋषिः निचूद्वायत्रीछंदः गणपतिर्देवता’ इत्यादि । पारिजाते— ‘आर्ष-
च्छंदोदेवतंचविनियोगस्तथैवच । वेदितव्यंप्रत्येकत्राह्मणेनविपश्चिता’ इति । गोभिलोप्येवमाह— ‘आयात्वित्यनुवाकस्यवामदेवऋषिः स्मृतः ।
आनुष्टुभमेवच्छंदोवाग्देवीदेवतास्मृता’ इति । मदनरत्नेकाल्यायनः— ‘आर्षच्छंदश्चदेवत्यंविनियोगस्तथैवच । वेदितव्यंप्रत्येकत्राह्मणेनवि-

शेषतः' इति । सांख्यायनसूत्रे—'ऋषीञ्छंदांसिदेवताः श्रद्धामेधेचतर्पयित्वेति' सर्वत्रछंदएवपूर्वमभिहितमितिछंदः प्राथम्यमेव न्यायं । उदाहृतश्रुतिस्मृतिप्रामाण्यात्, तत्रश्रुतक्रमपरित्यागेवीजाभावात्तासांक्रमबोधनएवतात्पर्याच्च । तथाचृहदेवतायां—'नियमोयंज पेक्षेगेऋषिछंदोभैदेवतं । अन्यथाचेत्प्रयुजानस्तत्फलंचात्रहीयते ॥ अर्थेप्सवः खल्वृषयश्छंदोभिर्देवताः पुरा । अभ्यधावन्नितिछंदोमध्ये त्वाहुर्मनीषिणः ॥ ऋषिंप्रथमं ब्रूयाच्छंदस्तुतदनंतरं । देवतामथमंत्राणांक्रमस्वेवमितिश्रुतिः' इति ॥ आचार्यखंडेगृह्याधानप्रस्तावे—'ऋषिंछंदोदैवतंचविनियोगमनुक्रमात् । अस्मत्त्वापादिकंविप्रोजुहुयाद्वाजपेदपि ॥ यजेद्वाध्यापयेद्वापिनलमेत्कर्मणांफलम्' इति । तथा रामवाजपेद्यांगुह्यकारोपि—'ऋषिमादौप्रयुंजीतछंदोमध्येनियोजयेत् । देवतामवसानेचमंत्रज्ञोमंत्रसिद्धय' इति । तथाश्रीवत्सगोत्रभास्करकृतमहारुद्रपद्धत्यांछंदोभाषायां—'वक्तव्यंछंदोदौदेवतविद्याजानाध्यापनाभ्यांश्रेयोधिगच्छती'ति ॥ आश्वलायनानां तु ऋषिच्छंदोदैवतपूर्वकोविनियोगः । तथाचपरिभाषायां—'आर्पयच्छंदोदैवतविद्याजानाध्यापनाभ्यांश्रेयोधिगच्छती'ति ॥ तथावेदभाष्यकारैर्मधिवाचार्यैरपिऋग्भ्याप्योपोद्धातांतिऋषिच्छंदोदैवताविचारःकृतः मुरूपकृलुमितिसूक्तेतेएवऋषिच्छंदसी इंद्रपृच्छेतिचतुर्थ्यामृचिलिंगदर्शनादिद्रोदेवतेतिछंदएवपूर्वमुदाहृतं । आत्वेतिसूक्तेऋषिच्छंदोदैवताविनियोगाःपूर्ववत् । इत्यादिपुनहुपुस्थलेपुछंदएवपूर्वधृतं । निरुक्तभाष्यकारोप्येवमेव ॥

अत्रेदंविचार्यते । किंश्रुतिस्मृत्यादीनांहैविध्यदर्शनाद्विकल्पः । सोपिशाखाभेदेनकांडभेदेनवाव्यवस्थितःउतसर्वत्र । नतावदाद्यः । शाखांतरैतेतिरीयशाखायांनारायणोपनिषत्सु—'गायत्र्यागायत्रीछंदोभिविश्वामित्रऋषिःसवितादेवता'इति । छंदोभाषायां—'वक्तव्यंछंद

आदौ नुततश्च पि प्रकीर्तितः । देवताविनियोगश्चैतिरीयकपाठकैः ॥ इति विविधव्यक्रमबोधकश्रुतिस्मृत्यादिप्रमाणदर्शनेन संदेहस्यैवाभावा-
 त् । न द्वितीयः । यो ह्वा अविदिताप्यच्छन्दो देवतब्राह्मणेन मंत्रेण याजयति वाध्यापयति वेत्यादिना कर्मकाण्डगवर्ष्यादिज्ञाने फलस्य तदज्ञाने प्रत्य-
 वायस्य चाभिधानात्काण्डांतरस्यानुपस्थितेः । न तृतीयः । विरुद्धार्थकानां निरवकाशानां प्रमाणानां गोडशिग्रहणाग्रहणवैद्वकल्पिकत्वस्य च
 कुंशक्यत्वे विरुद्धार्थकपदरहितानां प्रकृते तत्थावक्तुमशक्यत्वात् । अतः छन्दःप्राथम्यबोधकश्रुत्यादिना प्रमाणांतराणामपि संग्राहकत्वपरतया
 एकवाक्यत्वलाभाच्छन्दःप्राथम्यमेवोचितं । सर्वानुक्रमस्य अनुक्रमिष्याम इत्यंतं सूक्तप्रतीकादीनि प्रदर्शयिष्याम इति व्याख्येयं । अताप्य
 सर्वानुक्रमभाष्यकारेणापि एताननुक्रमिष्यामो व्याख्यास्याम इति व्याख्याय अनेकार्थत्वाद्वातूनामिदं । देवतास्मरणमन्ते वा कुर्वोदिति व-
 द्वाचगुलपरिशिष्टवाक्यस्य केपु नित्युक्तकेष्वदर्शनात् । केपु चित्तु देवतास्मरणमेव वा कुर्वोदिति पाठदर्शनेन तस्यापि देवताप्राथम्ये असाधकत्वात् ।
 न चैवं विनिगमनाविरहः देवताप्राथम्यावगत्य विशेषेणोपि छन्दोविषये हेतुनिर्देशपूर्वकप्रथमादिपदवदिति स्मृत्यवधृततात्पर्यक्रमबोधकोक्तश्रुतेरेव
 विनिगमकत्वात् । ‘श्रुतिस्मृतिविरोधेतु स्मृतेस्त्यागोविधीयते । तथैव लौकिकं वाक्यं स्मृतिवाधेपरित्यजेत्’ इति स्मृत्यपेक्षया श्रुतेर्वल्वत्त्वात्
 देवताप्राथम्यबोधकश्रुत्यनुपलब्धेश्च । देवताप्राथम्याभासक्रमणानां संग्रहपरतयोच्चीतत्वात् । द्विविधाचारदर्शनेनेपि श्रुत्यविरुद्धाचारस्य प्रा-
 माणिकत्वेन अंधशेषांधलभ्रस्येति न्यायेन परंपरागताचारंतरस्याश्रद्धेतत्वात् । सर्वानुक्रमण्यां देवताप्राथम्यव्यवहारदर्शनेनेपि ‘तुहि ह वै तच्छब्द-
 विशिष्टान्गुपि देवतच्छंदांसि द्विविचतुःपंचपदसूक्तभाजियथासंख्यम्’ इति परिभाषानुसारेण क्वचित्पूर्वसूक्तसाहचर्यात्प्रथमं देवता उत्तरत्रक-
 षिः । क्वचित्पूर्वत्रच्छन्दः उत्तरत्र देवता इति च । तदुदाहरणानितु- ‘प्राग्भये पंचाग्नेयो वत्स आग्नेयं तु प्रनूतं च माग्नेयः द्येनः’ ‘अग्निर्होता गा यत्र

‘कृप्यादिसर्वविज्ञायतंत्रविभंत्रसूक्तयोः । यज्ञोपवीतमंत्रेणदुर्याधज्ञोपवीतनं ॥ त्रणास्याधज्ञसूत्रस्यमुनिर्गोयत्रमीरितं । छंदःप्रजापतिर्द्व-
मोकारमथवात्रिवृत्’ इति । एतेनसर्वानुक्रमण्यांभूयसाव्यपदेशेनअव्यभिचारेणचदेवताप्राथम्योत्तयाछंदोपेक्षयादेवतायाःप्राथम्यमितिवदं-
तोन्निरग्नाः । सत्येकस्मिन्वाधेकावकसहस्रस्याप्यकिंचित्कत्वमितिन्यायेनभूयसाव्यपदेशस्यासाधकत्वात् । श्रुतिरूपसाधकस्यप्रमाणांतरा-
न्येक्षस्यप्रामेयमिहितत्वादित्यलंविस्तरेण ॥ श्रुतिस्मृतिप्रमाणानामेकवाक्यत्वकल्पनात् । सर्वेषांचाविरोधेनछंदःप्राथम्यमीरितं ॥ ३ ॥
इति ऋ. क. छंदोदेवतोद्दक्रमनिर्णयः ॥

रोदःशब्दविचारः ।

अथरोदःशब्दरोदसीशब्दयोनंपुंसकम्ब्रीलिंगयोर्विचारःक्रियते ॥ रुदधातुप्रकृतिकअमुप्रत्ययांतःसांतोनपुंसकाङ्कः । तत्प्रकृतिकगौरा-
दिङीपतस्वपरःम्ब्रीलिंगः । वेदेकशेषेचोभयोरपितथादर्शनात् । तथाहि । नह्रित्वारोदसीउभे । वित्तमेअस्यरोदसी । नरोदसीअपनुदंतघो-
राः । इत्यादिमंत्रेणुयावापृथिवीवाचकःसांतोनपुंसकः । अतएवपदकालेद्विवचनांतत्वेनप्रगृह्यत्वादितिशब्दप्रयोगःसंगच्छते । तस्यचद्या-
वापृथिवीदेवतावाचकस्यदेवतोच्चारणकालेप्रथमांतस्यरोदसीइतिस्वरूपं । अन्वाधानकालेद्वितीयांतस्यरोदसीइति । हौम्यादिद्रव्यत्यागकाले
चतुर्थीतस्यरोदोभ्यामिति । अतएवचणतेपृष्ठानीतिमंत्रेरोदसोरितिसप्तमीद्विवचनांतमुपपद्यते । ङीपतेतत्रतत्रांतोदातस्वरव्यत्ययकल्पना
छांदसत्वेनपूर्वसवर्णादिकंरोदसोरित्यत्रईकारलोपकल्पनंचस्यादितिमहदेवगौरवं । सांताश्रयणेनकिंचित्कल्पनीयमितिमहदेवलाघवम् ।
अमरकेशेपितृतीयकण्डिनानार्थवर्गणकोनत्रिशदधिकद्विशतश्लोके प्रसूरथापिभूद्यावौरौदस्योरौदसीचतेइति । रामाश्रमकृततटीकायामपि ।

पंचाशदधिकचतुर्विंशतिशतानि । ३४१ उष्णिहणुकचत्वारिंशदधिकंशतत्रयं । ८५५ अनुष्टुभःपंचपंचाशदधिकान्यष्टौशतानि । १८१
 वृहत्सगुक्ताशीत्यधिकंशतं । ३१२ पंक्तयोद्गादशधिकंशतत्रयं । २२५३ त्रिष्टुभस्त्रिपंचाशदधिकद्विचत्वारिंशच्छतानि । १३४८ जगत्सो
 ऽष्टान्तत्वारिंशदुत्तरत्रिंशताधिकंसहस्रं । १७ अतिजगत्सःसप्तदश । १९ शक्यगुणकोनविंशतिः । ९ अतिशक्येनैव । ६ अष्टचःषट् ।
 ८४ अत्यष्टचश्चतुरशीतिः । २ धृतीद्वि । १ एकाऽतिधृतिः । ६ गृकपदाःषट् । ८७ द्विपदाःसप्ताशीतिः । '१०० बाहताःप्रगाथाः
 शतं । ९४ विपरीतोत्तराश्चतुरधिकानवतिः । ५५ ककुभाःपंचपंचाशत् । १ महाबाहृतगृकः' । गवंसर्वमिलित्वा २५० सार्धशतद्वयं ।
 गेन्द्रेन्द्राद्रृचादृतिरूपातगवद्विगुणाऋचः ५०० पंचशतानि ॥ गवंसकलाःशाकलसंहितायांखिलरहितायामुच्यते ॥
 धिकचतुःशनाधिकदशसहस्राणि संख्येति ॥ यत्तु 'ऋचांशसहस्राणिऋचांपंचशतानिच ॥ ऋचामशीतिःपादश्चेतत्पारायणमुच्यते ॥
 द्वाधिकस्यचिद्वचनं तद्वात्यखिल्याध्यायादिखिलसहितशाकलसंहिताविषयमितिऽभ्येयं ॥ खिलरहितायाम्पूर्वोक्तायागवसंख्यायाःप्रतीतिः ॥
 ग्नगत्रप्रथमाष्टकेऋचः १३७० द्वितीये ११५७ तृतीये १२०९ चतुर्थे १२६९ पंचमे १२६३ षष्ठे १२६३ सप्तमे १२६३
 अष्टमे १२०३ । एतत्संकलनंपूर्वोक्तमेव । सूक्तसंख्यात्वानुक्रमणामेव 'तदेतत्सूक्तसहस्रं' इत्यादिनापठिता सापिबालखिल्याध्यायान्विताया
 गवयदेते । अन्यथातुपडधिकंसहस्रं । तदित्यं । प्रथमाष्टके सूक्तानि १२१ द्वितीये ११९ तृतीये १२२ चतुर्थे १३० पंचमे १२९
 षष्ठे १२४ सप्तमे ११६ अष्टमे १४५ एतत्संकलनंप्रागुक्तमेव ।

स्वाहावत्पृचः ।

मंत्रप्रतीकं.	अष्टकाध्यायवर्गः	मंत्रप्रतीकं.	अष्टकाध्यायवर्गः	मंत्रप्रतीकं.	अष्टकाध्यायवर्गः
स्वाहापुंशुकृणोजन	१ १ २५	आपूर्णोऽवत्यकुलशः*	३ २ ११	आयाह्वर्यऽआपरि०	६ ३ १२
वृत्तमेभपस्तदुत्तायते	१ ७ ३०	तिष्ठाहुरीरथआ	३ २ १७	स्वाहाकृतस्यतृपतं०	६ ३ १७
पृथुपतेनुरुत्पते०	२ २ ११	इंद्रःत्वाहापिवतुं०	३ ३ १४	आदनुतेऽअनु०	६ ४ ४२
स्वाहाकृतान्भाग०	२ २ ११	त्वाहामयेवरुणां*	३ ८ २१	विश्वेदेवाःस्वाहाकृ०	६ ७ २५
पुरोगाऽअभिदे०	२ ५ ९	आयाहमेस०	५ २ २	वोर्षहोत्रमुतपोत्रं०	७ ५ ३०
पुतंनिनिक्षेवृतनस्य	२ ५ २३	यथावःत्वाहो०	५ २ ४	मातलीकव्यैर्यमो०	७ ६ १४
सुभ्यं हिन्यातोव०	२ ७ २५	आचनोवर्हिः०	५ ४ २९	आग्नेवहवरुण०	८ २ २२
आनांओसनि०	२ ८ २३	आनोयातमुप०	५ ८ २५	सद्योजातोव्यमिमीत०	८ ६ ९

निदिष्टेषु स्वाहावन्नं त्रैष्वपि प्रदानाप्रदानार्थकस्वाहाकारभेदेन द्वैविध्यं परिकल्प्य प्रदानार्थकस्वाहाकारवत्स्वेवाते पुनः स्वाहाकारो मास्त्यन्यत्राभिशित एवेति निर्णयपुस्तकैश्च न शिष्टास्तन्मतेन प्रदानार्थकस्वाहाकारघटितमंत्रप्रतीकमूर्ध्नि * इदं कपुष्पचिन्यासः कृतः । कैश्चित्तु स्वाहाग्रवेवरुणाच्च ३।८।२१ आयाह्वर्यं आपरि ६।३।१२ वेपिहोत्रमुतपोत्रं ७।५।३० इति मंत्रत्रयमेव प्रदानार्थकं निर्णयितं तत्राप्याद्यौ वैकल्पिक इति । तत्र सदस्तस्त्रिंशद्दृशनीयम् ।

स्वाहाकारवन्मंत्रविचारः ।

श्रीवेन्दुरुपायनमः ॥ अथ नङ्गास्त्रायै कतिपयमंत्राः स्वाहाकारवन्त आस्मात्तास्तत्र संशयः—किमेतेषां होमे विनियोगः प्रदानार्थकस्वाहाकारांतर
युतानामुत केवलानामिति । किं तावत्प्राप्तं । न केवलानां होमे विनियोगः संभवति । होमस्य त्यागात्मकतया मंत्रमध्यपठितस्य च स्वाहाकारस्य
मंत्रावयवतया प्रदानार्थत्वाभावाद्देतेषु नः प्रदानार्थकस्वाहाकारः प्रयोक्तव्य इति । अतएव भगवान्जैमिनिः संकर्षकांडे ‘स्वाहाकृत्य’ (अ. १४
पा. ४ सू. १८) ‘वपद्’ (१४।४।१०.) इति सूत्राभ्यां क्रमेण ‘स्वाहाकृत्यव्रण्णानां जुहोमि’ ‘स्वाहाकृत्यमिन्द्रायेत जुहोमि’ इत्यादिबुधसर्जनत्वेना
न्यतानां स्वाहाकाराणां मुख्यविशेषो व्यत्याभावात् द्रव्यस्तुतिद्वारेणैव वाक्यार्थसमन्वयाद्प्रदानार्थत्वं । ‘वपद्’ इति धिष्ण्यास आकृणोमी’ त्यत्र वपद्द्रव्य
स्वाहाकृत्यशब्दवत्समासाभावेन स्वतंत्रतया प्रदानार्थत्वे प्राप्ते ‘आकृणोमि’ इत्यत्र तदन्वयेनास्वातंत्र्याविशेषाद्प्रदानार्थत्वं निर्णीयं तत्र तत्र
प्रदानार्थकस्वाहाकारांतरप्रयोगं व्रूते । इति प्राप्ते व्रूतम्—नङ्गास्त्राय पठिते पुस्वाहाकारवत्सु मंत्रेषु होमकाले पुनरन्यः स्वाहाकारः प्रयोक्तव्य इति ।
कुतः । पठति हि मग्नानां श्रालायनः श्रौतसूत्रप्रथमाध्यायस्यैकादश्यां कंडिकायां—‘स्वाहाकारं तैर्मन्त्रैर्न चेन्मन्त्रे पठितः’ इति । व्याचक्ष्यौ
नैनद्भुत्तिकृन्नारायणः—‘यत्र कापि स्वाहाकारो न पठितस्तदा तैस्वाहाकारः कर्तव्यः । यत्र कापि पठितश्चेत्स गवः प्रदानार्थको भवति’ इति ।
कारिकाकार—मंचनाचार्यप्रभृतिप्राचीनप्रयोगकाराश्चैव मेव प्रतिपादयन्ति । शौनकोपि—‘यस्मिन्मन्त्रे न पठितः स्वाहाकारो भवेद्यदि ।
स्वाहांतश्च प्रयोक्तव्यो होमेषु प्रणवादिना’ इति । अत्र वचनद्वयेऽपि यद्यपूर्वविधिरंगीक्रियते तदा पर्युदासन्यायेन स्वाहाकारघटितान्यहोमसाधनी
गूढमंत्रत्वावच्छेदेन अतस्त्वाहाकारविधिरिति वक्तव्यम् । अथ होमसाधनीभूतमंत्रेषु अंतस्त्वाहाकारो वचनांतरेण प्राप्त इत्युच्यते तदानेन वचनेन

स्वाहाकारपुनरेषु सपतिषिध्यत इत्याप्रतति । अन्यथावचनवैयर्थ्यापत्तिर्दुर्वारा । नन्वेवं 'स्वाहाकृत्य' 'वपद्' इतिसंकर्षकांडस्थाधि
 परत्वं विरोधः । तत्र हीतरनिरोधपतयान्वितार्थकत्वाहापदस्य प्रदानार्थत्वं निरस्यते पुनः स्वाहापदप्रयोगव्यवस्थापनात् । न । तस्याश्चलायनो
 त्तरार्थत्विरेककर्मनिपयत्वात् । आचलायनप्रोक्तकर्मनूक्तनूत्रेण तद्वायात् । अतएव अग्निष्टोमस्य सौत्येहनिर्होत्रकांडपठितप्रवृत्ताहुतिहोमे
 'स्वाहावाच' इत्येकमेतज्जः । 'स्वाहावाचस्पतये' इति द्वितीयः । एवमन्येपिवहवोमंत्राः सन्ति तत्रापिमंत्रपठितत्वाहाकारएवप्रदानार्थइति
 संज्ञातेषु नगर्भकल्पसाहाकारं न प्रयुजंति । एवमयाश्चेति मंत्रेऽपि । अथ्वर्युकांडपठितप्रवृत्ताहुतिहोमे तु 'जुष्टोवाचोभूयासं' इति मंत्रे
 स्वाहाकारसत्तेषु तत्तिन्माधाः स्वाहाकारसत्त्वा इति मंत्रांते पुनः स्वाहाकारयोजनादरीदृश्यते केशवादिप्राचीनप्रयोगेषु । एवं गलामुख्यादितां
 षिक्तमंत्रेष्वपि । मंत्रमध्ये स्वाहाकारसत्त्वेऽपिमंत्रांते पुनः स्वाहाकारः प्रयोज्य इति तत्र विद्विरुक्तत्वात् । न चानंत्य स्वाहाकारस्य स्वस्थानच्युतनख
 कुंडलीनां कुंडूषनलंकरणादिकार्याक्षमत्वमिव न प्रदानार्थत्वम् । अतएव यज्ञायज्ञीये सामनि इरापदस्य गिरापदस्थानएव निवेश आवृत्तिश्च क
 ल्पतरेते संकल्पन् । यत्र कपि स्थितस्य दीपस्येव पदस्याप्यर्थप्रकाशकत्वानपायात् । देहिब्राह्मणाय ब्राह्मणाय देहीत्यादिवाक्याभ्यामविशेषेण वो
 षादुभवाच्च । अतएव 'पुरस्तात्स्वाहाकारावा अन्ये देवा उपरिष्ठात्स्वाहाकारावा अन्ये' इति श्रुत्या उभयोरपि प्रदानार्थत्वमनूद्यते । एतेन मं
 त्रपरिकारिनः पठितत्वाहाकारांते हुत्वा दोषमत्रो निगदेनोच्चारणीय इति केषांचित्प्रलापो निरस्तः । न च सकृच्छ्रुतस्येतरविशेषणतयोपस्थितार्थ
 कत्वात्साहाशरब्दस्य कथं प्रधानतया प्रदानार्थोपपन्नोपकत्वमिति वाच्यम् । न च मंत्रे पठित इति सूत्रबलादेव तादृश स्वाहाकारघटितमत्रेऽपु स्वाहापद

[illegible]

1. 1920-1921

संहितास्वाहाकारविधिः ।

संहितास्याहाकारविधिः ।
श्रीवेदपुरुरूपायनमः ॥ श्रीनृसार्तपुक्कर्मस्वखिलविगुणतानाशनेनेष्टसिद्धैरुद्रद्रव्यवंधंसकलविधिविदःकर्मिणोयंस्मरंति ॥
सर्वदेवदेवाद्या-
तत्रतत्र-
श्रयः ॥
प्रदानानंददेहःसकलमुनिजनध्येयरूपःपरेक्षोविष्णुर्ब्रह्मात्रवाच्योनिखिलजनहितःसर्वगःसर्वतोऽव्यात् ॥ १ ॥ ऋग्वेदेयाद्या-
कलाख्योऽस्तिशाखातस्याःकुर्वगुर्नरोपादयोहम् ॥ गोपालाख्यःपद्मतिशोनकीयानग्रंथान्दृष्ट्वाहोमजांशालिनीच ॥ २ ॥ तत्रतत्र-
त्रेदपारागणकलमाहशौनकः-पारायणाभ्यांद्वाभ्यावाऽनश्चन्यःसततंपठेत् ॥ अनृतेभ्यःपातकेभ्योमुच्यतेनानात्रसंशयः ॥
त्रिभिःपारायणैःशूद्रीगमनात्पातकान्नरः ॥ गंगाप्सुमज्जनाच्चैवमुच्यतेनानात्रसंशयः ॥ चतुर्भिःशूद्रीगमनाच्चद्वानाशनपात-
कात् ॥ पंचभिश्चाज्ययाजैरग्राह्यग्राह्यमात्तथा ॥ रजस्वलासंगमाच्चमुच्यतेपातकान्नरः ॥ नवमिस्तुयुरापानात्पा-
चाराचबंधनात् ॥ अष्टभिर्थाद्रायणाच्चगुरुत्त्वपगमात्तथा ॥ द्वादशभिःपूर्वजनमकृतादिहापिजनमनि ॥ पातकान्मुच्यतेभ्यर्ग-
तकान्मुच्यतेतथा ॥ असोमपानादशभिरकादशभिर्ब्रह्महृत् ॥ द्वादशभिःपूर्वजनमकृतादिहापिजनमनि ॥ पातकान्मुच्यतेभ्यर्ग-
लोकंगच्छतिशाश्वतं ॥ अग्निष्टोमादिक्रतुभिरिष्टंभवतितेनैव ॥ वेदाध्यायीसदैवस्यादपाप्मासत्यवाक्शुचिः ॥ ययंकामयते
कामंगंवेदनमाभ्यसेत् ॥ असाध्यंनस्तिर्यक्तंचिद्ब्रह्मणोहिफलमहत् ॥ इतिवेदपारायणमहिमानंप्रदर्शयद्दानींस्वाध्यायाभ्या-
मलक्षणानिवदन्तदंतरंगभूतंदोमविधिमाह-तत्रादीशरीरशुद्ध्यादिकमाह ॥ सिद्धमंत्रविधानेनजपेहमिद्विजोत्तमः ॥
॥ १ ॥ तयोमुक्तस्यसिद्धांतिकर्मणिनियतात्मनः ॥ विद्वपंगंसंचननंविपक्षंगेगनाशनं ॥ २ ॥

नादिकं ॥ १४ ॥ आयुष्याण्येवकर्मोणिमत्रयुक्तः समारभेत् ॥ सवासाः सशिरस्कोष्णुस्वात्वा-शुद्ध्यजपेद्विजः ॥ १५ ॥ शुद्ध-
यत्यस्तथांश्चल्यः पात्रमान्यो घर्मर्पणं ॥ एवं त्रिराहुत्य शुचिः प्राणायामान्समाचरेत् ॥ १६ ॥ 'अंश्चल्य आपो हिष्टेत्यादयः' । त्रीनप-
डौ द्वादशवागोडशाष्टादशपित्रं ॥ १७ ॥ प्राणायामे देग्धदोषः शुक्लां वरधरः शुचिः ॥
नादिकं ॥ १४ ॥ आयुष्याण्येवकर्मोणिमत्रयुक्तः समारभेत् ॥ सवासाः सशिरस्कोष्णुस्वात्वा-शुद्ध्यजपेद्विजः ॥ १५ ॥ शुद्ध-
यत्यस्तथांश्चल्यः पात्रमान्यो घर्मर्पणं ॥ एवं त्रिराहुत्य शुचिः प्राणायामान्समाचरेत् ॥ १६ ॥ 'अंश्चल्य आपो हिष्टेत्यादयः' । त्रीनप-
डौ द्वादशवागोडशाष्टादशपित्रं ॥ १७ ॥ प्राणायामे देग्धदोषः शुक्लां वरधरः शुचिः ॥
नादिकं ॥ १४ ॥ आयुष्याण्येवकर्मोणिमत्रयुक्तः समारभेत् ॥ सवासाः सशिरस्कोष्णुस्वात्वा-शुद्ध्यजपेद्विजः ॥ १५ ॥ शुद्ध-
यत्यस्तथांश्चल्यः पात्रमान्यो घर्मर्पणं ॥ एवं त्रिराहुत्य शुचिः प्राणायामान्समाचरेत् ॥ १६ ॥ 'अंश्चल्य आपो हिष्टेत्यादयः' । त्रीनप-
डौ द्वादशवागोडशाष्टादशपित्रं ॥ १७ ॥ प्राणायामे देग्धदोषः शुक्लां वरधरः शुचिः ॥

स्वाहाकारप्रयोगः ।

॥ अथैतत्प्राचीनप्रयोगान्साधारणीं परिभाषां चानुसृत्य प्रयोगोलिख्यते ॥ तत्र वेदतत्त्ववित्तपोनिष्ठः संहिताहोमचिकीर्षु-
 ब्राह्मणो होमदिनात्पूर्वचतुर्थे दिने नित्यकर्माणि निर्वर्त्योचम्य प्राणानाम्यदेशकालौ संकीर्त्य करिष्यमाणऋग्वेदांतर्गतशाकलसं-
 हिताहोमेशरीरशुद्धिद्वाराधिकारसिद्धये प्राजापत्यकृच्छ्रं तत्प्रात्याग्रायगोनिष्क्रीय भूतामुकपरिमाणद्रव्यदानेनाहमाचरिष्ये इति
 संकल्पयेत् ॥ प्राजापत्यस्य गोभिन्नप्रात्याग्रायचिकीर्षायां तां वा ऊहयेत् ॥ ततो यानिकानीति मंत्रेण केशश्मश्रुलोमनखानि वापयि-
 त्वा विधिना स्नायात् ॥ ततो ब्रह्मर्क्षविधिना पंचगव्यं पिबेदिति केचिदाहुः ॥ ततस्तद्दिनं वा गतः शुचिस्तिष्ठन्नीत्वा तथा विधि-
 आसीनो रात्रिं नयेत् ॥ ततः श्वोभूते स्नानादिकृतं नित्यक्रियः प्रणवव्याहृतिपूर्विकांसावित्रीजम्बावक्ष्यमाणान्मंत्रान्जपेत् ॥ ते च
 आपो हिष्टेति सूक्तं शुचीवो हव्या अग्निः शुचित्रतमः उदग्ने शुचय इत्येवं तिस्रः एतो न्विद्रमिति तिस्रश्च ऋतंचेति सूक्तं शंन इंद्रा-
 ग्रीति सूक्तं स्वस्ति नो मिमीतेति सूक्तं शेषं स्वादिष्टयेत्यारभ्य क्षीरं सर्पिर्मधूदकमित्यंताः पावमान्योदशोत्तरपद्मशतान्युच्यते एते
 मंत्राः शक्तेन सह स्रावृत्याजप्याः तावदशक्तेन तु शतावृत्या तत्राप्यशक्तेन पुनर्दशावृत्येति ॥ एवमशक्तौ प्रणवव्याहृतिपूर्विकां
 गायत्रीमयुतसंख्यया जपेत् ॥ केचिन्मंत्रजपगायत्रीजपयोः समुच्चयमाहुः ॥ तत्र ॥ वाक्यमूलेऽथेति पेदनगायत्रीजपस्य पा-
 क्षिकत्वद्योतनात् ॥ ततः आचार्योस्तर्पयामि ऋषींस्तर्पयामि देवतास्तर्पयामि छंदांसितर्पयामीति जलेन तर्पयित्वा रुद्रशरणा-

गतो गीतिमावयन् रूद्रदेवत्यमंत्रगणं जपेत् ॥ तेन मंत्राः कद्रुद्रा येति नवचर्ममूक्तं इमारुद्रा येत्येकादशचर्ममूक्तं आतेपितरिति पंचद-
 शचर्ममूक्तं इमारुद्राय स्थिरधन्यनक्षत्रितुल्यमूक्तं आयोराजानं तमुद्रहिंशुवनस्य पितरं व्यंकमिति यथाश्रुतमव्यक्तं ह्येतान् पञ्चान् ज-
 पित्वा ज्ञाप्य शूद्रगृहं तिरजस्वलास्त्रीपतितां त्यजदेवव्रज्जाणक्षेत्रेषु चोचार्य निर्दकमातापितृक्षेत्रेषुभिः सह ग्रंभापणादिव त्रैयेतुनचकम-
 ल्यमन्येत ॥ अत्र धिराग्रं शक्तस्योपवासाः शक्तस्य नक्तानि ॥ एतावान्विधिर्विदपारायणहोमयोः समानः इतलुच्चैः पारायण-
 विधौ विधेर्पोविधिर्मूलतएव बोध्यः होमविधानस्यैवात्र प्रतिज्ञानत्वात् न ललित्वितवतो वयं ॥ एवं त्रिरात्राचीर्णव्रतश्रंदतारा-
 नुकूल्यादिनिर्णानि गुण्येदिने संभृतसंभारः कर्तव्या सने शुचौ देशे चोपविश्या च मनम्राणायामान् कृत्वा देशकालौ संकीर्त्याऽमुक्तगो-
 वस्यामुक्तक्षर्मणो मम पूर्वजन्ममेव हजन्म संचितसकलपापनिवर्हणद्वारा मीष्टकामसिद्ध्यर्थं श्रीवेदपुरपातगतसावित्री प्रजापति ग्रीत्य-
 र्थं चक्रमेव दर्तर्गता कलसंहितायाः प्रत्यृचं तिलाज्यद्रव्यहोमं करिष्ये इति संकल्पयेत् तदंगता विहितं निर्दिशता सिद्ध्यर्थं महागणप-
 ति पूजनपूर्वकं स्वस्तिपुण्याहवाचनं मातृकापूजनं नादीश्राद्धमाचार्यादि वरगंच करिष्ये इति संकल्पयेत् ॥ एवं होमचिकीर्षायां व्र-
 तपूजनपूर्वकं स्वस्तिपुण्याहवाचनं मातृकापूजनं नादीश्राद्धमाचार्यादि वरगंच करिष्ये इति संकल्पयेत् ॥ तथा नैतद्वैतविशिष्टं चिकर्मणि नि-
 क्षादीने ववृणुयात् नत्वाचार्यं ॥ किंच ॥ श्रीकामः शांतिकामो वाग्रहयज्ञसमाचरेत् ॥ श्रीकामः शांतिकामो वाग्रहयज्ञसमाचरेत् ॥ ततो गणेशपूजना-
 न्मिलान्यपीति वचनान् ग्रहयज्ञसमुत्तयेच्छायां प्रजापति ग्रीत्यर्थं मित्यंते ग्रहयज्ञपुरःसरमिति संकल्पवाक्ये ऊहयेत् ॥ ततो गणेशपूजना-
 दिनां दीश्राद्धांतं कृत्वा आचार्यादीन् दृष्ट्वा स्वयं होमपक्षेत्रात्वादीने ववावृत्वा मधुपकर्षादिना पूजयेत् ॥ तत आचार्यः पवनपावनभूशु-
 द्धादि विधिनान्मानं पावयित्वा मंगलतूर्यादिघोषेण होममंडपं प्रविश्य सर्पपचिकिरणपंचगव्यम्रोक्षणादिदेवयजनं रश्म्येत्यंते हेमा-

आशुक्तीत्यामंडपपूजांकुर्यात् ॥ यथ ऽडपाभावपक्षेमंडपपूजापिनविधेया ॥ ततोद्विहस्तपरिमितनिर्मितकुंडात्स्थंडिला-
द्वाग्राच्यानिर्मितचतुरस्रवेद्यांसर्वतोभद्रमंडलं विरच्यतस्मिन्ब्रह्मादिमंडलदेवताआवाह्यतदुपरिमहीद्यौरित्यादिविधिनाकलशौ
संस्थाप्यप्रथमकलशोपर्यापलान्मापावधिहेमनिर्मितायांसावित्रीप्रतिमायामभ्युच्चारणविधिसंस्कृतायांसावित्रीमावाहयेदंब ॥
तत्सविदुर्विश्वामित्रः सवितागायत्री सावित्र्यावाहने विनियोगः ॐ तत्सवितुं प्रचोदयात् भूर्भुवः स्वः सावित्री सांगां सपरिवारां
सायुधां सशक्तिकामस्यां सुवर्णां प्रतिमायामावाहयामीत्यावाह्य तदस्त्वित्यादिना प्रतिष्ठापयेत् ॥ ततोद्वितीयकलशे पंचाशद्धिः-
कुरु सर्वं तज्जननुसदृशं वेदं कृत्वा तं निधाय तदुपरि प्रागुक्त परिमाणं सौ चर्णं ब्रह्मा प्रतिमानमवस्थाप्य तत्र ब्रह्माणमावाहयेदनेन मंत्रेण ॥
ब्रह्म जज्ञानगतमो वाम देवो ब्रह्मा त्रिष्टुप् ब्रह्मा वाहने विनियोगः ॐ ब्रह्मा जज्ञानं ग्रथमं ० विवः भूर्भुवः स्वः ब्रह्माणं सांगं सपरिवार मि-
त्याद्यावाह्यध्यायेत् ॥ यथा ॥ एहो हि सर्वाधिपते सुरैर्द्रलोके न सार्धं पितृदेवताभिः ॥ सर्वस्वघातास्यमितप्रभावो विशाश्चरनः सततं
हिताय ॥ १ ॥ हंसारुढं चतुर्वक्त्रं शूलं रक्तवर्णकं ॥ लंबोदरं च जटिलं च तुर्बाहुं प्रजापतिं ॥ २ ॥ अक्षमालांदर्भमुष्टिर्मूर्ध्ना धोदक्षिणे
करे ॥ सुवंकमंडलुं वामकरे सावित्रिसंयुतं ॥ ३ ॥ पद्मयोनिं चतुर्मूर्तिं वेदावासं पितामहं ॥ यज्ञाध्यक्षं चतुर्वक्त्रं तस्मै तुभ्यं नमोनमः
॥ ४ ॥ इत्थंध्यात्वा सावित्रीं ब्रह्माणं च कांडानुसमयेन पदार्थानुसमयेन वापोडशोपचारैः पूजयेत् ॥ एतावत्कर्माचार्यसद्भावेपि
यजमानएव कुर्यादिति के पांचिदाशयः ॥ अथाचार्यः कुंडस्थंडिले यातचतुक्त संस्कारकरणपूर्वकमग्निस्थापनाग्नि संस्काराग्निध्या-
नान् युक्तमार्गेण कृत्वा ग्रहयज्ञपक्षे कुंडादीशान्यामुक्तलक्षणार्थाग्रहे व्याख्यादिग्रहान्ततद्धिदेवतास्तत्प्रत्यधिदेवताः क्रतुसाहस्य-

नौ ३ इंद्रं ३ विश्वान्देवान् ३ सरस्वतीं ३ इंद्रं २३ मरुतः १ इंद्रमरुतः १ मरुतः १ इंद्रमरुतः १ मरुतः २ इंद्रं ५१
 अग्निं ५ निर्मथ्याहवनीयावग्नी १ अग्निं ६ इध्मं १ तनूनपातं १ नराशंसं १ इळं १ बर्हिषं १ देवीद्वारः १ उपासानक्ते १
 दैव्यौहोतारौप्रचेतसौ १ सरस्वतीकाभारतीः १ त्वष्टारं १ वनस्पतिं १ स्वाहाकृतीः १ विश्वान्देवान् १२ इंद्रमृतुं १ मरु-
 तक्रतून् १ त्वष्टारमृतुं १ अग्निमृतुं १ इंद्रमृतुं १ मित्रावरुणावृत् १ द्रविणोदसमग्निमृतुं १ अश्विनावृत् १ अग्निमृतुं १
 इंद्रं ९ इंद्रावरुणौ ९ ब्रह्मणस्पतिं ३ इंद्रसोमब्रह्मणस्पतीन् १ दक्षिणेंद्रब्रह्मणस्पतीन् १ सदसैस्सति ३ नराशंसं १ अग्ना-
 मरुतः ९ [१] ऋभून् ८ इंद्राग्नी ६ अश्विनौ ४ सवितारं ४ अग्निं २ देवीः १ इंद्राणीवरुणान्यग्नायीः १ द्यावापृथि-
 व्यौ १ पृथिवीं १ विष्णुं ६ वायुं १ इंद्रवायू २ मित्रावरुणौ ३ मरुतः ३ विश्वान्देवान् ३ पूषणं ३ अपः ७ अश्वपः १
 अग्निं १ कम् १ अग्निं १ सवितारं ३ वरुणं ३१ अग्निं २२ देवान् १ इंद्रं ४ उत्खलं २ उत्खलमुसले २ प्रजापतिह-
 रिश्वंद्रं १ इंद्रं २३ अश्विनौ ३ उपसं ३ अग्निं १८ इंद्रं ३० [१५१२] अश्विनौ १२ अग्निमित्रवरुणरात्रिसवितृन् १ स-
 वितारं १ अग्निं १२ यूपं २ अग्निं ६ मरुतः ४० ब्रह्मणस्पतिं ८ वरुणमित्रार्यम्णः ३ आदित्यान् ३ वरुणमित्रार्यम्णः ३
 पूषणं १० रुद्रं २ रुद्रमित्रवरुणान् १ रुद्रं ३ सोमं ३ अश्वश्वपसः २ अग्निं २१ अग्निदेवान् १ अश्विनौ २५ [१५१३]

१-समिद्धमग्निवा । २-भेदपक्षे अग्निं २ विश्वान् देवान् १ अग्निं ९ (एवं १२) ३-अत्रचतुर्णांमिवातदरास्पतिः । ४-मरुताग्निद्रव्यद्विजेति ।

५-भगवत्प्राप्त्येत्यस्यावगोचः । ६-अग्निमित्रवरुणरात्रिः ।

उपसं २० मूर्ध्नि १३ इंद्रं ७२ अग्निं ९ वैश्वानरमग्निं ७ अग्निं ५ इंद्रं ३८ [३६।४] मरुतः १५ अग्निं १३२
 इंद्रं ५७ [११।५] मरुतः ३४ विश्वान्देवान् १९ सोमं २३ उपसं १५ अश्विनौ ३ अग्नीषोमी १२ अग्निं ७ देवा-
 ग्नीन् १ अग्निं ७ अग्निमित्रवरुणादितिसिंधुश्रुथिवीद्याः १ [६] उपसमग्निं ११ द्रविणोदसमग्निं ९ शुचिमग्निं ८ वैश्वा-
 नरमग्निं ३ जातवेदसमग्निं १ इंद्रं ५८ विश्वान्देवान् २९ इंद्राग्नी २१ ऋभून् १४ द्यावापृथिव्यभ्यश्विनः १ [७] अ-
 श्विनौ २४ उपोरात्री १ उपसं १९ रुद्रं ११ मूर्ध्नि ६ अश्विनौ ८३ इंद्रं १५ [८] विश्वान्देवान् १५ उपसं २६ स्वनयं
 ७ भावयव्यं ५ रोमशां १ भावयव्यं १ अग्निं १९ इंद्रं ५ इंदुं १ इंद्रं २७ इंद्रापर्वेतद्रान् १ इंद्रं ७ चायुं ९ इंद्रवायू ५
 वायुं १ मित्रावरुणौ ५ रोदसीमित्रवरुणेंद्राभ्यर्च्यमभगसोमान् १ देवमरुदग्निमित्रवरुणमवचतः १ [९] मित्रावरुणौ ३
 पूषणं ४ विश्वान्देवान् १ मित्रावरुणौ १ अश्विनौ ३ इंद्रं १ अग्निं १ मरुतः १ इंद्राग्नी १ बृहस्पतिं १ विश्वान्देवान् १
 अग्निं २६ इध्मं १ तनूनपातं १ नराशंसं १ इळं १ वर्हिषं १ देवीर्ध्रारः १ उपासानक्ते १ देव्यौहोतारोप्रचेतसौ १ सर-

१-भे. प. विश्वान्देवान् ४ इंद्राग्रूपणी १ विश्वान्देवान् ४ अश्वितिं १ विश्वान्देवान् ९ (पृष्ठं १९) । २-यदैवलंवायुस्तपित्तिपक्षेतिरेवदेवता । ३-अग्निः। ४-
 त्वाभ्यगातवेदसद्व्यंतंशुद्धोमिर्विकल्पेन । ४-भे. प. विश्वान्देवान् १ रोदसी १ विश्वान्देवान् १ अश्विनोदसीः १ विश्वान्देवान् ३ इंद्रोदसीः १ सूर्यरश्मिरो-
 दसीः १ विश्वान्देवान् १ सूर्यरश्मिरोदसीः १ विश्वान्देवान् १ रोदसी २ वरुणरोदसीः १ विश्वान्देवान् १ रोदसी १ विश्वान्देवान् ११ (पृष्ठं २९) । ५-भे. प.
 मरुतः १ उपासानक्ते १ विश्वान्देवान् १ अश्विनौ १ मित्रावरुणसिंधून् १ विश्वान्देवान् १ मित्रावरुणौ २ विश्वान्देवान् ५ (पृष्ठं १५) ।

[२६] विश्वान्देवान् २५ इंद्रवायू ? वायुं ? इंद्रवायू २ विश्वान्देवान् ८ मरुतः १०२ तस्माद्वायव्यात् १०
 ? तरेतं ? मरुतः ६ रथवीतिं ? मित्रावरुणौ ५९ [१. १२७] अश्विनौ ४८ उपसं १६ सवितारं १४ पर्जन्यं १०
 पृथिवीं ३ वरुणं ८ इंद्राग्नी ६ मरुतः ९ अग्निं ५४ [१. १२८] वैश्वानरमग्निं २१ अग्निं ९८ [२९] इंद्रं ६४ विश्वान्-
 देवान् ? इंद्रं ? विश्वान्देवान् ? इंद्रं ५६ चायमानं ? गां ८ [३०] इंद्रं १२८ वृजुंतक्षाणं ३ इंद्रं १४ सोमं ५ इंद्रं
 १४ देवभूर्मींद्रान् ? इंद्रं ? प्रस्तोकं ४ रथं ३ हुंदुभिं २ हुंदुभींद्रो ? [३१] अग्निं १० मरुतः ५ पूषणं ४ मरुतः ३
 विश्वान्देवान् ६२ पूषणं ३२ इंद्राग्नी २५ सरस्वतीं १४ [३२] अश्विनौ २२ उपसं १२ मरुतः ११ मित्रावरुणौ ११

अग्निं १ विश्वान्देवान् २ मरुतः १ विश्वान्देवान् १ भूमिं १ विश्वान्देवान् ३ भूमिं १ विश्वान्देवान् १ (एवं २०) । विश्वान्देवान् २ सवितारं १ इंद्रं १
 विश्वान्देवान् १ इंद्रं १ वृद्धरपतिं ३ मरुतः १ रुद्रं १ विश्वान्देवान् १ पर्जन्यं २ मरुतः १ विश्वान्देवान् २ अश्विनौ १ (एवं १८) । नदीं १ वायव्यवित्री १
 वायुं १ सोमं १ इंद्रं १ अग्निं १ पर्जन्यं १ विश्वान्देवान् २ सरस्वतीं १ वृद्धरपतिं १ अग्निं ३ विश्वान्देवान् १ अश्विनौ १ (एवं १७) । इंद्रं २
 अग्निं १ मय्यं १ अग्निं १ विश्वान्देवान् १ सूर्यं १ अग्निं १ सूर्यं २ विश्वान्देवान् २ गुतंभरं १ अग्निं २ (एवं १५) । इंद्रसूर्यौ १ विश्वान्देवान् २ इंद्राग्नी
 १ विश्वान्देवान् ६ अपः १ (एवं ११) । विश्वान्देवान् ६ देवपत्नीः २ (एवं ८) । १-भे. ५. उपसं १ सूर्यरदमीन् १ सूर्यं ३ विश्वान्देवान् १ मित्राव-
 रुणाग्निं १ (एवं ७) । नक्षत्रमग्निं १ उपसं १ इंद्रसूर्यौ १ अग्निं २ (एवं ५) । विश्वान्देवान् १ सूर्यं १ विश्वान्देवान् ३ (एवं ५) । सवितारं २ विश्वान्देवान् १
 १ सवितारं २ (एवं ५) । अग्निं २ विश्वान्देवान् १ इंद्रवायू १ वायुं १ इंद्रवायू २ अग्निं ३ विश्वान्देवान् ५ (एवं १५) । २-भे. ५. विश्वान्देवान् १
 १ सवितारं १ तावत् १ अश्विनौ १ विश्वान्देवान् १ सरस्वतीं १ पूषणं १ अग्निं १ मरुतः २ विष्णुं १ विश्वान्देवान् २ (एवं १५)

तारं ४ रुद्रं ४ अपः ४ ऋभूर ४ अपः ४ मित्रावरुणौ १ अग्नि १ विश्वान्देवान् १ नदीः १ आदित्यान् ६ आवाप्त-
 शिब्यौ ३ वास्तोष्पति ४ प्रजापिनी ७ मरुतः ४९ रुद्रं १ [३६] सूर्य १ मित्रावरुणौ १८ सूर्य ३ मित्रावरुणौ ३
 सूर्य ४ सूर्यमित्रावरुणान् १ मित्रावरुणौ १४ आदित्यान् १० सूर्य ३ मित्रावरुणौ ३ अश्विनौ ५६ उपसं ४० [३५ । ३७]
 इंद्रावरुणौ ३० वरुणं २७ वायुं ४ इंद्रवायू ३ वायुं १ इंद्रवायू ४ वायुं १ इंद्रवायू १ वायुं १ इंद्रवायू १
 वायुं १ इंद्राग्नी २० सरस्वती २ सरस्वती १ सरस्वती ६ सरस्वती ३ इंद्रं १ बृहस्पति १ इंद्रावज्जगणस्पती १ बृहस्पति ५
 इंद्रावज्जगणस्पती १ इंद्रावृहस्पती १ इंद्रं ६ इंद्रावृहस्पती १ विष्णुं ३ इंद्राविष्णु ३ विष्णुं ८ [३८] पर्जन्यं ९ मंद्-
 कान् १० इंद्रासोमौ ७ इंद्रं १ सोमं १ अग्नि १ विश्वान्देवान् १ सोमं २ अग्नि १ इंद्रासोमौ १ इंद्रं १ आवाणं १ मरुतः
 १ इंद्रं ४ वसिष्ठाग्नीः पृथिव्यंतरिक्षाणि १ इंद्रासोमौ २ इंद्रं २९ आसंगं ५ इंद्रं ४० विभिंदुं २ इंद्रं २० पाकश्यामानं ४
 इंद्रं १८ कुमंगं ३ [३९] अश्विनौ ३६ अश्विक्कगूर १ कशुं २ इंद्रं ४५ तिरिंदिरं ३ मरुतः ३६ अश्विनौ ५० अग्नि-
 १० [४०] इंद्रं १२१ आदित्यान् ३ अदिति १ आदित्यान् १ अदिति २ अश्विनौ १ अग्निमूर्यानिलान् १ आदि-
 त्यान् १३ अग्नि ३३ आदित्यान् २ त्रसदस्युं २ मरुतः २६ [४१] इंद्रं १६ चित्रं २ अश्विनौ १८ अग्नि ३० इंद्रं

१-शीनप्रियमनेनु इंद्रं ११९ मान्गोष्पतीश्रो १ इंद्रं १ इतिविद्योपः । २-अत्र २७ विश्वोत्तरं वयुः मूर्ते भे. प. सोमं १ अग्नि १ त्वष्टारं १ इंद्रं १ रुद्रं १
 मूर्यां १ विष्णुं १ अश्विनौ १ मित्रावरुणौ १ अश्विनौ १ (एवं १०) ।

१-भे. प. विश्वान्देवान् ९ अथत्यगर्भाशमी १ उपोमी १ (एवं ११) । २-भे. प. विश्वान्देवान् ३ उपासमग्निं ३ विश्वान्देवान् ९ (एवं १४) ।
विश्वान्देवान् १३ सप्रितारं १ (एवं १४) । ३-अत्र ७ विश्वोत्तरं भे. प. इदं १ अग्निंतुं १ विश्वान्देवान् ३ सोमं १ (एवं ६) । ४-इदं २ अश्विनौ
२ गदं २ विश्वान्देवान् १ वास्तोष्पतिध्यां १ वास्तोष्पत्यमी १ अंगिरसः १ इदं ३ अग्निं १ नासत्यैवाम् १ सोमं १ अग्निं १ आदिह्यनामानेदिष्टा १ नामा-
नेदिष्टयेन् १ अग्निं १ इंद्रामी १ इदं १ मित्रावरुणनामानेदिष्टान् १ वरुणं १ मित्रावरुणौ १ वरुणं १ देवान् १ (एवं २७) ॥

इन्द्रमुज्ज्वलं । घोषां । गृह्णत्यं ॥ ८ ॥ (सप्तमाष्टकः) ॥ सप्तयुं । वैकुण्ठगिद्धं । देवान् । अग्निमौचीकं । बृहदुत्तरं । अगस्त्य-
 मयसासं । नागानेदिष्टं ॥ १ ॥ गयं । वमुकर्णं । मुभिन्नं ॥ २ ॥ बृहस्पतिं । अदितिं । सिधुदक्षं । जरत्कर्णमर्षं । स्पृमरुडिमं ।
 अग्निवैश्वानरं । सप्तिं । विश्वकर्माणं । सूर्यासावित्रीं ॥ ३ ॥ इन्द्राणीं । नृपाकर्षिं । मूर्धन्यंतं । नारायणं । अरुणं । आयातं । तान्वं ।
 अर्जुदंसर्षं ॥ ४ ॥ पुरुरवसं । उर्वशीं । वरं । सर्वहरिं । गिपजं । देवाणि । वधं । दुवस्युं । बुधं । मुदलं । अप्रतिरथं । अपृकं ।
 दुर्मित्रं मुभिन्नगुणं । मुभिन्नं दुर्मित्रगुणं ॥ ५ ॥ भूतांशं । दिव्यं । दक्षिणां । पणीन् । सरमादेवशुनीं । जुह्वन्नपत्रायां । ऊर्ध्वनामानं ।
 परशुरामं । अष्टादंष्ट्रं । नभप्रगेदनं । शतप्रगेदनं । सध्विं । धर्मं । उपस्तुतं । अमियुतं । अमियूषं । भिक्षुं । उरुक्षयं । इन्द्रलवं ॥ ६ ॥
 नृद्विज्यं । हिरण्यगर्भं । चित्रमहसं । अमिचरुणसोमान् । वाचं । कुलमलवर्हिषं । अंहोमुचं । रात्रिं । विहव्यं । प्रजापतिपरमेष्ठिनं । यज्ञं ।
 मुक्तीर्त्तं । शक्रपूतं । मुद्रासं । मांघातारं । गोधां । जूतिं । वातजूतिं । विप्रजूतिं । नृपाणकं । करिकतं । अमियुतं । पतशां । ऋग्यजुर्गं । अंगं ।
 विश्वायमुदेवगंधर्वं । अमितापसं । जरितारं । द्रोणं । सारिस्तुंकं । मंत्रमित्रं ॥ ७ ॥ सुपर्णी । ऊर्ध्वकृयनं । देवसुनिं । मुवेदसं । पृथुं ।
 अर्चतं । श्रद्धां । शासं । इन्द्रमातरं । शिरिचिठं । केतुं । भुवनं । साधनं । शर्नीं । पूरणं । यक्षमनाशनं । रक्षोहणं । विष्टहणं । प्रचेतसं ।
 कपोतं । अनिलं । शबरं । विभ्राजं । दृढतं । संवर्तं । भुवं । अभीवर्तं । ऊर्ध्वप्रावाणं । सूनुं । पतंगं । अरिष्टनेमिं । शिधिं । का-
 शिराजं । प्रतर्दनं । वमुगनसं । जयं । प्रथं । सप्रथं । तपुर्मूर्धोनं । प्रजावंतं । त्वष्टारं । विष्णुं । सत्यश्रुतिं । उलं । इयेनं । सर्परा-
 ज्ञीं । अधमर्षणं । संवननं ॥ ८ ॥ (अष्टमाष्टकः) ॥ इत्यृषितर्पणं ॥

अत्रं । रुणं ॥ ५ ॥ ६ ॥ राकां । सिनीवालीं । गुंग्यादद्वयताः । अपोनपातं ॥ ७ ॥ हावयाग । शकुतं ॥ ८ ॥ ३ ॥
॥ गूपात् । ब्रधनं । अग्निपुरीष्यान् । उपाध्यायं । ऋत्विजः ॥ १ ॥ नदीः । विश्वामित्रं ॥ २ ॥ सप्तपर्षिवाचं । रथांगानि ॥ ३ ॥
मंघरसरं । अमिरक्षोहणं ॥ ४ ॥ ५ ॥ आशिपः । वामदेवं । ऋतं । इंद्रमिवात्मानं वामदेवं । मुष्णान्मानं वामदेवं ॥ ६ ॥ दधिक्रां ।
ब्रह्महृद्यं ॥ ७ ॥ क्षेत्रपतिं । शुनं । शुनासीरो । सीतां । गां । नृतं ॥ ८ ॥ तृतीयाष्टकः ॥ ९ ॥ उशनसं । ऋगंचयं । कुत्सं ॥ १० ॥
अग्निं । अग्निं । मुतंगरं । देवपत्नीः ॥ २ ॥ अग्निवैद्युतं । दशरीयसीं । पुरुमीळं । तरंतं । रथवीतिं ॥ ३ ॥ ४ ॥ चतुर्थाष्टकः ॥
ध्यावर्निनं । गाः ॥ ६ ॥ द्रुवंतक्षाणं । प्रमोकं । रथं । दुंदुभिं ॥ ७ ॥ धेन्विष्ट् । अहोरात्री ॥ ८ ॥ युद्धभूमिकवचानि ॥ ९ ॥
वर्म । धनुः । उग्रां । आर्क्षीं । द्युधिं । सारथिं । रथगोपान् । ब्राह्मणपिनून् । प्रतोदं । हस्तद्वं । युद्धभूमिकवचानि ॥ १० ॥
मुद्रासं ॥ २ ॥ वसिष्ठपुत्रपौत्रान् । वसिष्ठं ॥ ३ ॥ वाजिनः । वास्तोष्पतिं । प्रस्नापिनीं ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ मंङ्कान् । वसिष्ठाशिपः ।
अंतर्निक्षं । इंद्रासोमौ रक्षोहृजौ । ब्रावाणं । अनिलं । आसंगं । विभिंदुं । पाकस्थामानं । कुरुंगं ॥ ७ ॥ अश्विकशून् । तिरिंदिरं ।
वरं ॥ ८ ॥ पंचमाष्टकः ॥ १ ॥ यजमानं । दंपती ॥ २ ॥ ३ ॥ पृथुश्रवसं । कुरुंगं ॥ ४ ॥ ऋक्षाश्चमेधौ । हविषं । श्रुतवर्णे
॥ ५ ॥ ६ ॥ मुष्पर्णं । सूर्यप्रभां । पवमानं । पवमानसोमं ॥ ७ ॥ ८ ॥ पष्ठाष्टकः ॥ १ ॥ पवमानमग्निं । पावमान्यध्येतारं
॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ यमं । यमीं । अंगिरःपित्रथर्वभृगून् । धानौ । सरणूं । मृत्युं । धातारं । पितृमेधं ॥ ६ ॥ वसुकं ।
॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ सप्तमाष्टकः ॥ १ ॥ चैकुण्ठभिंदं ।

॥ अग्निं स्याम विश्वान्देवान् । यजामासुः श्रद्धया । १ ॥
प्रमाथान् पावर्गो ना। शुभ्रदूक्तान् महानाग्नीः उपनिषदं हव्यवाहं गृताः सर्पत्रिशत् ३७ प्रधानांगदेवताः वृतशुततिलद्रव्येण
पक्कैरग्राहुत्यायक्षये ॥ पुनरब्रध्नधानं ॥ अग्निनववारं ९ वायुं ३ इंद्रवायू ३ मित्रावरुणौ ३ अश्विनौ ३ इंद्रं ३ विश्वान्देवान् ३ सरस्वतीं ३
इंद्रं २३ मरुतः १ इंद्रागरुतः १ मरुतः १ इंद्रागरुतः १ इंद्रं ५१ अग्निं ५ अग्नीनिर्मथाहवनीयो १ अग्निं ६ अग्नि-
सगिच्छं (इअंबा) १ अग्मितनूनपातं १ अग्निनराशंसं १ अग्निमिळं १ अग्निर्वहिष्मं १ अग्निमूर्तिर्देवीद्धारः १ अग्निमूर्तीउपामानके १
अग्नीदैव्यो होतारो प्रचेतसो १ अग्निमूर्तीः सरस्वतीळा भारती देवीः १ अग्निस्त्वष्टारं १ अग्निवनस्पतिं १ अग्निमूर्तिः स्वाहाकृतीः (विश्वा-
न्देवान्) १ अग्निदेवान् २ अग्नीन्द्रवायुदृहस्पतिमित्राग्निपूमगादित्यमारुतगणान् १ देवान् १ अग्निं १ अग्निदेवान् ४ देवार्घ्योद्भि-
न्नायुमित्रमूर्तिविशेषान् १ अग्निं १ अग्निदेवान् १ इंद्रतूं १ मरुहतून् १ त्वष्टृक्रडतून् १ अभ्यूतून् १ इंद्रतूं १ मित्रावरुणतून् १ अग्निं द्र-
विणोदसमंतुच १ अश्त्यूतून् १ अभ्यूतून् १ इंद्रं ९ इंद्रावरुणौ ९ ब्रह्मणस्पतिं ३ इंद्रसोमब्रह्मणस्पतीन् १ दक्षिणेन्द्रसोमब्रह्मणस्पतीन्
१ सदसस्पतिं ३ नराशंसं (सदसस्पतिवा) १ अग्रामरुतः ९ ॥ १ ॥ ऋभून् ८ इंद्राग्नी ६ अश्विनौ ४ सवितारं ४ अग्निं २
देवीः १ इंद्राणीवरुणान्यमायीः १ धावापृथिव्यौ १ पृथिवीं १ विष्णुं ६ वायुं १ इंद्रवायू २ मित्रावरुणौ ३ इंद्रं मरुतवंतं ३ विश्वा-
न्देवान् ३ पूरणं ३ अपः ७ अवमीन् १ अग्निं १ कं १ अग्निं १ सवितारं २ भगं १ वरुणं ३१ अग्निं २२ देवान् १ इंद्रं ४ उल्लस-
लं २ उल्खलमुसले २ हरिश्चंद्रप्रजापतिं १ इंद्रं २३ अश्विनौ ३ उपसं ३ अग्निं १८ इंद्रं ३० ॥ २ ॥ अश्विनौ १२ अग्निमित्र-
वरुणरात्रिसवितून् १ सवितारं १० अग्निं १२ ग्रूपं २ अग्निं ६ मरुतः ४० ब्रह्मणस्पतिं ८ वरुणमित्रायर्म्याः ३ आदित्यान ३ वरुण-

उपायानके ? अमिनाथिद्रपवतेवान् ? अश्रुपांनपाद्दोराधाणि ? देवपूगाभीन् ? मित्रवरुणासाधून १ ॥ मन्त्रचरुणासाधून १ ॥ रोमायां ? स्वनयभावयब्जं ? अग्नि ? २
मित्रावरुणौ २ विश्वान्देवान् ४ मित्रावरुणौ ? उपसं २६ स्वनयदानं ७ स्वनयभावयब्जं ५ रोमायां ? स्वनयभावयब्जं ? अग्नि ? २
इंद्रं ५ इंद्रं ? इंद्रं २७ इंद्रापर्वतेद्रान् ? इंद्रं ७ चायुं ९ इन्द्राय ५ नायुं ? मित्रावरुणौ ५ सूर्यरोदसीमितवरुणरुद्धेद्राश्चर्यमभगमो-
मान् ? त्वंद्रमरुद्धिमित्रवरुणान् १ ॥ ९ ॥ मित्रावरुणौ ३ पूर्णं ४ विश्वान्देवान् ? मित्रावरुणौ ? अश्विनौ ३ इंद्रं ? अग्नि ? मरुतः
? इंद्राधी ? नृदस्पति ? विश्वान्देवान् ? अग्नि २६ अमितगिद्धं ? अमितनूपतां ? अमितराशंसं ? अग्निमिच्छं ? अग्निचर्हिषं ?
अग्निमूर्तीर्दिगीह्वारः ? अग्निमूर्तीउपासानके ? अग्नीर्देव्योहोतारोप्रचेतसां ? अग्निमूर्तीःसरस्वतीळाभारतीः ? अमित्वष्टारं ? अग्निवनस्प-
तिं ? व्यादाकृतीः ? इंद्रं ? अग्निं ४३ मित्रं ? मित्रावरुणौ १९ विष्णुं ६ इंद्राविष्णू ३ विष्णुं ८ ॥ १० ॥ अश्विनौ ? आवागृधि-
न्यां १० वरुणं १४ अश्वं ३५ आदित्यवाग्वमीन् ? सूर्यस्थचक्राश्रान् ? आदित्यमंडलसप्तदशीन् ? परमेश्वरमुडुंयतां ? संज्ञ-
योऽथापनं ? प्रश्नमादित्यविषयकं ? पृथिव्यादित्यवृष्टिद्विस्तपत्तीः ? सृष्टिधीवृष्टीः ? आदित्यदेवान् ? आदित्यचक्रं ? संवलसर-
चक्रं ३ यमगेन ? सूर्यरश्मीनांभीत्यपुरुषत्वज्ञानं ? आहुतिंगोरूपां ? अस्यादित्यव्यतिहारोपासककुल्भनां ? सोमसूर्यमंडलपरिश्रमणा-
नि ? जीवपरमात्मनो ? आदित्यतद्दर्शीन् ? आदित्योपासनानुपासनप्रशंसानिन्दे ? अग्निवाय्वादित्यानंभ्वंतरिक्षश्चाधानज्ञानप्रशंसां ?
अक्षरप्रशंसां ? सूर्यगायत्र्यागानी ? गोसविनुघर्मान् ? गां २ वत्सगावो ? क्षरीरजीवो ? ब्रह्मसाक्षात्कारं ? ज्ञानं ? सृष्टिपृथिव्या-
दित्यवृष्टीः ? प्रश्नपृथिव्याद्यंतान्दिविषयकं ? प्रतिवाचयं ? आदित्यरश्मीन् ? परिदेवनंब्रह्मात्माननुभवनिमित्तं ? देहात्मजीवात्मा-

नौ १ ब्रह्मात्मज्ञानज्ञानम् १ गां १ वाचंमाध्यमिकां १ वागपाः १ शक्रधूमामोमौ १ अग्निधूमवायून् १ वाचं ?
 सूर्यं २ कालचक्रं संवत्सरसंस्थं १ सरस्वतीं १ साध्यान् १ पर्जन्यामीन् १ सरस्वतं १ इंद्रं मरुतं १ ५ ॥ मरुतः १ ५ इंद्रं ?
 मरुतः २० इंद्रं १ ३ मरुतः २ इंद्रं मरुतं ४ मरुतः ३ इंद्रं ४ ५ रतिं ६ अधिनौ ३ ९ ॥ १ २ ॥ यावापुश्चिद्व्या १ १ अग्नि-
 विवृदेवान् १ मित्रार्यमवरुणदेवान् १ देवाग्निवरुणान् १ देव्योपासानक्ताः १ अहिर्बुध्न्यामिध्वपांनपातः १ त्वष्ट्रौ १ इंद्रं ? मरुदचा-
 वापृथिवीः १ मरुत्सेनाः १ अश्विपूषविष्णुवाश्चिद्रान् १ देवदीधिति १ अन्नं १ १ अग्निसमिद्धं १ अग्निननूपांनं १ अग्निमिच्छं ?
 अग्निर्वाहिपं १ अग्निमूर्तीर्देवीद्वारः १ अग्निमूर्तीउपासानक्ते १ अग्नौ देव्यो होतारौ प्रचेतनौ १ अग्निनूतः मरुत्वतीर्जिह्वा-
 तीः १ अग्नित्वष्टारं १ अग्निवनस्पतिं १ स्वाहाकृतीः १ अग्निं ८ बृहस्पतिं ८ अमृणसूर्यान् १ ६ अग्निं २० अग्निमगिद्धं १ अग्निनगमं १
 अग्निमिच्छं १ अग्निर्वाहिपं १ अग्निमूर्तीर्देवीद्वारः १ अग्निमूर्तीउपासानक्ते १ अग्निमूर्ती मरुत्वतीर्जिह्वा-
 तीः १ अग्नित्वष्टारं १ अग्निवनस्पतिं १ स्वाहाकृतीः १ अग्निं ४ ९ ॥ १ ३ ॥ इंद्रं १ २ ६ ब्रह्मणस्पतिं १ बृहस्पतिं ३ ब्रह्मणस्पतिं १
 बृहस्पतिं ३ ब्रह्मणस्पतिं १ बृहस्पतिं १ ब्रह्मणस्पतिं १ बृहस्पतिं ५ ब्रह्मणस्पतिं १ बृहस्पतिं १ ॥ १ ५ ॥ बृहस्पतिं १
 ब्रह्मणस्पतिं ८ बृहस्पतिं १ ब्रह्मणस्पतिं १ इंद्राब्रह्मणस्पती १ ब्रह्मणस्पतिं १ ३ आदित्यान् १ ७ वरुणं १ १ आदित्यमित्रावरुणान् १ देवम् १
 देववयुमित्रवरुणादिति तीद्रमरुतः १ देवान् ३ वरुणं १ इंद्रं ५ इंद्रासोमौ १ इंद्रं १ सरस्वतीद्वौ १ बृहस्पतिं १ मरुतः १ मित्रावरुणौ १
 देवान् १ इंद्रं १ त्वष्ट्रिह्वापाग्रेतः पृथग्भिः १ उपासान् ब्रह्मणस्पतिः १ देवा अहिर्बुध्न्यामिध्वपांनपातः १ विधाते स्वप्नः १ वावापुश्चिद्व्या १

इंद्रं २ रक्षां २ सिनीवालीं २ गुंगूसिनीवालीं राकासरस्वतीं द्राणीवरुणानीः १ रुद्रं १५ मरुतः १५ अपांनपातं १५ इंद्राग्रधू १ मरुत्माध-
नान् १ त्वष्टृशूकौ १ अमित्रिणी १ इंद्रानगसौ १ मित्रवरुणनगस्यान् १ ॥ १५ ॥ अमित्रिणीदसमिपंच १ अमित्रिणीदसमूर्ज-
न १ अमित्रिणीदससंहनं १ अमित्रिणीदससहस्रं १ अश्वितपान् १ अश्वितपस्यौ १ सवितारं ११ अश्विनौ ८ सोमाप्रणौ ५
सोमप्रपादितौ १ वायुं २ इंद्रवायू १ मित्रावरुणौ ३ अश्विनौ ३ इंद्रं ३ विश्वान्देवान् ३ सरस्वतीं ३ आवाष्ट्रिब्यौ ३ अकुंतं ३
अग्निं २३ अग्निवैश्वानरं २६ अग्निसमिद्धं १ अग्निमिळं १ अग्निवर्हिषं १ अग्निमूर्तीर्द्वीद्वारः १ अग्निमूर्तीडपासा-
नके १ अग्नीर्देव्योहोतारोप्रचेतसौ १ अग्निमूर्तीः सरस्वतीकाभारतीः १ अग्नित्वष्टारं १ अग्निवनस्पतिं १ स्वाहाकृतीः १ अग्निं ३३
॥ १६ ॥ ग्र्यां ५ ग्र्यान् २ विश्वान्देवान् १ ग्र्यान् २ स्याणुल्लिख्यग्रमूलं १ अग्निं २७ इंद्राग्नी ९ अग्निं ४२ अश्विनोश्चिदधिकाः १ अग्निं ३
दधिकाश्विनोश्चिदधिसवित्रश्चित्रवरुणभगवमुरुद्रादित्यान् १ अग्निं ८ अग्नीनुरीष्यान् १ अग्निं १४ अग्नीद्रौ १ अग्निं १ अग्निवैश्वानरं ३
मग्नः ३ परब्रज २ उपाध्यायैर्ध्यामित्रं १ अग्निं २५ ऋत्विजः १ अग्निं ११ ॥ १७ ॥ इंद्रं २२७ ॥ १८ ॥ इंद्रापर्यवतौ १ इंद्रं १३
वाचंसमर्षरी २ रथांगानि ४ इंद्रं ४ अग्निं १ आवाष्ट्रिब्यौ ३ दिवं १ आवाष्ट्रिब्यौ ३ सवितारं १
त्वष्टृभृन् १ मरुत्सरस्वतीः १ विष्णुं १ इंद्रं १ अश्विनौ १ देवेंद्रभृन् १ अर्यमादितिदेववरुणान् १ अमित्रिणीश्चक्षुर्यतारिक्षाणि १
पर्वतादिनिगमतः १ अग्निदेवान् १ अग्निं १ उपासाहनी १ अग्निं ९ अहोरात्रे १ आवाष्ट्रिब्यौ ४ दिशः १ इंद्रापर्यवतं ६ ॥ १९ ॥
देवान् १ भवत्परं २ संवत्सरादित्यान् १ मिथुसंवत्सरेकासरस्वतीभारतीः १ सवित्रमित्रवरुणात्रोदांसि १ अमित्राश्विन्युतं

वाय्वग्निपूषमगान् ? मरुतः ? वायुदेवपत्नीः ? उपासानक्ते ? वासोष्पतित्वपृथाक्चनस्पत्यापथीः ? मथाद्रत्यान् ? अग्निवैद्युतं ?
मरुद्गणभगोपधीश्रुवनगिरीन् ? वाग्यपाः ? मरुतः ? मरुद्गणं ? अग्निं ? मरुदहिर्बुध्न्यान् ? देवनिर्ऋतीन् ? देवेषं ? मृत्युवैद्यौ ?
देवसंघं ? वरुणमित्रमगादितिवायून् ? अदितिमित्रवरुणान् ? सवितारं ? इंद्रं ? भगसवित्रिद्रान् ? इंद्रमरुत्वंतं ? बृहस्पतिं ?
मरुतः ? रुद्रं ? ऋग्भिर्द्रपत्नीनदीसरस्वतीराक्ताः ? पर्जन्यं ? मरुतः ? पृथिव्यंतरिशवनस्पत्योपधीः ? देवान् ? अश्विनौ ? नदीः ?
आवापृथिव्यौ ? वायुं ? सोमं ? इंद्रं ? मां (अग्निवा) ? धर्मं ? अश्विनौ ? पूषवायू ? अग्निजातवेदसंमरुतश्च ? सरस्वती ?
बृहस्पतिं (अग्निवा) ? अग्निं ? देवान् ? अश्विनौ ? इंद्रं ? अग्निं ? अग्निं (सूर्यवा) ? सूर्यं ?
मदं ? देवसंघं ? मुतंभरं ? अग्निं ? इंद्रोपआदित्यान् ? सूर्योपोनदीधाः ? मेघध्वंगिरसः ? इंद्राग्नी ? अंगिरसः ? अंगिरः-
सरसाः ? सूर्यं ? देवान् ? अंतर्योमिणं ? अर्माद्रवरुणमित्रेदेवमारुतवलविष्णवश्विरुद्रदेवपत्नीपूषमगसरस्वतीः ? इंद्राग्निमित्रवरु-
णादित्यादित्यपृथिवीश्रुमरुत्सर्वताव्विष्णुपूषमगाणस्पतिभगसवितृन् ? विष्णुवायुसोमर्ध्वश्रित्वपृन् ? मरुतवल्गुहृत्सगतिपूषवरुणामित्रार्थ-
म्यः ? पर्वतनदीमगाद्वितीः ? देवपत्नीः २ ॥ २६ ॥ उपसं ? सूर्यं ? सूर्योपःसूर्यरश्मीन् ? मित्रवरुणाग्नीन् ?
अग्निवैद्युतं ? उपसः ? इंद्रेद्रात्मसूर्यौ ? अग्निं ? अमासवितारौ ? सवितृमगो ? पूषमगादितिग्न्येद्रविष्णुवरुण-
मित्राग्नीन् ? सवितृनदीः ? देवमित्रवरुणान् ? सूर्यं ? अमासवितारौ ? सवितारं ? अग्निदेवान् ? इंद्रवायू ? वायुं
? इंद्रवायू ? देवाश्रुयोमीन् ? मित्रवरुणसोमविष्णवमीन् ? आदित्यवसिद्रवाय्वमीन् ? अश्विमगादितिपूषवावापृथिवीः ? वायु-

इन्द्राग्नी २५ सरस्वती १४ ॥ ३२ ॥ अश्विनो २२ उपरां १२ गरुतः ११ मित्रावरुणो ११ इन्द्रावरुणो ११ इन्द्रावरुणो ११ अश्वान् १
 न्यो ३ सन्वितारं ६ इन्द्रासोमो ९ बृहस्पतिं ३ सोमारुद्रो ४ वर्मो १ भनुः १ न्यां १ आर्क्षी १ इषुभि १ सारथिरदग्नीन् १
 रथं १ रथगोपान् १ ब्राह्मणपितृसोम्यश्वपृथिवीपूष्णः १ इष्टून् २ प्रतोदं १ हस्तत्राणं १ विपाक्तमुलवाणं २ युद्धगृभित्राणस्पत्यद्वितीः १
 कवचसोमवरुणदेवान् १ देवब्रह्माणि १ अग्निं २९ ॥ ३३ ॥ अग्निसमिद्धं १ अग्निनराशंसं १ अग्निमिच्छं १ अग्निवर्द्धिं १ अग्निमूर्ती-
 न्द्वीद्वीरः १ अग्निमूर्तीउपासानक्ते १ अग्नीदेव्योहोतारोप्रचेतसो १ अग्निमूर्तीः सरस्वतीकाशरतीः १ अग्निं ३७ इन्द्रं २१ दानं सौदाभं ४ इन्द्रं १२२
 अग्निमूर्तीः स्वाहाकृतीः १ अग्निं २० अग्निवेश्वानरं १६ अग्निं ३३ अग्निवेश्वानरं ३ अग्निं ३७ इन्द्रं २१ दानं सौदाभं ४ इन्द्रं १२२
 ॥ ३४ ॥ वसिष्ठपुत्रान् ९ वसिष्ठं ५ देवान् १ अपः १ इन्द्रं २ यज्ञं ३ देवान् २ वरुणं २ देवान् २ अग्निं १ अग्निमपांनपातं १
 अग्निमहिं १ अग्निमहिं १ देवान् २ देवपत्नीत्वष्टून् १ त्वष्टारं १ देवपत्नीश्वपृथिवीवरुणायीत्वष्टून् १ पर्वतान्देवपत्नयोपधीश्ववन-
 स्पत्यंतरिक्षायाश्वथिभीः १ श्वपृथिवीवरुणमस्तः १ इन्द्रवरुणमित्राग्र्यवोपधीवृक्षान् १ इन्द्राग्निवरुणसोमपूषमनराशंसपुरंधिरैसत्ययंसा-
 र्गमणः १ भानुवरुणश्वपृथिव्यद्विदेवस्तुतीः १ अग्निमित्रवरुणाश्विपुण्यकर्मवायून् १ श्वपृथिव्यंतरिक्षोपधीवृक्षान् १ इन्द्रवम्वरुणादित्यरु-
 द्रत्वष्ट्रदेवपत्नीः १ सोमब्राह्मणवज्रयूपमित्योपभिषेदीः १ सूर्यचतुर्दिवपर्वतनद्यपाः १ अदितिमरुद्विष्णुपूषमित्रवायून् १ सवित्राः प-
 र्जन्यक्षेत्रपतीन् १ देवसरस्वतीः अग्निपाद्दिव्यपार्थिवाप्यान् १ सत्यपत्यश्वगोत्रमुपितृन् १ अजेकपादहिंबुद्व्यसमुद्रापांनपातृश्वीः
 १ आदित्यरुद्रवसुदेवान् १ देवयज्ञियमनुयजनदेवान् १ ॥ ३५ ॥ सूर्यपृथिव्यग्नीन् १ मित्रावरुणो १ वायुधेनुपर्जन्यात् १ इन्द्राये-

१ अक्षनिन्दां १ अक्षान् २ कितवनिन्दां २ अक्षान् १ क्वाप १ अक्षनिन्दां १ अक्षिद्युपृथिवीदेवावनान् १ क्षुद्रायथासदुपपत्तयः १ आदित्या-
गोमान् १ द्युपृथिव्युपोमीन् १ उपासामीन् १ उपासामीन् १ उपोम्यश्विनः १ सवितृधिपणामीन् १ देवस्तोत्रसूर्यामीन् १ आदित्या-
मीन् १ इंद्रमित्रवरुणभगामिन्दवान् १ आदित्यवृहस्पतिपूषाश्विभगामीन् १ आदित्यामीन् १ गरुडद्रुमिदेवान् १ देवान् १ उपो-
न-
क्षत्रपृथिवीनरुणमित्राग्नेयं इंद्रमरुतं वादित्यां त्रिशुवर्गान् १ द्युपृथिवीनिर्ऋतीः १ अदितिदेवावनानि १ ग्रावदेवावनानि १ इंद्रेळावृ-
हस्पती १ अश्विनौ १ गरुडं १ सोमं १ देवान् ३ अमिगित्रवरुणसवितृन् १ देवान् १ सवितारं १ सूर्यं १ २ इंद्रं ५ अश्विनौ ३ १
इंद्रं ३ ३ अग्निं २ २ ॥ ५६ ॥ इंद्रं कुंठं ३ ७ अग्निं सौचीकं १ देवान् १ अग्निं सौचीकं १ देवान् १ अग्निं सौचीकं १ देवान् १ अग्निं सौ-
चीकं १ देवान् १ अग्निं सौचीकं १ देवान् ६ अग्निं सौचीकं ३ देवान् २ अग्निं सौचीकं ६ इंद्रं १ ४ अमिवायुसूर्यान् १ पृथिवीदेवसूर्यान् १
मोमाभिमानिंदेवद्युमं देवादित्यान् १ अंगिरसः ३ वृहदुद्यं १ इंद्रं १ तंतुमप्याख्यं १ मनआवर्तनं ३ सोमं १ मनआवर्तनं १ २ निर्ऋतिं
३ निर्ऋतिमयोमी १ दधीममुनीतिं २ पृथिवीव्यंतरिक्षसोमपूषास्वतीः १ द्यावापृथिव्यौ २ इंद्रावापृथिवीः १ असमातिं ४ इंद्रं १
अममानं १ अर्थमर्थोऽविताहानरूपं ५ मुवंधोः स्पर्शनहेतुभूतदेवतां १ रुद्रं २ अश्विनौ २ वास्तोष्पतिरुद्रस्रष्टिं ३ रुद्रं वास्तोष्पतिं
१ वाग्नोऽप्यसमी १ अंगिरसः १ इंद्रं ३ अग्निं १ नासत्येंद्रान् १ सोमं १ अग्निं १ आदित्यथाः १ नाभानेदिष्टधेनू १ अग्निं १
इंद्रामी १ इंद्रं १ मित्रवरुणनागानेदिष्टान् १ वरुणं १ मित्रावरुणौ १ वरुणं १ देवान् १ ॥ ५७ ॥ अंगिरसः ६ विश्वान्देवान् १
दानं गावर्णीयं ४ देवान् ८ इंद्राग्निमित्रवरुणभगद्युपृथिवीमरुतः १ द्यां १ देवान् ४ पय्यास्वसि २ विश्वदेवादितीः १ देवान् २

अमरुदिद्वान् ? मरुद्धरुणाभिवायमद्वान् ? इन्द्राभूर्था ? इन्द्रं ? रुद्रं ? वृहस्पतिसोमजाम्यथर्वदेवभृगून् ? शुष्टाथवीनराशंसयमादि-
 नित्यपृष्ठविणोदकभुरोदरीमरुद्विष्णून् ? अहिबुध्यसूर्यचंद्रमोक्षुपृथिवीः ? पूपापांनपाद्वाय्वश्विनः ? अग्निदेवपत्न्यदित्तिचंद्रसूर्येद्वान् ?
 अंगिरोम्राचंद्रवसुदिनीः ? आवापृथिव्यौ ? देवान् ? अर्यममित्रवरुणदेवजनरुद्रमरुद्गणान् ? सूर्यचंद्रगोहिबुध्याश्विनः ? मित्रवरुणाश्विनः
 ? अश्विपूषगर्भार्वादिब्रह्मादीन् ? इन्द्रं ? सवित्रिंद्रमरुतः ? आवापृथिव्यौ ? इन्द्रं ? देवस्तोत्रं ? गोयाच्छां ? ग्रावणः ? १४ ॥ ६० ॥
 उर्वशी ? पुरूरवसं ? उर्वशी ? पुरूरवसं ? उर्वशी ? उर्वशी ? पुरूरवसं ? उर्वशी ? उर्वशी ? उर्वशी ?
 पुरूरवसं ? उर्वशी ? पुरूरवसं ? उर्वशी ? उर्वशी ? २३ ओषधीः ? २३ वृहस्पतिमित्रवरुणपूपादित्यवसिद्वान् ?
 वृहस्पतिं ? देवान् ? वृहस्पतिं ? अग्निं ५ इन्द्रं ? २२ इन्द्रदेवसवित्रदितीः ? गवादितीः ? इन्द्रादिती २ ऋत्विजः ? २२ द्रुवणं ? २
 इन्द्रं ? वृहस्पतिं ? इन्द्रं ७ देवीमप्यां ? मरुतः ? इन्द्रं ? ६१ ॥ अश्विनौ ? ११ दक्षिणां ? ११ सरमां ? पणीनसुरान् ?
 सरमां ? पणीनसुरान् ? सरमां ? पणीनसुरान् ? सरमां ? पणीनसुरान् ? आदित्यवरुणवाय्वश्विनसोमा-
 पाः ? भोगवरुणगित्राग्निवृहस्पतिब्रह्मजायादानानि ? देववृहस्पतिब्रह्मजायाः ? देवसप्तर्षिवृहस्पतिब्रह्मजायाः ? देवजुह्वहस्पतीन् ?
 देवमनुष्यराजवृहस्पतिब्रह्मजायादानानि ? देववृहस्पतिब्रह्मजायात्रार्हस्पत्ययज्ञान् ? अग्निसमिद्धं ? अग्निमनुपातं ? अग्निमिच्छं ?
 अग्निवक्षिणं ? अग्निमूर्तीदंवीद्वारः ? अग्निमूर्तीउपासानक्ते ? अग्नीदैव्योहोतारोप्रचेतसौ ? अग्निमूर्तीः सरस्वतीष्वाभारतीः ? अग्नि-
 त्वष्टारं ? अग्निवनस्पतिं ? स्वादाकृतीः ? इन्द्रं ३० अम्यादित्यवायुसूर्यरश्मीन् ? अग्निवायुसूर्यान् ? वेदिजायापतिद्वान् ? देव-

धिष्णुलघुप्रजापतिधातून् १ सिनीवालीसरसत्यश्विनः १ अश्विनौ १ अदिति ३ वायुं ३ अग्निं ३ अग्निजातवेदसं ३ सूर्यं ३ माव-
युति ३ अग्निं १ संजानं ३ ॥ ६४ ॥ इतिशाकलसंहितामंत्रदेवतान्वाधानं ॥

अनुवाकाद्युदेवतान्वाधानं ।

श्रीः ॥ अग्निं १ इंद्रं द्विः ३ अग्निं ४ व्रजणस्पतिं ५ कं ६ अग्निं द्विः ८ अम्यश्व्युपसः ९ इंद्रं १० अग्निं त्रिः १३ मरुतः १४
अग्निं १५ इंद्रं १६ अश्विनौ १७ इंद्रं १८ अग्निं १९ वायुं २० अग्निं २१ अश्विनौ २२ इंद्रं मरुतं २३ अश्विनौ २४ अग्निं
२५ इंद्रं २६ व्रजणस्पतिं २७ रुद्रं २८ अग्निं द्विः ३० इंद्रं द्विः ३२ अग्निं त्रिः ३५ इंद्रं ३६ ऋभून् ३७ वायुं ३८ अग्निं द्विः
४० इंद्रं ४१ इंद्रसूर्यौ ४२ मरुतः ४३ अश्विनौ ४४ अग्निं द्विः ४६ इंद्रं द्विः ४८ विश्वान्देवान् ४९ अश्विनौ ५० अग्निं ५१
इंद्रं ५२ देवान् ५३ मरुतः ५४ अश्विनौ ५५ इंद्रवायू ५६ इंद्रं चतुः ६० यज्ञयजमानौ ६१ अग्निं द्विः ६३ इंद्रं द्विः ६५ मरुतः
६६ सोमं यजमानं सप्त ७३ अग्निं ७४ सरण्यूः ७५ अपोपोनपातं वा ७६ इंद्रं ७७ रुद्रं ७८ अग्निं ७९ सोमं ८० अग्निं ८१ वि-
श्वान्देवान् ८२ इंद्रं ८३ मावयुतिं ८४ इंद्रं ८५ ॥ इत्यनुवाकादेवतान्वाधानं पंचाशीतिः ॥

अनुवाकाद्युचामृग्यादयः ।

श्रीः ॥ अग्निमीळइत्यस्यैवैश्वामित्रोमधुच्छंदाअग्निर्गायत्री १ मुरूपकृत्तुमित्यस्यैवैश्वामित्रोमधुच्छंदाइंद्रोगायत्री २ गृंद्रसानसिमित्यस्य
वैश्वामित्रोमधुच्छंदाइंद्रोगायत्री ३ अग्निं दूतमित्यस्य काण्वोमेधातिथिरग्निर्गायत्री ४ सोमानमित्यस्य काण्वोमेधातिथिरवृक्षगणस्पतिर्गायत्री ५

अक्षरप्रतिलोमयमाभना ॥ ७६ ॥ अक्षरप्रतिलोमेयं यमि-
 अक्षरप्रतिलोमयमाभना ॥ ७७ ॥ व्याघातकेयसमिधोषक्षरप्रतिलोमया ॥ जुहुयात्सापितैलैवैभीतक-
 न्युमेनक्रमेण ॥ तदगोधिजानीयादेतद्वैवर्ण्योचलं ॥ ७८ ॥ इतिपरिमाणा ॥ ७९ ॥
 कूनमुचः ॥ ८० ॥ यद्वच्छेदपीडनं शत्रोरपि चोत्तमपुनः ॥ पच्छः संपीडयेच्छत्रून्वर्णशश्चममापयेत् ॥ चतु-
 श्रध्वेदायस्यसूक्तस्य विधिवश्याम्यतः परं ॥ यथाक्रममिधुच्छंदाः क्रमेति नाकरोहुरा ॥ ८१ ॥ शिरसाधारयेदग्निनियतः परिवत्सरं ॥ अन-
 श्रम्राणकाशीयोद्धुनशिष्टमदन्दविः ॥ ८२ ॥ व्रतकालेतुसंप्राप्तश्रमोयं निर्वोपेच्छकं ॥ ८३ ॥ अन-
 मोऽन्यानमात्रोऽग्निव्रततेऽस्योपतिष्ठति ॥ दहेयमितियंचेच्छेत्तदहृत्येव पावकः ॥ ८४ ॥ अप्सव्यमिज्ज्वल्येव तद्रुतस्य महात्मनः ॥ समर्थय-
 विनंचैष्टः क्रामर्थे द्विः प्रयत्नतः ॥ ८५ ॥ तान्जपन्प्रयतो नित्यमिष्टान्कामान्समश्नुते ॥ ८६ ॥
 मेधातिथान्त्रापापुनः सदमस्पतिमित्युचं ॥ ८७ ॥ मेधाकामोजोपेन्नित्यं जुहुयाच्चाज्यमेतया ॥ ८८ ॥ स्योनेतिष्टुथिर्वीनित्यं सत्त्वाविप्रः शुचिर्ज्ञेयत् ॥
 विन्देते महतीं भूमिमसपत्नामकंटकां ॥ ८९ ॥ इदं विष्णुरितीमाभिः पंचभिः श्राद्धकर्मणि ॥ अंगुष्ठमन्त्रेऽवगाण्येते न रक्षां सिवाधते ॥ ९० ॥
 अंगुष्ठमात्रो भगवान्विष्णुः पर्यटते मही ॥ ९१ ॥ अक्षयं च भवेदं श्रद्धाभक्तिसमन्वितं ॥ तस्मा-
 च्छ्राद्धपुसंघं च अंगुष्ठग्रहणं स्मृतं ॥ ९२ ॥ तद्विष्णोरित्यपांमन्त्रेऽसकृज्जस्त्वाविशुध्यति ॥ ९३ ॥
 अथ योयं नित्याः प्रोक्तानवर्चस्त्वाभिप्रेतनीः ॥ आयुष्यस्ताः परिप्रोक्तो भैषज्यः पापमोचनीः ॥ ९४ ॥ शुनः शोपमृष्टपिबद्धः संनिरुद्धोऽथ वा जपेत् ॥
 मुन्यनं सर्वपापं भ्याग्नीचाप्यग्नेदो भवेत् ॥ ९५ ॥ यद्वच्छेच्छाश्वतान्कामानि द्राव्याप्ये पुरंदरात् ॥ स पौडगभिर्यग्मिरेरिंद्रं स्तूयाद्दिने दिने

पुगद्वष्टंभूयोर्नाथानमात्मनः ॥ १५ ॥ उद्यंतमुपतिष्ठेत्तूष्णेनेतस्माद्विहितः ॥ वासांस्यापिमधिदत्तचंद्रयैतिसलोकतां ॥ १५ ॥ धनकागो
 ज्ञेयद्वित्येगेनादतिनित्यजः ॥ ग्रात्वाशुचिस्तुनियतद्वष्टं धनमवाप्नुयात् ॥ १६ ॥ आयुरीप्सयिगमिक्तिकौस्तुभसूक्तं सदाभ्यसेत् ॥ आज्या-
 हुतीश्च नुहुन्याप्रत्युन्नंवाग्यतः शुचिः ॥ १७ ॥ जपेदाप्नुत्यनियतः ससाक्षादापदंतरेत् ॥ अपनः शोशुचद्वित्तिग्रात्वामर्थ्यदिनेरवौ ॥ १८ ॥
 शुचिक्कागोत्रिनाहारः प्रत्युन्नंजुहुयाद्भूतं ॥ समिधोऽन्वहमिष्टौवासूक्तमेतदघाहं ॥ १९ ॥ यथाभुंजादिवेपीकांताप्रापापस्ममुच्यते ॥ जात-
 नेदमद्वत्यादिगदास्वस्त्ययनेजपेत् ॥ १२० ॥ दुर्गेपथिप्रयातस्य नास्यारिभ्योभयंभवेत् ॥ राजकार्येश्चशूत्रेवाअभिशास्तोऽप्यनेकधा ॥ २१ ॥
 अशक्तोऽप्रतिभार्कार्यंभयेप्राणातिकेयवा ॥ जातवेदसद्वत्येताजपंस्तेभ्यः प्रमुच्यते ॥ २२ ॥ सिपाधयिपुर्थतुप्रस्थितो मनसाजपेत् ॥
 मिद्वार्थः स्वमिमानेतिप्रगीयेत नचाध्यनि ॥ २३ ॥ कृतार्थः स्वगृहान्गच्छेत्तेतामेव सदाभ्यसेत् ॥ उदितेसवितयेतांजपेदस्तंगतेतथा
 ॥ २४ ॥ अहः स्वस्त्ययनं प्रातारत्रिसस्त्ययनं निशि ॥ व्युष्टयांच जपेद्वित्यमेतांदुःस्वमनाशिनीं ॥ २५ ॥ प्रमंदिनेप्रसूयं त्याजयेद्द-
 र्भप्रमोचनीं ॥ द्वंद्वंचमनमाध्यायेद्वारीर्गभप्रमुंचति ॥ २६ ॥ आपत्सुसर्वकामोवात्रितंनित्यंजपेद्वर्षिं ॥ जपद्विद्रमितिस्नातोवैश्वदेवंतुसप्तकं
 ॥ २७ ॥ मुच्यतेनुहुयादाज्यंविश्वमादेवसोऽहसः ॥ शंतातीयंपरंस्तूक्तंपंचविंशकमुत्तमं ॥ २८ ॥ नासत्यौतुनमस्कृत्यपराष्टद्विभवाभु-
 यान् ॥ घर्मर्गमनवंगस्तूक्तंघर्मपैः प्रमुच्यते ॥ २९ ॥ इमावृतिजपेच्छश्वद्रौद्रस्तूक्तं द्विजः शुचिः ॥ आयुर्विधांधनंपुत्रान्गृहान्श्रामोत्थना
 मयान् ॥ १३० ॥ वीतेष्वपत्यगोष्ठेपुदुःस्वमेतित्र(?)मात्मनः ॥ मानोमहांतमित्याभ्यां त्रिरात्रोपोषितः शुचिः ॥ ३१ ॥ औदुंबरीश्चजुहुयाद्
 धिपल्लवाज्यर्गस्कृताः ॥ मूर्केनजुहुयादाज्यमादावंतेचकर्मणां ॥ ३२ ॥ ऊर्ध्वबाहुस्तुसूक्तेनतुष्टावशतशोभवं ॥ छित्त्वासर्वान्मृ

जपंश्चप्रयतो नित्यमुपतिष्ठतचानलं ॥ आत्वाजपदनवाणनमस्कृत्यबृहस्पत ॥ ५३ ॥ धारान्नगनप्रमातयुक्ताक्याक्यातमृच्छत ॥
 कंक्रतो नेतियत्सूक्तं विपार्तः प्रयतो जपेत् ॥ ५४ ॥ विपंनकमते चात्यसर्पदृष्टि विपादपि ॥ यत्कीटज्ज्ञानमुधिपंदंष्टिदृष्टिकजंनयन् ॥ ५५ ॥
 मौलं चक्रत्रिमं नैव जपन्सर्वव्यपोहति ॥ धर्मबुद्धिधनं पुत्रान्सौभाग्यं धनवर्धनं ॥ ५६ ॥ आरोग्यं मुष्टिमायुष्यं पशुन्विद्यां गहनशयः ॥ त्रिरात्रोपो-
 पितः स्नातः प्रयतश्चरितव्रतः ॥ ५७ ॥ प्राणायामशतं कृत्योपतिष्ठेत शतक्रतुं ॥ एकहंकरसंयुक्तः पादौ संधाय वाग्यतः ॥ ५८ ॥ योजनद-
 तिसूक्तेन च षण्णित्समदंसारन् ॥ शतकृत्वोजोपेद्रिद्रिगिंद्रश्रेष्ठा निचांततः ॥ ५९ ॥ एकह्राह्रभतो वितं व्यह्रात्सिद्धिं गनुतमां ॥ अहोभि-
 न्निभिरारोग्यं चतुर्भिरशनं बहु ॥ १६० ॥ पंचभिर्वैष्णवर्चसं यद्भिरायुः सुखावहं ॥ सप्तभिस्तनयान् पुष्टिं मष्टिभिः प्रामुयात्सदा ॥ ६१ ॥
 प्रियो भवति चंद्रस्य प्रियं धाम स गच्छति ॥ रिपुर्द्धदस्युशमं नरास्योपगकरं परं ॥ ६२ ॥ गणानां मितियत्सूक्तं तज्ज्ञापेत्सुदानर्धनं ॥ संश्रयोः
 प्रयतस्त्वेतज्ज्ञापेन्नित्यं बृहस्पतिं ॥ ६३ ॥ उपतिष्ठेत सूक्तेन सर्वकामसमृद्धये ॥ यो मेराज क्षितीमां तु दुःस्वप्नशमनीमुचं ॥ ६४ ॥ तत्त्वाना-
 शयति क्षिप्रं दुःस्वप्नं त्राणाणः शुचिः ॥ अहोरात्रमुपोष्यैकं नित्यतो ब्रह्मावित्तमः ॥ ६५ ॥ प्रजार्थं जुहुयादाज्यं च कंचापयसि शृतं ॥ राक्षसहृदि-
 तीमाभिः पृथया शुक्रस्य पंचभिः ॥ ६६ ॥ हविः शोषं स्वयं प्रादशय विंदते महतीं प्रजां ॥ व्याधिना योऽभिभूतः स्याद्धरेण प्रमाणद्वारिणा ॥ ६७ ॥
 चतुर्दशीमुपोष्यैकां कृष्णस्य जुहुयाच्चरं ॥ आते सूक्तेन रौद्रेण प्रत्युचं वाग्यतः शुचिः ॥ ६८ ॥ पूर्वमाज्याहुतीं हुत्वा अथोपस्नाय शंकरं ॥
 हविः शोपेण वर्तेत पृक्तांतरमतं द्रितः ॥ ६९ ॥ पूर्वमासि जयेन्मृत्युरोगेभ्यश्च प्रमुच्यते ॥ अभिशस्येत यो मोहात्सुखं द्वाकर्म गार्हितं ॥ ७० ॥
 स्नात्वा सुंजन् जपेद्दप्पु अंवीत्युचमतं द्रितः ॥ अर्धनिमस्थितो यस्तु पश्येच्छकुनिमुत्थितं ॥ ७१ ॥ अत्र शमं प्रशस्तं चास्ति तैश्च प्रयतो जपेत् ॥

यं द्विप्याचरयकृत्वा तु शम्याकेनाकृतिं निश्चि ॥ ९१ ॥ अधिष्ठाय च तां कुर्याद्विभिश्रतस्मृभिर्द्विजः ॥ उद्दिश्य नाम ह्योमोयं समराग्रं न जीवति ॥ ९२ ॥
 च सिद्धानां ततो हं तिष्ठन्न तत्सु शिक्को दितं ॥ नास्य कश्चिद्बध्योऽस्ति जपतो जुह्वतोऽपि वा ॥ ९३ ॥ द्वार्यशकं जपेत्सूक्तमाध्यात्मिकमनुचमं ॥
 पर्वमुग्रयतो नित्यमिष्टान्नामान्समश्नुते ॥ ९४ ॥ बृहस्पतिमज्ञाश्रयं वितारं वधुमेव च ॥ ऋतावृतादिनेत्युचैः पंचभिरन्वहं ॥ ९५ ॥
 बृहस्पत इति पंचाहं प्रनृचं जुहुयाद्धृतं ॥ हुत्वा मिषं च यित्वा तु गंधमाल्यैः सुधूपकैः ॥ ९६ ॥ एतावदेव ताः पंच कार्भैरर्चन्ति पंचभिः ॥ रत्नैरपत्यैः
 पशुभिर्गन्धैर्दधिघणचायुषा ॥ ९७ ॥ अथ वेदादिगीतायाः प्रसारजननं विधिं ॥ गायत्र्याः संप्रवक्ष्यामि धर्मकामार्थमोक्षदं ॥ ९८ ॥ नित्येनै-
 मित्तिके काम्ये चितयेतु परायणं ॥ गायत्र्याश्च परं नाग्निदहल्लोके परत्र च ॥ ९९ ॥ मेध्याद्यमितमुज्जौनी नित्रिः श्वानां च न तत्परः ॥ जपेद्ब्रह्म-
 ग्रंथी माननन्यमानसक्रियः ॥ २०० ॥ कर्मभिर्योजयेत्पश्चात्कमशः श्लेच्छलयापि वा ॥ यावत्कार्यं न कुर्वीत न लोपेत्तावत्तद्व्रतं ॥ १ ॥ आद्रित्य-
 स्योदये स्नात्वा सहस्रं प्रत्यहं जपेत् ॥ आयुरारोग्यमैश्वर्यं धनं चलमतेधुवं ॥ २ ॥ विरात्रोपोषितः सम्यग्वृतं हुत्वा सहस्रशः ॥ सहस्रं लाममामो-
 तिराहु र्यसमागमे ॥ ३ ॥ पालाशसमिधां चैव वृताक्तानां हुताशने ॥ सहस्रं लाममामोतिराहु र्यसमागमे ॥ ४ ॥ हुत्वा तु स्वादि रं वज्रौ स-
 नृतं रक्तचंदनं ॥ सहस्रं हेमचामोतिराहु चंद्रसमागमे ॥ ५ ॥ रक्तचंदनमिश्रं तु सवृतं हव्यवाहने ॥ हुत्वा गोमयमामोतिसहस्रं गोधनं द्विजः
 ॥ ६ ॥ यस्यास्तु गोर्गोमये न गुटिकां न सहस्रशः ॥ हुत्वा तां गामवामोति वृताक्तानां हुताशने ॥ ७ ॥ यवैश्चां ग्निलैर्गजान्महिषीर्यावैर्कैम-
 था ॥ शालितं दुल्हो भेन कन्यालाभमवाप्नुयात् ॥ ८ ॥ जातींचंपकरत्कर्ककुसुमानां सहस्रशः ॥ हुत्वा वज्राण्यवामोति वृताक्तानां हुताशने
 ॥ ९ ॥ सूर्यं विवेजलमध्येतोयं हुत्वा सहस्रशः ॥ सहस्रं प्राप्नुयाद्धैमरोप्यमिदुमये हुते ॥ २१० ॥ अलक्ष्मीपापसंयुक्तो मलव्याधि विनाशकैः ॥

व्यते ॥ २५० ॥ द्राद्वितिसूक्तेनयःसदाजुहुयाद्धृतं ॥ पूर्वोक्तेनैवकल्पेनसंयतात्माजितेंद्रियः ॥ ५१ ॥ विज्योतिगतिज्वलयेद्यत्रो-
च्छेज्जातवेदसि ॥ तमग्निःसर्वतःपातिभद्रेणद्रविणेनच ॥ ५२ ॥ विधाग्निनइतिद्वाभ्यामृभ्यांयोवह्निमर्चति ॥ सतरत्यापदःसर्वायशः
प्राप्नोतिचाक्षयं ॥ ५३ ॥ हुत्वावद्विमुपस्थाप्राणार्थहव्यवाहनं ॥ अग्नेत्वमितिसूक्तेनधनमायुश्चवाञ्छता ॥ ५४ ॥ यइच्छेद्विविधंविचंम-
त्वंचानुपममहत् ॥ उरोष्टइतिसूक्तेनक्षुपतिष्ठेच्छतक्रतुं ॥ ५५ ॥ प्रजाक्रामोयजेन्नित्यंचरुणादेवपत्नयः ॥ उपहृत्योपहारंनशेषंभुञ्जीतवा-
ग्यतः ॥ ५६ ॥ उच्छिष्टंचप्रदातव्यंभार्यायैपुत्रमिच्छता ॥ धेन्वाःसरूपवत्सायाःपयसासाधयेचरुं ॥ ५७ ॥ अनुकूपांप्रजामस्यालभतेना-
त्रसंशयः ॥ स्वस्त्यात्रेयंजपेन्नित्यंप्रातःप्रातःशुचिर्द्विजः ॥ ५८ ॥ एतत्स्वस्त्ययनंपुण्यंसर्वकल्मषनाशनं ॥ सुहृदंज्ञातिञ्चैवगच्छंतमनुमं-
त्रयेत् ॥ ५९ ॥ स्वस्तिपंथामितिप्रोच्यस्वस्तिमान्मन्त्रजतेऽध्वनि ॥ विजिहीष्ववनस्पतेतदिदं च्यावनंस्मृतं ॥ ६० ॥ यस्यावयितुकामःस्याद्यावये-
त्तदिदंजपन् ॥ द्विपंतंवापदाक्रम्यभूमौपांसुमयीकृति ॥ ६१ ॥ निष्पिपन्निवसंग्रामाह्वयवतेनात्रसंशयः ॥ स्त्रियंगर्भप्रमूढांवापाययेदनुमंजितं
॥ ६२ ॥ उदकं च्यावयेन्नैवगर्भोऽधश्चयवतेसुखं ॥ अच्छावदेतिसूक्तंतुष्टृष्टिकामःप्रयोजयेत् ॥ ६३ ॥ निराहारःक्लिननासाह्यनिरणप्रवर्पति ॥
हुत्वायुतवैतसीनांक्षीराक्तानांहुताशने ॥ ६४ ॥ महद्वर्षमवामोतिसूक्तेनाच्छावदेनहि ॥ यइच्छेद्वरदादेर्वीथियंनित्यंकुलेस्थितां ॥ ६५ ॥
सशुचिःप्रयतोर्गृत्वाजुहुयादाज्यमन्वहं ॥ श्रियःपंचदशर्चनश्रीकागःसततंजपेत् ॥ ६६ ॥ आवाहयेच्चिद्रूपंपद्मपंचभिःक(न)न्यकेपिता (?) ॥
उपहारानुपहरेच्छुक्रान्गन्ध्यान्पयोदभि ॥ ६७ ॥ स्थालीवान्शालीनांपयसासंग्रहयेत् ॥ चांद्रायणकृतातामालुमपदेत्यतःश्रियं ॥ ६८ ॥
गर्भोपपीभिःपांताभिःस्थान्वाक्रिःपाचयेदग्नि ॥ उरेणुमदेवसत्सद्वित्याशोऽग्निविष्मन्ति ॥ ६९ ॥ भतगःकतमग्निलेगपश्चक्रामग्निविष्मन्ति ॥ कद्विगेन-

निपः स्यात् ॥ ३० ॥ अथ पूर्वो गितियायाद्वाज्यकामः शुचित्रतः ॥ लोहितेन र्गणियायाद्वागणस्तु यथाविधि ॥ ३१ ॥
 मन्त्रं कर्मणि भग्नं शत्रियस्त्वयोर्ये ॥ वमन र्गणिवेद्यस्तु होमः कार्यस्त्वनंतरं ॥ ३२ ॥ चंद्रा गितितुगमानि जुहुयात्सर्पि पाद्विजः ॥ आदि-
 त्वयर्गं हन्यानि न्वहोमं विधीयेने ॥ ३३ ॥ विल्वेऽमपववाग्निः स्यात्स्यात्सीध्रं जुहुयाद्विजः ॥ दशसाहस्रिको होमः श्रीकामः प्रथमो विधिः
 ॥ ३४ ॥ हुत्वा नृपयुतं सभ्यगनं नार्धदत्ते श्रियं ॥ अयुतं शतकृत्वस्तु हुत्वा शुक्रानि सर्पिणा ॥ ३५ ॥ अनंतामव्यवच्छिन्नां शाश्वतीं विदत्ते
 श्रियं ॥ अथ नौ जपपत्रोक्तो दशसाहस्रिकारः ॥ ३६ ॥ जह्वातु प्रयुतं सभ्यगनं तार्धदत्ते श्रियं ॥ अयुतं शतकृत्वस्तु नृपस्त्वा श्रियमुपाश्रुते
 ॥ ३७ ॥ अथ नृपयुतं सभ्यगनं नार्धदत्ते श्रियं ॥ दद्यात्श्रियं तूपरमेत्किंलासत्त्वाद्विभेदैवै ॥ ३८ ॥ विल्व्याशी विल्वविलयोजुह्वनित्वानिम-
 रिषा ॥ पृक्तं धिं दानि गन्धपगं सिद्धिं दानियच्छति ॥ ३९ ॥ येन येन च कामेन जुहोति प्रयतः श्रिये ॥ पद्मान्यथापि विल्वानि सप्तकामः समृद्धति
 ॥ ४० ॥ न ज्ञानकृपणोऽर्थाय श्रियमावाहयेत्कचिन् ॥ नर्यत्किंचन कामेन होमः कार्यः कथंचन ॥ ४१ ॥ महद्वाप्राश्रयमानेन राज्याकामेन वा
 युनः ॥ वाचः परंप्राथम्येनायवायुक्तः श्रियं यजेत् ॥ ४२ ॥ अमेत्वष्टरं च सूक्तेन जुहुयादाज्यमन्वहं ॥ ओजस्विनीमवामोति प्रजां धर्मवर्तं शुभां
 ॥ ४३ ॥ अच्छान्दं नृचादीपममुषतिष्ठे द्विभावं ॥ प्रजाप्य जयेच्छत्रूंस्तरेतदुरितानि च ॥ ४४ ॥ आगावहति सूक्तेन गोत्रगालोकमातरः ॥
 उपनिष्ठेऽंती श्रयदृच्छेत्तामदाश्रयाः ॥ ४५ ॥ त्वामिद्धीति प्रगाथेन लुपतिष्ठेच्छतक्रतुं ॥ मध्याह्ने संध्ययोश्चैव जपन्यनमवाप्नुयात् ॥ ४६ ॥
 त्रैपनिगिग्रीगोऽं दुग्भीन्मं पृथेद्रेण ॥ ओजोवलमवामोति शत्रूंश्चैव नियच्छति ॥ ४७ ॥ पाणिना तुणमादाय ज्ञायजेतियोऽभ्यसेत् ॥
 गोऽभीनग्यायमृक्तं फलं प्रामोति नातुणः ॥ ४८ ॥ सूक्तं ते च तुणं त्वमाविरिणे चोदके पिवा ॥ निक्षिपेत्तत्प्रयत्नेन त्यक्तेऽन्यत्र मया वहं ॥ ४९ ॥

२९ ॥ यस्यलुप्येद्वतमोहाद्वात्यैर्वासंस्पृशेद्विजः ॥ उपोष्याज्यंचजुहुयात्स्वमेवतपाइति ॥ ३३० ॥ प्रसम्राजमितित्वे-
 तज्जपन्नीक्षेद्विवाकरं ॥ उद्यंतमुपतिष्ठेतस्वात्वास्वात्वादिनेदिने ॥ ३१ ॥ अभियुक्तोभवेद्यस्तुविदेद्वापिकेनचित् ॥ निर्जित्यसगणान्शत्रू-
 न्क्षिप्रंवादंपराजयेत् ॥ ३२ ॥ शमग्निरग्निभिश्चेतिप्रपद्येद्वायुभास्करो ॥ अग्निप्रथमतःस्तुत्वामहाकृच्छ्रात्प्रमुच्यते ॥ ३३ ॥ नहीतियश्च-
 तुर्केणस्वात्वावैप्रातरुत्थितः ॥ द्वौभूमालुपतिष्ठेतसत्रायतिभयात्सयं ॥ ३४ ॥ तृचंजस्वायदित्येतत्वात्वाभ्यर्च्येपुरंदरं ॥ प्राप्नुयान्मानसान्का-
 मान्संपूज्यवसुरोचिपः ॥ ३५ ॥ आद्यानित्रीणिसूक्तानिपंचचाग्नेवृहन्निति ॥ पटृतथान्यानि सूक्तानि अग्निनरइतीति च ॥ ३६ ॥ प्रकृता-
 नीतिचाध्यायंभोजनात्प्राक्पठेदिदं ॥ सर्वान्कामानवामोतिमुच्यतेसर्वकिल्बिषैः ॥ ३७ ॥ प्राग्भोजनमिदं ब्रह्मन्मानवानातुमहर्षिणां ॥ पूर्वा-
 ह्नेजपतो नित्यमर्थसिद्धिः सदाभवेत् ॥ ३८ ॥ अग्निनेत्याश्विनंसूक्तंचतुर्विंशकमुत्तमं ॥ जपेत्प्रातःशुचिर्भूत्वानासत्यावर्च्यमुव्रतः ॥ ३९ ॥
 सप्राप्तुयात्परामृद्धिद्रविणंचोर्जेभेवच ॥ समिधेतिजुहोत्यमौसूक्तेनप्रत्यृचंवृतं ॥ १४० ॥ समृद्धिमतुलंप्राप्यसमानांजीवतेशतं ॥ द्विच-
 त्त्वारिंशकेनेदंशुकेनाद्येतिवज्रिणं ॥ ४१ ॥ सख्यंलब्ध्वामर्हेद्रेणसपत्न्यांस्तृणुतेबहून् ॥ प्राश्नीयाज्जपतोत्रास्तिप्रशंकृत्वाविधानतः ॥ ४२ ॥
 तस्मात्पूर्वाह्निकोऽध्यायः स्मृतोयंरिप्रनाशनः ॥ वाशंमहीतिजस्वाचप्राप्तोत्यारोग्यमेवच ॥ ४३ ॥ दुःखामघ्नीः पराजस्वाप्रातःपौषैः प्रमुच्यते ॥
 शनोभवेतिद्वाभ्यां तुमुक्त्वान्नंप्रयतः शुचिः ॥ ४४ ॥ हृदयेपाणिनास्पृष्टाज्योर्गीवेद्गदः सुहृत् ॥ यतोऽगयंविजानीयात्तस्यांदिशियतव्रतः
 ॥ ४५ ॥ शुचौदेशेग्निमाधायजुहुयाद्विद्रमर्च्यच ॥ यतइत्याज्यमुत्पूतंपद्मं गिर्गंधातिवेचन ॥ ४६ ॥ पायसांदधिगंधंवायूपान्वाभ्युपहार-
 येत् ॥ चक्षोर्वाप्ययकृद्धोवाचाग्यतः प्रयतोऽपेत् ॥ प्रगापयेत् ॥ चक्षोर्वाप्ययकृद्धोवाचाग्यतः प्रयतोऽपेत् ॥

॥ ३८ ॥ त्वादिन्यादिभ्यश्चैव न्यङ्गो गुञ्चनचञ्चनान् ॥ यद्वा नानुञ्चयेदित्यप्रगाथं नियतः गुञ्चिः ॥ ३९ ॥ सकीर्तिनतुलां प्राप्य सवान्का ॥
 न्यमभून् ॥ ३९ ॥ ॥ ३९ ॥ पालितो निश्चतो दीप्तात्प्राप्नुयाद्भित्तोरथि ॥ आतुगृक्तेन सततं च नयन् चि-
 त्तुर्दश ॥ ४० ॥ ॥ ४० ॥ कन्याचारि तिसूक्तं गुरुसततं नियतो जपेत् ॥ ४१ ॥ ॥ ४१ ॥ त्वग्दोषिणी तित्वालोक्षीं क्षिप्रं त-
 माहमोचयेत् ॥ यद्वा यत्कचं न्युदिने रौस्तुत्वापुर्दशं ॥ ४२ ॥ ॥ ४२ ॥ गृण्यपोहते रिप्रं वश्यं वा कुरुते जगत् ॥ यद्वा गिति द्रुचै नैत्यगोरी योऽर्चति मुव-
 नः ॥ ४३ ॥ ॥ ४३ ॥ तत्पनागं कृत्वा वाणी सुत्वा दुर्गायै ते कञ्चित् ॥ वणमहा निति द्वादशैर्कमुपतिष्ठेत्तु चण्डनं ॥ ४४ ॥ ॥ ४४ ॥ ब्रुवन्नप्यनृतां वाणीं नलिपेद्वृत्ते-
 नमः ॥ पूर्णचन्द्रमसि त्रयोऽस्त्राभिर्यत्पुन्यमेवेयम् ॥ ४५ ॥ ॥ ४५ ॥ चन्द्रदृष्टिस्त्वनिमिषो वचस्वीदृष्टिमान् भवेत् ॥ प्रजाहेति जपन्वात्मानं यो निप्रति-
 त्तमः ॥ ४६ ॥ ॥ ४६ ॥ मां नेति गागुपस्त्वृत्तपन्नास्तु मम श्रुते ॥ वचो विदमिति त्वेतां जपन्वानं स मश्रुते ॥ ४७ ॥ ॥ ४७ ॥ पावमानं परं जेतन्न वममंडलं
 त्रयं ॥ ४८ ॥ ॥ ४८ ॥ मां नेति गागुपस्त्वृत्तपन्नास्तु मम श्रुते ॥ वचो विदमिति त्वेतां जपन्वानं स मश्रुते ॥ ४९ ॥ ॥ ४९ ॥ त्वादिष्टयेति गायत्रीः पावमानी-
 पंठेत् ॥ ५० ॥ ॥ ५० ॥ इत्यृचि वचने द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ ॥ ५१ ॥ एतासां कीर्तनं पुण्यं सारंगं धार-
 णं विद्विजः ॥ पवित्राणां पवित्रं नृपावमानीर्कं चो जपेत् ॥ ३६० ॥ ॥ ३६० ॥ प्रयतोऽग्न्युनिमज्ज्यागुरु सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ एतासां कीर्तनं पुण्यं सारंगं धार-
 णं विद्विजः ॥ ३६१ ॥ ॥ ३६१ ॥ एते पांगुयथोक्तानां गुणवत्तुत्तरं ॥ ३६२ ॥ ॥ ३६२ ॥ कीर्तनात्तुमवेत्सूतः सारणात्सम-
 नेयम् ॥ ३६३ ॥ ॥ ३६३ ॥ याथातथ्येन च ज्ञात्वा त्रयस्योक्तं स मश्रुते ॥ ३६४ ॥ ॥ ३६४ ॥ याथातथ्येन च ज्ञात्वा त्रयस्योक्तं स मश्रुते ॥ ३६५ ॥ ॥ ३६५ ॥ कृत्वा दोषान्मुमह तोप्यपेयादीन् प्रपी-
 नेयम् ॥ ३६६ ॥ ॥ ३६६ ॥ विज्ञेयि नृन्धी गणयंति श्राविताः प्रयतात्मना ॥ ३६७ ॥ ॥ ३६७ ॥ यः पावमानी रज्येति पृतात्मा विजितेन्द्रियः
 यत्न ॥ ३६८ ॥ ॥ ३६८ ॥ अक्षयं च भवेदयं पितृभ्यः परमं भवतु ॥ ३६९ ॥ ॥ ३६९ ॥ यः पावमानी रज्येति पृतात्मा विजितेन्द्रियः

क्षिप्रं सज्जनयेत्पुत्रमृष्यशृंगो यथा ब्रवीत् ॥

अप्यसौ हृदये सूर्यस्यं डिले प्रतिमा मुच

प्रतिमा स्तल्य तुद्धीनां योगिनां हृदये हृद् ॥

दद्यात्पुरुषसूक्तेन यः पुष्पाण्यप्यपववा ॥

द्वीजमृगिनायणः स्मृतः ॥ १३ ॥ नारायणमहाबाहो शृणु ध्वैकं महाप्रभो ॥

पविर्धिमो व्रंचैव तदात्मकं ॥ स्नात्वा यथोक्तविधिना प्राञ्जलः शुद्धमानसः ॥ १५ ॥

पादे तु चतुर्थीं दक्षिणेन्यसेत् ॥ १६ ॥ पंचमीं वामजानुनि पृष्ठीं वै दक्षिणेन्यसेत् ॥ १७ ॥

नाभिदेशे तु दशमीं हृदयेन्यसेत् ॥ एकदशीं किंठेशे द्वादशीं वामबाहुके ॥ १८ ॥

त्रयोदशीं दक्षिणे च आस्ये चैव चतुर्दशीं ॥ अङ्गोः पंचन्दशीं

चैव पौडशीं मूर्ध्नि विन्यसेत् ॥ १९ ॥ एवं न्यासविधिं कृत्वा पश्चात् पूजां समारभेत् ॥ यथा देहे तथा देवेन्यामङ्गुल्या विधानतः ॥ २० ॥

अथावा हृदये वैवमृचा तु पुरुषोत्तमं ॥ द्वितीययासनं दद्यात्पादौ चैव तृतीयया ॥ २१ ॥

अर्घ्यं च तु र्ग्यादात्तन्यं पंचम्या च मनीयकं ॥ षष्ठ्या स्नानं

प्रकुर्वत्तिसप्तम्या वक्त्रमेव तु ॥ २२ ॥ यज्ञोपवीतमष्टम्या नवम्या चानुलेपनं ॥ पुष्पं दशम्या दत्तव्यमेकादश्या तु धूपकं ॥ २३ ॥

द्वादश्या दीपकं दद्यात्त्रयोदश्या निवेदनं ॥ चतुर्दश्या नमस्कारं पंचदश्या प्रदक्षिणां ॥ २४ ॥

दक्षिणा तु यथा शक्तिर्योऽदश्या च प्रदापयेत् ॥ स्नानेन न-

नं संप्रवक्ष्यामि विष्णोरमित तेजसः ॥ यत्कृत्वा मुनयः सर्वे ब्रह्मनिर्वाणमाप्नुयुः ॥ ८ ॥

बृहरेः सम्यगर्चनं मुनिभिः स्मृतं ॥ ९ ॥ अमौ क्रियावतां देवो दिवि देवो मनीषिणां ॥

तस्य सर्वगतत्वाच्चक्षुः डिले भावितात्मनां ॥ ११ ॥

आपो णायतनं तस्य तस्मात्तापुसदा हरिः ॥ १२ ॥

अनुष्टुभस्य सूक्तस्य त्रिष्टुभं तस्य देवता ॥ पुरुषोऽयं जग-

द्वीजमृगिनायणः स्मृतः ॥ १३ ॥

वश्ये पुरुषसूक्तस्य विधानं त्वर्चनं प्रति ॥ १४ ॥

अग्निं कार्यज-

प्रथमां विन्यसेद्द्वितीयां दक्षिणे करे ॥ १५ ॥

तृतीयां वाम-

सप्तमीं वामकुक्षौ तु अष्टमीं दक्षिणेन्यसेत् ॥ १७ ॥

नवमीं

त्रयोदशीं दक्षिणे च आस्ये चैव चतुर्दशीं ॥ अङ्गोः पंचन्दशीं

चैव पौडशीं मूर्ध्नि विन्यसेत् ॥ १९ ॥

एवं न्यासविधिं कृत्वा पश्चात् पूजां समारभेत् ॥ यथा देहे तथा देवेन्यामङ्गुल्या विधानतः ॥ २० ॥

अर्घ्यं च तु र्ग्यादात्तन्यं पंचम्या च मनीयकं ॥ षष्ठ्या स्नानं

पुष्पं दशम्या दत्तव्यमेकादश्या तु धूपकं ॥ २३ ॥

द्वादश्या दीपकं दद्यात्त्रयोदश्या निवेदनं ॥

चतुर्दश्या नमस्कारं पंचदश्या प्रदक्षिणां ॥ २४ ॥

दक्षिणा तु यथा शक्तिर्योऽदश्या च प्रदापयेत् ॥

स्नानेन न-

त्रयोदश्या च प्रदापयेत् ॥ २६ ॥

देवस्य द-

देवस्य द-

देवस्य द-

देवस्य द-

देवस्य द-

देवस्य द-

देवस्य द-

देवस्य द-

त् ॥ दूरात्प अंशुसीश्रजुहुयात्तेनरक्षांसिवाधते ॥ ८७ ॥ एतद्रक्षोहणंशान्तिः परमैपाप्रकीर्तिता ॥ हविष्पंतीयमेतत्तुसूक्तगत्रप्रयोजयेत् ॥ ८८ ॥
 वैभीतक्रान् ॥ इगचहविष्पंतीयमभ्यसेत् ॥ पवित्रंपरमं ह्येतज्ज्यातव्यंचाप्यभीक्ष्णशः ॥ ८९ ॥ आदित्येहृष्टिमास्थायपणमासान्नियतोभवेत् ॥
 पामेत्पतं पथानंपश्यत्यादित्यमंडले ॥ ९० ॥ विद्यावैश्वानरीचास्यस्वकायस्थाप्रकाशते ॥ हविष्पंतीयमभ्यस्यसर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ९१ ॥
 द्रस्तवेतिसूक्तजपेच्छत्रुनिवहणं ॥ पवित्राणांपवित्रंचगुणंपावनमद्भुतं ॥ ९२ ॥ शुक्लपक्षे शुभे वारे मुनक्षत्रे सुगोचरे ॥ द्वादश्यांपुनक्रा-
 मायचरं कुर्वन्ति वैष्णवं ॥ ९३ ॥ दंपत्योरुपवासः स्यादेकादश्यां सुरालये ॥ ऋग्भिः पौडशभिः सम्यगर्चयित्वा जनार्दनं ॥ ९४ ॥ चरं पुरुषसूक्तेन
 श्रपयेत्पुनक्राम्यया ॥ प्रामुष्यौ द्वैष्णवं पुन्रगचिरात्संततिक्षमं ॥ ९५ ॥ द्वादशद्वादशीः सम्यक्पयसा निर्वपेच्चरं ॥ यः करोति ह्यस्य स्यात्ति विष्णोः
 परंपदं ॥ ९६ ॥ हुत्वाग्निविधिवत्सम्यगृग्भिः पौडशभिर्बुधः ॥ कृतांजलिपुटो भूत्वा त्वं ताग्निः प्रयोजयेत् ॥ ९७ ॥ केशवं मार्गशीर्षे तु पौ-
 पेनारायणं तथा ॥ माधवं माघमासे तु गोविंदं फाल्गुने पुनः ॥ ९८ ॥ चैत्रे चैव तथा विष्णुं वैशाखे मधुसूदनं ॥ ज्येष्ठे निविक्रमं विद्यादापाढे चाम-
 नं विदुः ॥ ९९ ॥ श्रावणे श्रीधरं विद्यादृषीकेशं ततः परे ॥ आश्विने पद्मानां बुदामोदं च कार्तिके ॥ ५०० ॥ द्वादशैतानि नामानि ऋष्यश्रु-
 गोऽब्रवीन्मुनिः ॥ पूजयेन्मासनाग्निभिः सर्वान्कामान्समश्नुते ॥ १ ॥ आयुष्मंतं सुतं सूते पराभे धारा मान्वितं ॥ धनवंतं प्रजावंतं धार्मिकं सात्विकं
 तथा ॥ २ ॥ समिधोश्च त्वष्टृक्षस्य हुत्वाग्निं जुहुयात्पुनः ॥ उपस्थानं हुताशस्य आत्वा चर्यं मधुसूदनं ॥ ३ ॥ हविर्होमं ततः कुर्यात्प्रत्यृचं चाग्न्य-
 तः शुचिः ॥ सूक्तेन जुहुयादाज्यमादावंते च पूर्ववत् ॥ ४ ॥ हविः शेषं नमस्कृत्या नारी नारायणं पति ॥ भक्षयित्वा हविः शेषं लब्ध्या शीः संवि-
 शेत्क्षणं ॥ ५ ॥ ततस्तु कुत्सेदं कर्म कर्तव्यं द्विजतर्पणं ॥ द्वितीयं ह्यग्नीनिर्वर्तया वद्भर्गं च विदति ॥ ६ ॥ अपुत्रा मृतपुत्रा वा याचकन्याः प्रसूयते ॥

क्षिप्रं गजाननेरपुत्रमुप्यश्रुयोग्यथाब्रवीत् ॥ ७ ॥ अर्चनं संभवश्चामि विष्णोर्गमिततेजसः ॥ यत्कृत्वा मुनयः सर्वे ब्रह्मनिर्वाणमाप्नुयुः ॥ ८ ॥
 अम्यमौ हृदये गुर्येभ्यं हिले प्रतिगामुच ॥ पद्वेते गुरेः सम्यगर्चनं मुनिभिः स्मृतं ॥ ९ ॥ अमौ क्रियावता देवो दिवि देवो मनीषिणां ॥
 प्रतिगाम्य त्वमुद्धीनां योगिनां हृदये हरिः ॥ १० ॥ आपोणा यतनं तस्य तस्मात्तापमुदहरिः ॥ तस्य सर्वगतत्वा नश्यं हिले भावितात्मनां ॥ ११ ॥
 दद्यात्पुरुषं तेन यः पुष्पाण्यपपन्नवा ॥ अर्चितं स्याज्जगदिदं तेन सर्वचरचरं ॥ १२ ॥ आनुष्टुभस्य सूक्तस्य त्रिषु वं तस्य देवता ॥ पुरुषोऽथ जग-
 द्ही जसृगिर्नारायणः स्मृतः ॥ १३ ॥ नारायणगद्गावाहो शृणु नैकं महाप्रभो ॥ वश्ये पुरुषसूक्तस्य विधानं लवर्चनं प्रति ॥ १४ ॥ अत्रिकार्यं ज-
 पविधिं नोत्रैव वतद्वात्मकं ॥ ग्रात्वा यथोक्तविभिना प्राश्रुतः शुद्धमानसः ॥ १५ ॥ प्रथमां विन्यसेद्भामे द्वितीयां दक्षिणे करे ॥ तृतीयां वाम-
 पादे तु चतुर्थीं दक्षिणे न्यसेत् ॥ १६ ॥ पंचमं वामजानुनि पृष्ठं विदक्षिणे न्यसेत् ॥ सप्तमं वामकुक्षौ तु अष्टमं दक्षिणे न्यसेत् ॥ १७ ॥ नवमं
 नाभिनेत्रौ तु दशमं हृदये न्यसेत् ॥ एकादशीं कंठे द्वादशीं वामबाहुके ॥ १८ ॥ त्रयोदशीं दक्षिणे च आस्ये चैव चतुर्दशीं ॥ अश्लोः पंचदशीं
 चैव पौनदशीं श्रुद्धिं न्यसेत् ॥ १९ ॥ एवं न्यासविधिं कृत्वा पश्चात् पूजां समाभयेत् ॥ यथा देहे तथाने वेन्यासं कृत्वा विधानतः ॥ २० ॥ आ-
 ग्रायावाहये देवमुच्चातु पुरुषोत्तमं ॥ द्वितीययासनं दद्यात्पार्श्वे चैव तृतीयया ॥ २१ ॥ अर्घ्यं च तु श्रुत्वा तद्व्यपंचं न्याचमनीयकं ॥ पष्ठचास्यानं
 प्रकुर्वीत सप्तम्यावब्रमेव तु ॥ २२ ॥ यज्ञोपवीतमष्टम्या नवम्या चानुलेपनं ॥ पुष्पं दशम्यादा तव्यमेकादश्या तु धूपकं ॥ २३ ॥ द्वादश्या
 दीपकं दद्यात्त्रयोदश्या निवेदनं ॥ चतुर्दश्या नवम्यां पंचदश्या प्रदक्षिणां ॥ २४ ॥ दक्षिणा तु यथाशक्ति पौडश्या च प्रदापयेत् ॥ स्थाने वस्त्रे च-
 नेवैवेदश्या द्वात्रचमनीयकं ॥ २५ ॥ ततः प्रदक्षिणां कृत्वा जपं कुर्यात्समाहितः ॥ यथाशक्ति जपित्वा तु सूक्तं तस्मै निवेदयेत् ॥ २६ ॥ देवस्य द-

[illegible]

लभ्यपरं ब्रह्मगतिं ज्ञात्वा भवेच्छुचिः ॥ सर्वपापावबद्धश्चेद्धृतप्रयतो जपेत् ॥ ६७ ॥ अपि जिज्ञासो दग्गच्छेत् परमां गतिं ॥ धारणात्तुष्ट-
 थक्षुर्याद्धर्मेणानेन नित्यशः ॥ ६८ ॥ आदित्यग्नौ चंद्रमसि वृक्षाग्रे पुचधारयेत् ॥ पर्वताग्रे समुद्रे वा यत्र वापि मनोरमेत् ॥ ६९ ॥ न त्वेव विप-
 यां प्राप्य धारयीत कथंचन ॥ बह्वत्र दुःखं जानीयात्प्रध्वसेन्मरणे सति ॥ ५७० ॥ धार्मिकाणां कुलेशु द्वे योगप्रष्टो भिजायते ॥ मूर्ध्नि ब्रह्मसवि-
 दे तस एव ऋषिः सत्तमः ॥ ७१ ॥ तदामूर्धः परं ज्योतिर्न क्षत्रपथमुच्येत् ॥ योगीयोगेश्वरं प्राप्य निर्द्वंद्वः परमात्मवित् ॥ ७२ ॥ सर्वत्रैवात्मना-
 त्मानं पश्येद्दृष्टिपरायणः ॥ जपेच्चैव सदा स्नातः पवित्रमिदमुत्तमं ॥ ७३ ॥ अपि पातकसंयुक्तः कालेन सुकृती भवेत् ॥ येन येन च कामेन जपेदि-
 ममृषिं सदा ॥ ७४ ॥ स सकामः समृद्धः स्याच्छूद्रधानस्य कुर्वतः ॥ होमं वाप्यथ वा जाप्यमुपहारमथोचरं ॥ ७५ ॥ कुर्वीते येन कामेन तत्सि-
 द्धिमवधारयेत् ॥ ज्ञातिश्रेष्ठ्यं महद्वित्तं यशो लोके परांगतिं ॥ ७६ ॥ पापेन विप्रगोक्षस्तु तत्सिद्धिमवधारयेत् ॥ ज्ञानगम्यं परं सूक्ष्मं व्याप्य सर्व-
 व्यवस्थितं ॥ ७७ ॥ ब्राह्मणं त्यंतं यत्नेन ब्रह्माभ्येतिसनातनं ॥ सहस्रशीर्षं तिसृक्तं सर्वकामफलप्रदं ॥ ७८ ॥ वेदगर्भशरीरेण सवै नारायणः
 स्मृतः ॥ ब्रह्मेद्रुद्रपर्जन्या अत्र सूक्ते व्यवस्थिताः ॥ ७९ ॥ अत्र स्थमेतद्द्रष्टव्यं जगत्सावरजं गमं ॥ अतः संपठमानोऽपि भक्तिन परिहारयेत्
 ॥ ५८० ॥ भक्तानुंकं पीभगवान् श्रूयते पुरुषोत्तमः ॥ पूजार्थं तस्य देवस्य वनात्स्यमुपाहृतात् ॥ ८१ ॥ आरण्यकविधानेन निर्वपेत्प्रत्यहं चरुं ॥
 नारायणाय स्वाहेति मंत्रांते जुहुयाद्ध्रुविः ॥ ८२ ॥ आसहस्राक्षतश्च क्षुर्दिव्यं होतुं देवा तिसः ॥ अपि वा चरुसाहस्रं तंत्रेणैकेन निर्वपेत् ॥ ८३ ॥
 यावंतो वापि शक्यं ते अह्ना सर्वान्समापयेत् ॥ सहस्रस्येप्सितानां च कामानां लभते फलं ॥ ८४ ॥ पुरुषाद्युःसमायुक्तः सिद्धो वापि चरेन्महीं ॥ ध्येयः-
 सदा सवितुं मंडलमध्यवर्ती नारायणः सरसि जासन संनिविष्टः ॥ केयूरवान्मकरकुंडलवान्किरीटीहारी हिरण्यवपुर्धृतशंखचक्रः ॥ ८५ ॥

पञ्चनयः षट् निश्चयश्चैव गुरुं नारायणस्य चरणान् भिष्यन्वथौ ॥ पाठेन तेन परमेण सनातनस्य स्यान्नंजरा मरणवर्जितमेति विष्णोः ॥ ८६ ॥
 द्विनामांशोऽत्रैव भूषणैः शोभनेन हृदये हरि ॥ यजंति यूरयो नित्यं जगते रविगंडले ॥ ८७ ॥ विल्यपत्रं शमीपत्रं भृंगारकस्य च ॥ मालतीकुशपत्रं
 च मयघ्नं हि कुरुं हरेः ॥ ८८ ॥ यत्रैतत्पठते किंचित्छायेन्मनसैव तु ॥ संपाद्य तत्ससादा गदेव देवस्य च क्रिणः ॥ ८९ ॥ पत्रैश्च पुष्पैश्च फलेश्च
 मोमैश्च स्त्रीनयनैश्च मयैव मग्न्यु ॥ भक्त्यैककल्यैः पुरुरूपे पुराणे मुक्त्यै किमर्थं क्रियते तु यत्नः ॥ ९० ॥ इत्येवमुक्तः पुरुषस्य विष्णोर्चा विधिर्विष्णु-
 कृपा मनासा ॥ मुक्त्यैकमार्गं प्रनिबोधनाय हृद्वा विद्या नं त्विह नारदोक्तं ॥ ९१ ॥ या ओषधीः स्वस्त्ययनं जपेति नित्यतत्रतः ॥ ओषधीश्च यजेद्वि-
 र्भयमगमने च नित्यतः ॥ ९२ ॥ इत्युग्विधानेन तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ इन्द्राशरदि वै रुद्रमोषधीश्च यजेत्तथा ॥ तस्याभयानमयं तित-
 था नीर्णादिक्रानि च ॥ ९३ ॥ क्रियां नुसमरात्रेण समकृत्वः समाहितः ॥ प्रपद्येतोषधीर्विप्रः सूक्तमेतज्जपन्सदा ॥ ९४ ॥ द्विपक्षेत्रादिहा ल-
 त्च वसिनि चिजापयं च ॥ मध्वे च रुणैर्वेद्या विन्दते द्विपक्षेत्री ॥ ९५ ॥ वृष्टिकामो जिताहारः प्रपद्येत वृद्धस्पतिं ॥ पायसेनोपहारेण ह्योमेन च
 यमद्विधः ॥ ९६ ॥ वृद्धस्य न प्रतीत्येन द्रष्टृक्रामः प्रयोजयेत् ॥ पर्जन्यं न गमस्कृत्वा वृष्टिं विन्दति शोभनां ॥ ९७ ॥ सर्वत्र तु पराशांतिर्ज्यो-
 धनिश्चान्वृषिः ॥ ययेव देवगच्छेन्न ग्रन्थं वाप्यनुमंत्रितः ॥ ९८ ॥ नाजित्वा विनिर्वेत तपरं हि त्रिभागो बलं ॥ सर्वकर्मैर्जपेदत्तत्सर्वकामसमृद्धये
 ॥ ९९ ॥ मंत्रागमश्चान्योनोचाराज्ञा चैतन्मयोजयेत् ॥ सर्वांस्त्रिजयते शत्रून् पराजीयते परैः ॥ १०० ॥ पथि स्रस्त्ययनं चैतत्तत्स्करेभ्यश्चर-
 न्यथि ॥ गनोरगपि शानेभ्यः सर्वेभ्यः परिरक्षति ॥ १ ॥ भूनां शस्यच्छोपैः सूक्तं प्रजाकामः शुचिर्जपन् ॥ अनुरूपां प्रजामाशुलभते नात्र संशयः
 ॥ २ ॥ आग्नीषांतेन नामत्यावश्चिनीतु यजेद्विजः ॥ अनेनैव तु सूक्तेन हुत्वा श्वानुमंत्रयेत् ॥ ३ ॥ पायसं कृत्सरं मांसमोदनं दधि सज्जु कान् ॥

ानिविविधानिच ॥ ४ ॥ चित्रमाल्यशुभान्नाधानन्नपानानियानिच ॥ भक्ष्यंभोज्यंचपेयंचसमाहृत्योदितेरवौ ॥
 थक्षुय ऋमयसेत्तावद्यावदस्तमितोरविः ॥ ५ ॥ अर्धरात्रेत्वत्क्रांतेततोऽश्विभ्यांनिवेदयेत् ॥ दीर्घायुषंसुरूपंचलभेत्पुत्रंसुवर्चसं ॥ ६ ॥
 यान्प्राप्यभवेन्नित्यंभूतांशोऽभ्यसेत्सदा ॥ सार्वकामिकमप्येनमृषिर्विद्याद्विचक्षणः ॥ ७ ॥ नवाउदेवाइत्येतज्जपेतनियतव्रतः ॥ अन्नंवि-
 देतसर्धन्नयन्नयन्नोपतिष्ठति ॥ ८ ॥ पाप्मोपहतमात्मानंयोमन्येतविचक्षणः ॥ सजपेन्नियतोभूत्वालघुमन्येतपाप्मना ॥ ९ ॥ वाचंप्रप-
 त्मानंपत्नोहुनेदाशुजपन्निमाः ॥ अहंरुद्रेभिरित्येतद्वाग्मीभवतिपूजितः ॥ ६१० ॥ नतमित्यष्टकंसूक्तं वैश्वदेवंजपन्मुनिः ॥ कृत्स्नंतुकल्मषं
 हत्वाविश्वैर्देवैःसहासते ॥ ११ ॥ रात्रींप्रपद्येन्मनसाशुचिःपर्णव्रतोनिशि ॥ यःकामयेतनपुनर्जोयेयमितियोनिषु ॥ १२ ॥ सहस्रकृत्वोम-
 नसाजपेद्रात्रीतिरात्रिषु ॥ स्थालीपाकेनरात्रिचयजेताहरहर्निशि ॥ तन्मनानिशिचासीनस्तिष्ठेदहर्निधाभिर्भिकः ॥ १३ ॥ ऊर्ध्वसंवत्सराच्चै-
 वचरुपयसिसंस्कृतं ॥ सहस्रकृत्वस्त्वेतेनदिवाहोमोविधीयते ॥ १४ ॥ जुहुयान्निशिपूर्वस्मिन्भागैरात्रौसमाहितः ॥ दिवाचाविश्वपतिं(?)कार्यं
 छायायामंशुतेजसा ॥ १५ ॥ प्रतिप्रयतआत्मवान्सूक्तंतुमनसाजपेत् ॥ संवत्सरेतृतीयेतुसर्पिपासाधयेच्चरुं ॥ १६ ॥ अथास्यवरदादेवी
 रात्रिर्भवतिशर्वरी ॥ विज्ञापयीततदिर्वीवरदांस्वयमागतां ॥ १७ ॥ संवत्सरेऋतौमासिदिवसेस्मिन्क्षणेपिवा ॥ प्रयाणकालोभवितातववत्सेति
 वत्सला ॥ १८ ॥ रात्रिसूक्तंजपन्नेवंकालंप्रतिपद्यते ॥ नयोर्निपुनरायातिसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ १९ ॥ ममाग्नेवर्चइत्येतत्सर्वकामैर्जपेद्वि-
 जः ॥ जुहुन्नाज्यमनेनैवसर्वान्कामानवामुयात् ॥ ६२० ॥ यांकल्पयंतीतिसदाजपेतनियतव्रतः ॥ नैनंकृत्यानिहिंसंतिक्नुद्वाभिचरितानि
 च ॥ २१ ॥ यमांगिरसकल्पैस्तुतद्विदोभिचरेतसः ॥ प्रत्यंगिरसकल्पेनसर्वास्तान्प्रतिवाधते ॥ २२ ॥ प्रत्यंगिरसविद्वांस्तुनरिष्येतकदा-

चन ॥ नैनंकृत्यानिहिंसंतिज्ञाताज्ञातानिवाकचित् ॥ २३ ॥ अजानताजानतावाक्कुद्धेनाघर्षितेनवा ॥ आकुष्टंवादुरुक्तंवा नैनोविदितद्वि-
 दं ॥ २४ ॥ एवमेवजपेन्नित्यमृपिंस्वस्त्ययनायवै ॥ सर्वप्रायश्चित्तमेतदभापतऋषिःस्वयं ॥ २५ ॥ स्वावराणांनिवेशेयुनगराणांतथैवच ॥
 ग्रामाणांचिगृहाणांचजपेततमृपिमद्रा ॥ २६ ॥ जातरूपमयंविद्वान्कारयेन्निरुतमणिं ॥ सहस्रसंपातहुतमृपिणातेनंततः ॥ २७ ॥ प्रति-
 मुच्येतशिरसिग्रीवायामथवोरसि ॥ नैनंकृत्यानिहिंसंतिज्ञाताज्ञातानियानिच ॥ २८ ॥ अनैनैवतुसूक्तेनराज्ञांतुसमलोहितं ॥ कारयेत्
 मणिंविद्वान्तावदेवानुमंत्रणं ॥ २९ ॥ संग्रामेयुधजग्राणिवादित्राण्यनुमंत्रयेत् ॥ आसनानिचशय्याश्चयानानिविविधानिच ॥ ३० ॥
 तस्याभिचरतेसाक्षादंगिरंगिरपिस्वयं ॥ प्रत्यंगिरसकल्पेनसर्वतत्प्रतिवाधते ॥ ३१ ॥ अमानुपीरभिचरेत्कृत्याःसूक्तंजपन्निदं ॥ मुच्यतेस-
 र्वतोनिष्ठाकिंपुनर्मोनुपाद्ध्यं ॥ ३२ ॥ तपस्वीनियतोदांतःप्रयोक्ताचेद्भवेदपिः ॥ सर्वतरतिशांतात्मातपोहिमुमहद्वलं ॥ ३३ ॥ आयुष्य-
 मायुर्वर्चस्यंसूक्तंदाक्षायणंमहत् ॥ अलंकारंहिरण्यंवाप्राप्यदाक्षायणंजपेत् ॥ ३४ ॥ नासदासीदि-
 त्तिजपेजुहुयाद्योगतस्परः ॥ प्रजापतेस्तुसायुष्यंद्वादशाब्देःसमश्नुते ॥ ३५ ॥ उतदेवाइतिजपेदामयावीयतत्रतः ॥ दृतकुंभंनिधायथजुहु-
 याजातवेदसि ॥ ३६ ॥ कुंभसंपातमन्यसिन्कांस्तपात्रेनिधापयेत् ॥ योऽन्नाथ्यंलनचान्नस्यात्सददंसंप्रकाशयेत् ॥ ३७ ॥ तेनाज्येनांगम-
 न्यज्यशनकैरन्नभाभवेत् ॥ रोगार्तस्याप्यनैनैवगात्रमंवत्वाजपेदिदं ॥ अजीर्णोन्नोत्थंजयीतमुखीभवतिचिज्वरः ॥ ३८ ॥ अग्नेअच्छावदे-
 तेतद्धनकामःप्रयोजयेत् ॥ नियतःसर्पिणाहुत्वाजपेदयुतशःपुनः ॥ ३९ ॥ स्वादिराणांहिसमिवांजुहुयादशतीर्दश ॥ दशकृत्वःसद्गारेण
 रायस्पोयेणपुप्यति ॥ ४० ॥ विल्वोदुंबरपालशैलशारौहितिकैश्चयः ॥ जुहुयाद्धनकामस्तुरायस्पोयेणपुप्यति ॥ ४१ ॥ वैमीतकैश्चे-

धैल्वैश्चजुहुयादर्थमासकं ॥ द्विपद्वेपणंतस्यातिसूक्तमेतत्प्रयोजयेत् ॥ ४२ ॥ द्विपंतंधनिनंहत्वाद्विपतोर्विदतेधनं ॥ अथवाजप्यमेवस्याद्राय-
 स्पोपयनार्थिना ॥ ४३ ॥ अयमग्नेजरितेतिजपेदग्निभयेसति ॥ विधिनातर्पयित्वाग्निपयोदधिघृतादिभिः ॥ ४४ ॥ स्वयंपातुंयावदिच्छेत्ता-
 वदुत्वाचतुर्दिशं ॥ अपामिदंपरिणयेत्संततोदकधारया ॥ ४५ ॥ उतहृदइवभूत्वाप्यग्नेर्भेषजमंतिकात् ॥ अरण्यमेत्यपाठांतुंक्रीणीयाद्यवमुष्टि-
 ना ॥ ४६ ॥ यदिस्त्रैम्यसिसोमायत्वांपरिक्रीणाम्योपधि ॥ यदिवारुण्यसिवरुणायत्वांपरिक्रीणाम्यहंततः ॥ ४७ ॥ वसुभ्यश्चाथरुद्रेभ्य
 आदित्येभ्योथवापुनः ॥ वैश्वदेव्यसिविश्वेभ्यःपरिक्रीणाम्यहंततः ॥ ४८ ॥ क्षिप्वासुमनसःपूर्वमोषध्यासहवीरुधैः ॥ तस्यावीर्यसमादत्ते
 कर्मयज्ञकरिष्यति ॥ ४९ ॥ तांतुमध्येसंदधीतौषधीनांचविहायसि ॥ ग्रहेत्त्वौषधीनांचसर्वत्रैपविधिर्भवेत् ॥ ५० ॥ उत्त्वापयीताथपा-
 ठांत्विमामितिजपन्निह ॥ प्रातश्चपेपयेदेनांसंसदिब्रह्मचारिणां ॥ ५१ ॥ तदलाभेव्रतवताकन्ययाब्राह्मणेनवा ॥ प्रातःशुचिस्तांघृतेनत्रिःपि-
 वेदनुमंत्रितां ॥ ५२ ॥ इमामितिस्तुसूक्तेनशतकृत्वोदशावरं ॥ सपत्नींवाधतेतेनपतिश्चातीवमन्यते ॥ ५३ ॥ पतिस्तुपरिजप्यैनांपाठामे-
 तेनैवैषिवेत् ॥ पयसाससत्राणेषपत्नान्प्रतिवाधते ॥ ५४ ॥ मूलमंत्रजपैरन्यैर्यापतिंजेतुमिच्छति ॥ अलोकायमलोकस्यामज्जतेनरकेहिंसा
 ॥ ५५ ॥ अन्यथाचोपनीतानिचूर्णमूलौषधान्यपि ॥ विनाशयेयुःपुरुषंतस्मान्नान्यत्समाचरेत् ॥ ५६ ॥ म्रियंवदाभर्तोरियाभर्तायस्याःपरा-
 यणं ॥ वाक्चैवमधुरायस्याःपत्युःसंवननमहत् ॥ म्रियंभर्तारमासाद्यपिवेदौषधीमिमां ॥ ५७ ॥ म्रियंवदांसुशीलांचधर्मपत्नीमनिदितां ॥
 अवगम्येतयोमोहात्तमाहुःपुरुषाधमं ॥ ५८ ॥ अरण्यानीत्यरण्येपुजेत्सूक्तमनेकशः ॥ आरण्यानींनमस्कृत्वाआरण्यान्प्रतिवाधते ॥ ५९ ॥
 श्रद्धासूक्तंजपेन्नित्यंश्रद्धाकामःसमाहितः ॥ सर्वत्रलभतेश्रद्धांमेधासूक्तंतथैवच ॥ ६० ॥ ब्राह्मीमासाद्यसूक्तेजपेत्तनियतव्रतः ॥ तांवि-

वेतयथाशय्यायह्यसिद्धिनियच्छति ॥ ६१ ॥ अंशपुष्पीतुपयसात्राग्नीपुष्पाणिसर्पिषा ॥ शतावरीचपयसावचामद्विद्वतेनवा ॥ ६२ ॥
 मूलाभ्यामनुगन्त्राभ्यामेकैकानुव्यहंपिबेत् ॥ श्रद्धामेधांस्मृतिपुष्टिबलंलक्ष्मींचिद्विदति ॥ ६३ ॥ सिद्धिप्राप्तोतिपरमांदीर्घमायुःसमश्नुते ॥
 अथवाभनसाध्यायेत्सूक्तंसिद्धिनियच्छति ॥ ६४ ॥ आसद्वत्थासपवधंसंग्रामेविजिगीपतः ॥ प्रयोक्तव्यंनुशुचिनाजुहुयात्तत्रसिद्धयः ॥ ६५ ॥
 अथवाजप्यमेवस्यात्संग्राममभिसिगच्छतः ॥ आसद्वत्थेतियोहंतुंशत्रून्तांस्तुविवाधते ॥ ६६ ॥ अलक्ष्मीनाशनार्थतुजपेचित्यंशिरिचिंठं ॥
 अयामार्गमयीआखांसदूर्मासिहवीरुधैः ॥ ६७ ॥ गृहीत्वात्मानंपावयेद्दधश्चोर्ध्वंचनित्यशः ॥ आज्यंवानेनजुहुयात्सहस्रंदशतीर्दश ॥ ज्यहेणनु-
 दत्तेदेहादलक्ष्मींशतवार्पिर्की ॥ ६८ ॥ चांद्रायणंचरचेतस्सूक्तंसिद्धिकरंजपेत् ॥ अलक्ष्मीर्नुदेदेहाद्रपिवर्षसहस्रिकी ॥ ६९ ॥ गृहीतंय-
 क्ष्मणादूर्मान्गृहीत्वासंमृशन्जपेत् ॥ मुंचामित्वाहविवेपितयक्ष्माणमपकर्षति ॥ ६७० ॥ समिद्धमग्निंजुहुयादाज्येनैवयथाविधि ॥ संपात-
 माज्येनिनयेत्संपातैश्चपयःपिबेत् ॥ ७१ ॥ संपातभाजनेसर्पिश्चूर्णितत्रनिधापयेत् ॥ तत्रास्यभोजनीयंस्यात्पानीयंचानुमंत्रितं ॥ ७२ ॥
 यादिराणिचक्राष्टानिचूर्णकृत्वासहानुभिः ॥ साधयीतरसंचैषांमध्वाज्याभ्यांपिबेत्सह ॥ ७३ ॥ मुंचामित्वाहविवेपिततत्रतत्रप्रयोजयेत् ॥
 यक्ष्माणमपकर्षतिशरीरारोग्यकर्मणा ॥ ७४ ॥ यस्यागर्भःप्रमीयेततत्राग्नौजुहुयाद्धविः ॥ ब्रह्मणाग्निःसंविदानइत्याज्येनयथाविधि ॥ ७५ ॥
 आज्यदोषणचाम्यज्यगर्भिणीप्रसवेत्ततः ॥ पिबेदेवाज्यदोषंतुजीवनतस्याःप्रजायते ॥ ७६ ॥ जातानिचेत्प्रमीयेरन्नाज्यंकृत्वाजुमंत्रितं ॥
 जुहुयाद्भ्रातृमिरितिसंपातान्नियेन्मणौ ॥ ७७ ॥ मणितुत्रिवृतेसूत्रेवासयेद्वाससासह ॥ न्यग्रोधगुंगयातत्रशुक्लोहितवेष्टितं ॥ ७८ ॥
 तंसाविध्ययुतेनैवानुमंत्र्याथयथाविधि ॥ संपातैर्युतेनैवब्रह्मणेतिचसंस्तुतं ॥ ७९ ॥ उपरिष्ठाच्चसावित्र्यातावदेवानुमंत्रणं ॥ सर्वैःस्वस्त्यनै-

श्वैवजपेदभिहुतंमणिं ॥ ६८० ॥ शिरसाधारेयन्नारीप्रयतागभिणीसती ॥ तृतीयेगर्भमासेतुमणिमेतंसमासजेत् ॥ पुष्पवतीपरंनारीगोः
 सवत्साचरेद्यथा ॥ ८१ ॥ बहुपानीययवसान्वत्सेनपिबतासह ॥ जातस्थतुकुमारस्यकंठेतंमणिमासजेत् ॥ ८२ ॥ आज्यशेषंपुरस्कृत्यत-
 मभ्यज्यकुमारकं ॥ हुत्वास्वस्त्ययैरेवह्नीपुमांसंप्रसूयते ॥ ८३ ॥ ऊर्ध्ववर्षास्त्वस्त्ययनंपुनरेवविधीयते ॥ पुनःस्तनप्रदानार्थंश्रद्धासूक्तेन
 पाययेत् ॥ ८४ ॥ मेधासूक्तेनचैवैतत्पिष्टंव्रीहिमयंकृतं ॥ मधुमिश्रजातरूपंमेधावीतेनजायते ॥ ८५ ॥ शतंवर्षाणिजीवेतन्म्रियतेनपुरा-
 युषः ॥ स्मृतमेवचतस्यस्यात्षण्मासाच्चततःपरं ॥ ८६ ॥ आज्यंसंस्कृत्यजुहुयादक्षीभ्यांतइतिद्विजः ॥ पाणिनातुधृताक्तेनमूर्धानंसंसृष्टो-
 क्षतः ॥ ८७ ॥ कर्णौनेत्रचक्षुषुकंनसिकांचैवसंसृष्टोत् ॥ एवमेवजपेन्नित्यंयक्ष्मणोविप्रमुच्यते ॥ ८८ ॥ पूर्वोक्तेनैवकल्पेनयक्ष्मनाशन-
 माचरेत् ॥ होमैश्चैवजपैश्चैवयक्ष्मनाशनमाचरेत् ॥ ८९ ॥ अपेहीतिजपेत्सूक्तंशुचिर्दुःस्वप्ननाशनं ॥ देवाःकपोतइतितुकपोतस्यप्रवेशने
 ॥ ६९० ॥ सूक्तेनजुहुयादाज्यंयमदूतंहतंविदुः ॥ सपत्नग्नंप्रयुंजीतऋषभंजपहोमयोः ॥ ९१ ॥ येनेदमितिवैनित्यंजपेतनियतव्रतः ॥
 समार्धिमनसस्तेनविदतेनैवमुह्यति ॥ ९२ ॥ मयोर्भूवांतइतितुगवांस्वस्त्ययनंजपेत् ॥ यवानांतुधृताक्तानांकारीपेभौसमाहितः ॥ ९३ ॥
 जुहुयाद्गोष्ठमध्येतुदधिमध्वाज्यंसंस्कृतान् ॥ राजानमभिपिच्येतपुष्येणश्रवणेनवा ॥ ९४ ॥ पौष्णसावित्रसौम्याश्चिरोहिण्यामुत्तरासुच ॥
 हुत्वाग्निंराजर्लिगाभिःसावित्र्याप्रयतःशुचिः ॥ ९५ ॥ महान्याहृतिभिश्चैवसंपाताभिहुतोभवेत् ॥ सर्वोपधिरसैःश्लक्ष्णैर्नदीनांसलिलेनच
 ॥ ९६ ॥ व्याघ्रचर्मण्यथासीनिमांसंघामभिपिच्यच ॥ तिष्ठन्प्रत्यङ्मुखोब्रूयाज्यत्वंप्रथिवीमिमां ॥ ९७ ॥ धर्मस्तेनिखिलोराजन्यवर्धतांपाल-
 यप्रजाः ॥ वर्धत्वंचश्रियैपुष्टैजयायाभ्युदयायच ॥ ९८ ॥ राजानःसंतुतेगोत्रेततोऽप्रतिरथंजपेत् ॥ चैयाप्रंतुगवेचर्मसमिदौदुंबरीभवेत्

॥ ९० ॥ त्रिंशत्तममभिपिच्यैवंदुर्दुर्गनीनभिपंचयेत् ॥ प्राच्यांत्वादिशिषसवोअभिपिचंतुतेजसे ॥ ७०० ॥ दक्षिणस्यांत्वादिशिरुद्राअ-
 भिपिचंतुद्रयं ॥ प्रतीच्यांत्वादिद्रयादित्याअभिपिचंतुपुष्टये ॥ १ ॥ विश्वेदेवाउदीच्यांत्वाअभिपिचंतुश्रेयसे ॥ अभिपिच्यचराजा-
 नमाउदीभिर्गभिनंचन ॥ २ ॥ आत्वाद्वापमंतरधीत्यथैनमभिमंत्रयेत् ॥ पतंगमितिवैतिलंजपेदज्ञानभेदनं ॥ ३ ॥ मायाभेदनमेत-
 दिमर्चागायाःप्रवाचते ॥ आंचरीभिंद्रज्ञानांवामायाभेतेनचारयेत् ॥ ४ ॥ अदृष्टानांचसत्त्वानांमायाभेतेनवाधते ॥ त्यमूष्वितिलस्य-
 यनंरांपननियनवनः ॥ ५ ॥ पृथंद्वानुयागर्भनगृहीयाद्वयोनित्ता ॥ विष्णुर्योनिनेजमेपयोर्निस्पृष्टाततो जपेत् ॥ ६ ॥ महित्री-
 णामवोम्बिन्विनिपथिन्यन्ययनेत्रपेत् ॥ प्राप्नयेत्तद्विपेक्ष्यंजपेद्विष्यस्यनिष्कृतिं ॥ ७ ॥ आयंगोःसार्परात्रीतुसर्पनेतेनवाधते ॥ पवि-
 त्राणांपवित्रंनु जपेदंयानगर्पणं ॥ ८ ॥ आपःप्रविश्ययश्चैतत्रिःपठेतसगाहितः ॥ अथाश्वमेधावभृथस्तादृशंमनुरब्रवीत् ॥ ९ ॥ अशु-
 चंयनिर्गज्जन्वात्रिःपठेद्वयमर्पणं ॥ अथाश्वमेधावभृथाण्वंतद्वगिरब्रवीत् ॥ १० ॥ यथाश्वमेधःक्रतुरादसर्वपापप्रणोदनः ॥ तथाय-
 मर्पणंमूर्धंमर्चयापप्रणोदनं ॥ ११ ॥ मेनादारणमेतत्स्याद्वैहंस्यमितिशौनकः ॥ मनसाध्यमेतत्तुमन्यतेशौनकस्तृपिः ॥ १२ ॥ संस-
 गियुचुर्गंयुगन्गीआनृकरणंमहत् ॥ ज्ञातिर्भेदप्रयुजीतनभिद्यंतेकदाचन ॥ १३ ॥ कृतेभेदेतुसंज्ञानमेतत्संधिकरंजपेत् ॥ नतत्रभेदोमूयः
 म्याद्यंनंमननंजपेत् ॥ १४ ॥ तच्छंयोगशृणीमहद्वतिस्रस्त्ययनंजपेत् ॥ महानाश्वयःपरंत्रगाशुकंज्योतिःसनातनं ॥ १५ ॥ सपलम्यश्व-
 पुण्याश्रपापमन्यःपराःसृताः ॥ वृष्टिकामो जपेच्चैता आपोहेताः(?)सनातनाः ॥ १६ ॥ उँकारपूर्वाव्याहृतयोमधुच्छंदसआदितः ॥ सूक्ता-
 न्यंनोपहानाध्वःसंहितामाऽधुनासृता ॥ १७ ॥ अमृतत्वंययंवेंदाःपूर्वसंहितयानया ॥ जपेदेनांशुचिर्नित्यममृतत्वंसगच्छति ॥ १८ ॥

अत्रैवतुल्यैर्ममः पेटुसूक्तान्यनेकशः ॥ पित्र्यांतांसंहितांविधात्पितृन्प्रीणातिचैतया ॥ १९ ॥ एवमेवसमाहृत्यवाससीसंहिताभवेत् ॥
 रोप्यादित्यावैधदेवीयद्देवत्यांचकामयेत् ॥ ७२० ॥ कुर्वीतवास्तुशमनमध्येगोष्ठस्यधर्मवित् ॥ पुष्पैर्गंधैश्चमाल्यैश्चवानस्पत्यैस्तथौषधैः
 ॥ २१ ॥ वास्तुसर्वप्रविकिरेत्सप्तधान्यैस्तथैवच ॥ वास्तोष्पतियजेच्चात्रपायसेनबृहस्पतिं ॥ २२ ॥ औदुंबरपलाशैश्चबलिंप्रतिदिशंहेरत् ॥
 सूर्योवायुर्यमःपितरोवरुणोनिर्ऋतिस्तथा ॥ २३ ॥ सोमोभर्हद्रइत्येतादिक्षुदिग्देवताःस्मृताः ॥ दद्याद्दानंब्राह्मणेभ्यःशिवंभवतुवास्त्विति
 ॥ २४ ॥ प्रतिसंवत्सरंकार्यगृहवैगृहमेधिना ॥ यद्येवंसविधंनान्यदनुक्तमपिक्वचन ॥ २५ ॥ अग्निमिद्रमथोवायुंसूर्यमन्याश्चदेवताः ॥
 आराधयिषुर्योयोयामभिधत्तेतथात्रतां ॥ २६ ॥ अभिरूपेणसूक्तेनयथादिष्टंप्रयोजनं ॥ ऋषीणामंत्रदृष्टेनप्रत्यक्षात्सिद्धिरिष्यते ॥ २७ ॥
 सर्वत्रदक्षिणांदद्याद्धनंवाकर्मसिद्धये ॥ नत्वेवादक्षिणंकर्मकिंचिदस्तीतिशौनकः ॥ २८ ॥ शक्त्याहिपूर्णपात्रेणसंमिताप्यंततोभवेत् ॥
 तत्सात्त्वल्पापिदातव्यादक्षिणाकर्मसिद्धये ॥ २९ ॥ ऋषभैकादशादद्याधेनवानुप्यतेगुरुः ॥ धर्मज्ञेसत्यवादिनिब्रह्मदानंप्रदीयते ॥ ३० ॥
 तदिदंपरमंब्रह्मगुहंपावनमद्भुतं ॥ नाप्रशांतायदातव्यंनानुप्रायातपस्विने ॥ नासंवत्सरोपितायनाशिष्यायाहितायच ॥ ३१ ॥ इत्यृग्विधा-
 नेचतुर्गोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ नराणांभाग्यहीनानामृग्विधानमजानतां ॥ ऋग्वेदःकल्पवृक्षोयंफलंनैवप्रयच्छति ॥ ३२ ॥ रत्नगर्भइवा-
 वासःऋग्वेदःप्रतिभातिमे ॥ ऋग्विधानमदीपेनविनानैवप्रकाशते ॥ ३३ ॥ रत्नाकरइवोदारऋग्वेदोत्यंतदुस्तरः ॥ ऋग्विधानंमहापूतं
 विनानैवफलप्रदं ॥ ३४ ॥ निधानंसर्वरत्नानामृग्वेदोब्रह्ममंदिरं ॥ ऋग्विधानविधानेनध्रुवमेतदवाप्यते ॥ ३५ ॥ ऋग्वेदःपठितोप्येपनु-
 णांभवतिनिष्फलः ॥ ऋग्विधानंनिजान्नान्येनैवविजयते ॥ ऋग्वेदोजायतेतत्सप्रसा-

दोरुदुःखमानमः ॥ ३७ ॥ आयुष्यंसंपन्नोमूलंसद्यःकल्मषनाशनं ॥ ऋग्विधानाभ्यनुष्ठानंशुभंकीर्तिकरंपरं ॥ ३८ ॥ ऋग्विधानेनसंयुक्त-
 मृग्येदेवेतिनयोद्विजः ॥ धर्मोद्येकाममोक्षाणामाश्रयःसमवेद्धुवं ॥ ३९ ॥ वेदेषुप्रथमोवेदआयुर्वेदनिधिःप्रभुः ॥ ऋग्विधानसदाभ्यासाद-
 तीव्यरिरिनुन्यति ॥ ७४० ॥ शत्रुनाशमनस्तुष्टिमुहृज्जनसमागमान् ॥ ऋग्वेदःकुरुतेनित्यमृग्विधानेनतोषितः ॥ ४१ ॥ ऋग्वेदेवे-
 नित्यःसांगमृग्विधानरतःसदा ॥ मनोरथादप्यधिकंभवेत्तस्यसमीहितं ॥ ४२ ॥ कुलेजन्मनिशीलेवाप्रज्ञायामुद्यमेपिवा ॥ ऋग्विधानपरि-
 ज्ञानानुशान्तिचरितार्थनां ॥ ४३ ॥ तुष्यंतिदेवताःसर्वाःसंपद्यंतेविभूतयः ॥ दुरावयःप्रणश्यंतिनित्यमृग्विधिपाठिनां ॥ ७४४ ॥ नमः-
 शौनकायनमःशौनकाय ॥ इत्यृग्विद्यानफलश्रुतिः ॥ ॥ ऋग्विद्यानंसमाप्तं ॥

[illegible]

मंत्रः	अष्ट. अ. वर्गः	मंत्रः	अष्ट. अ. वर्गः	मंत्रः	अष्ट. अ. वर्गः	मंत्रः	अष्ट. अ. वर्गः								
मातृषणावाने	८	२	१३	अग्नेतवत्येअजुर	६	२	११	अग्नेनक्षत्रमजुर	८	८	१४	अग्नेमाकिष्टेदेवस्य	६	५	१२
अग्नीषोमासवेदसा	१	६	२९	अग्नेतवश्रवोवयः	८	७	२८	अग्नेनयसुपथाराये	२	५	१०	अग्नेमुळमहाँअसि	३	५	९
अग्नीषोमाहविपुःप्रांश	१	६	२९	अग्नेतृतीयेसवनेहिकानि	३	१	३१	अग्नेनिपाहिनुस्वं	६	३	३८	अग्नेयजस्वहुविपा	२	६	१
अग्नेअच्छविदेहनः	८	७	२९	अग्नेत्रीतिवाजिना	३	१	२०	अग्नेनेमिराँइव	४	१	५	अग्नेयजिष्ठोअध्वरे	३	१	८
अग्नेअपांसमिध्यसे	३	१	२५	अग्नेत्वचंयातुधानस्य	८	४	५	अग्नेपतीरिहावह	१	२	५	अग्नेयत्तेदिविवर्चः	३	१	२२
अग्नेरुदातआनुपर	३	५	६	अग्नेत्वंनोअंतमः	४	१	१६	अग्नेपर्वस्वस्वपाः	७	२	११	अग्नेयदृष्टविशो	४	५	१९
अग्नेरुविर्वाअसि	६	४	३२	अग्नेत्वंपोरयानज्यः	२	५	१०	अग्नेपावकरोचिपा	४	१	१९	अग्नेयाहिदुस्य१	५	२	१२
अग्नेरुतुषारामसि	८	७	१४	अग्नेत्वमस्मद्युयोधि	२	५	१०	अग्नेपूर्वाअनपसो	१	३	२९	अग्नेयाहिदुस्य१	६	२	१०
अग्नेयुतस्यधीतिभिः	६	७	१२	अग्नेत्वंयशाअस्या	६	२	१४	अग्नेःपूर्वेआतरः	८	१	११	अग्नेयुक्ष्वाहियेतवा	४	५	२९
अग्नेयिद्विष्य१स्वनः	४	१	१४	अग्नेदाडाशुपेर्यं	३	१	२४	अग्नेवार्धस्वविमृष्टोवि	८	५	१३	अग्नेययज्ञमध्वरं	१	१	१
अग्नेजरस्वरपत्यआयुनि	२	८	२१	अग्नेद्विवोअर्णमच्छा	३	१	२२	अग्नेभवसुपमिधा	५	२	२३	अग्नेरर्मसःसुमिदस्तु	८	३	१५
अग्नेजरितविंशपतिः	६	४	३५	अग्नेद्विवःसुनुरसि	३	१	२५	अग्नेभूरीणितव	३	१	२०	अग्नेरक्षोणोअंहसः	५	२	२०
अग्नेनुपस्वनेहविः	३	१	३१	अग्नेद्विवाइहावहजज्ञानः	१	१	२२	अग्नेभ्रातःसहस्कृत	६	३	३२	अग्नेरिदस्यसोमस्य	२	५	२९
अग्नेनुपस्वमतिहर्यतद्वचः	२	२	१३	अग्नेद्विवाइहावहसादया	१	१	२८	अग्नेमन्मानिनुम्यंकं	६	३	२२	अग्नेगीयुत्र्यभवत्	८	७	१८
अग्नेतमसाधुंनमोमैः	३	५	१०	अग्नेपुमेनजागृवे	३	१	२४	अग्नेमनुयुग्रतिनुदन्	८	७	१६	अग्नेर्वमपरिगोभिः	७	६	२१
अग्नेतमलपुस्ये	१	७	२२	अग्नेपुतवतायते	६	३	४०	अग्नेमकृत्तिःनुगर्धन्निः	४	३	२५	अग्नेर्वयंअभमस्यामृतानां	१	२	१३

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

उत्तमासुप्रथमःसरित्य
२ व ३०
उत्तमासुप्रथमःसरित्य

[illegible]

मंत्रः	अष्ट. अ. वंगः	मंत्रः	अष्ट. अ. वंगः	मंत्रः	अष्ट. अ. वंगः	मंत्रः	अष्ट. अ. वंगः
क्रुचोअक्षरेपरमेष्ठ्योग्र	२ ३ २१	क्रुतंयन्तुतपुत्र	७ ५ २६	क्रुतस्यवाक्केक्षिनायोग्या	२ ८ २७	क्रुतावायस्प्ररोद्वसो	३ १ १३
क्रुत्तिल्यद्विमिद्विगतोन	३ ६ १६	क्रुतंवाचेनमसापृच्छय	३ ५ ३	क्रुतस्यवोरुध्ययनू	४ ८ १२	क्रुतुर्ननित्रीनस्या	२ ६ १०
क्रुर्जनिपरिरिद्वि	५ १ २१	क्रुतंदांभैतक्रुद्विधीर्ध्यानाः	८ २ १५	क्रुतस्यद्विधेनवायग्रानः१	५ २७	क्रुतेनक्रुतमपिहितं	४ ३ ३०
क्रुत्तिल्येनीरदासी	८ ३ ७	क्रुतउपेनक्षिमेण	२ ७ ३	क्रुतस्यद्विप्रसिधितिथीः	८ ४ २३	क्रुतेनक्रुतंयन्तुधारायंत	४ १ ७
क्रुत्तीपोरुधेनोद्वमानो	२ ६ १५	क्रुतधीतयुआगत	४ ३ ३	क्रुतस्यद्विधेतोयः	७ ५ ३३	क्रुतेनक्रुतंनिर्यतमोळ	३ ४ २१
क्रुत्तुपीयूचीयुभस्तुग	४ २ ११	क्रुतसतेनसपैते	४ ४ ४	क्रुतस्यद्विजुगुयःयति	३ ६ १०	क्रुतेनक्रुतःमधितार्जमातय	३ ६ २
क्रुत्तुनीनीनोयर्मणः	१ ६ १७	क्रुतस्यगोपानदभाय	७ ७ ३०	क्रुतस्यद्विसद्वसो	८ ६ १०	क्रुतेनक्रुतवीर्यस्तुअम्	३ ४ २२
क्रुत्तुःपयस्ययुजिनस्य	७ ४ १९	क्रुतस्यगोपावधि	४ ४ १	क्रुतायिनीमायिनी	७ ५ ३३	क्रुतेनमिप्रावल्गा	१ १ ४
क्रुत्तुरिच्छंमोवनवत्	२ ७ ५	क्रुतस्यजिह्वापयतेमधु	७ ७ २३	क्रुतायरीद्विवोयर्करवोध्या	४ ४ ८	क्रुतेनयाचुतायुधा	१ २ ८
क्रुत्तुर्मुक्षुणायनी	६ २ २५	क्रुतस्यगुर्विर्ततः	७ २ ३०	क्रुतायानक्रुतजानाकरता	५ १५	क्रुतेनद्विष्मोयुपमश्चिद्वक्तः	३ ४ २१
क्रुत्तुर्गिज्ञोनाद्वे	६ ५ ३	क्रुतस्यद्विह्वायुष्णानि	३ ६ १०	क्रुतायानस्तुतायवो	६ ६ २२	क्रुतेनाद्विध्यमस्मिद्वतैः	३ ४ २२
क्रुतंनैमन्यचाभीक्ष्ण	८ ८ ४८	क्रुतस्यदेवाअनुप्रता	१ ५ ९	क्रुतायानानिपेदनुः	६ ६ २२	क्रुतेमधिविद्वतेयुधः	३ ४ ३४
क्रुतंभिक्त्रिचक्रुतमित्	४ १ ४	क्रुतस्यपयधिवेधा	४ ७ १७	क्रुतायानमद्विपे	८ ७ २८	क्रुतदेरेणमन्यमिजेय	३ ४ १२
क्रुतंद्विनेतयचंपुत्रिध्वे	२ ५ ३	क्रुतस्यप्रेषाक्रुतस्यधीतिः१	१ ५ १२	क्रुतायानंयुजियंविप्रमु	२ ८ १९	क्रुतस्यसत्तावोमन्तो	५ ४ २७
क्रुतंद्वेवायकृण्वते	२ ७ १२	क्रुतस्ययुधउपमभिपण्यन्	३ ४ ८	क्रुतायानंविधेतसं	३ ५ ६	क्रुतस्यमोमस्वन्मयं	७ १ ४१
तंयमानक्रुतभिद्वनो	३ ६ १०	क्रुतस्यरुदिसमन्यचर्चमा	२ १ ६	क्रुतायानःप्रतिचक्ष्यानृता	२ ७ २	क्रुतस्यिग्यासमर्थः	३ ७ ६

[illegible]

[illegible]

ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्रंथः	अष्ट. अ. वर्गः	ग्र
--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	--------	----------------	-----

मंत्रः	अष्ट. अ. नमः	गोत्रः	आष्ट. अ. नमः	गोत्रः	आष्ट. अ. नमः	गोत्रः	अष्ट. अ. नमः	गोत्रः	अष्ट. अ. नमः						
पार्थिवीरुच्यपित्रायुः	८	२	११	पितृश्रुत्तुं नृपाविनेद	२	८	१३	(पित्रोपियेद्विद्वद्वर)	२	५	६	गीर्वाअश्वारथिनुयःसुमे	५	६	१३
पार्थिवीरुच्यपित्रायुः	६	३	९	पितुःप्रत्नस्तुतर्मना	१	६	१३	पित्रोपियेद्विद्वद्वर	७	७	७	गीर्वाअश्वारथिनुयःसुमे	३	७	७
पार्थिवीरुच्यपित्रायुः	२	१	१०	पितृवपुत्रयविभः	८	२	२०	पित्राचरुत्तुनययामृतार्थः	३	२	१०	पुत्रसिखपितरो	८	७	११
पार्थिवीरुच्यपित्रायुः	६	४	३३	पित्रेविगुरुःसर्वतुर्ममो	३	२	७	पित्रोयुतस्तुतर्मनः	५	७	७	पुत्रिणाताकुमारिणा	६	२	३०
पार्थिवीरुच्यपित्रायुः	२	५	१०	पितृयुपोमलःसुदान	१	५	७	पित्रासोर्मसभियसुतद्व	३	६	१	पुत्रोनजुतोरुणो	१	५	१३
पार्थिवीरुच्यपित्रायुः	१	३	१०	पितृपुत्रोअतितीरागपुत्रा	२	७	७	पित्रासोर्मसभियसुतद्व	२	१	१८	पुनंनुमार्थवजुनाः	७	२	१८
पार्थिवीरुच्यपित्रायुः	५	१	२५	पितृपुत्रोअतितीरागपुत्रा	७	७	७	पित्रासोर्मसभियसुतद्व	५	३	५	पुनःपत्नीमसिरद्वान	८	३	२८
पार्थिवीरुच्यपित्रायुः	६	३	३३	पितृपुत्रोअतितीरागपुत्रा	३	६	८	पित्रासोर्मसभियसुतद्व	६	३	३०	पुनःपुनंनुमार्थवजुनाः	१	६	२५
पितृश्रुत्तुं नृपाविनेद	२	८	२०	पितृपुत्रोअतितीरागपुत्रा	७	५	३०	पित्रासोर्मसभियसुतद्व	८	६	२०	पुनःसर्मस्युद्धिनंतवर्धती	२	८	२
पितृश्रुत्तुं नृपाविनेद	८	१	२७	पितृपुत्रोअतितीरागपुत्रा	६	६	१०	पित्रोपियेद्विद्वद्वर	६	५	२८	पुनःसर्मस्युद्धिनंतवर्धती	७	७	१
पितृश्रुत्तुं नृपाविनेद	२	५	६	पितृपुत्रोअतितीरागपुत्रा	६	३	१५	पित्रासोर्मसभियसुतद्व	२	१	२२	पुनःसर्मस्युद्धिनंतवर्धती	७	७	१
पितृश्रुत्तुं नृपाविनेद	८	८	३०	पितृपुत्रोअतितीरागपुत्रा	६	६	१०	पित्रोपियेद्विद्वद्वर	२	५	२३	पुनःसर्मस्युद्धिनंतवर्धती	८	३	४
पितृश्रुत्तुं नृपाविनेद	६	१	३३	पितृपुत्रोअतितीरागपुत्रा	६	६	२८	पित्रोपियेद्विद्वद्वर	७	५	१२	पुनःसर्मस्युद्धिनंतवर्धती	८	१	२३
पितृश्रुत्तुं नृपाविनेद	१	५	१२	पितृपुत्रोअतितीरागपुत्रा	७	५	३१	पित्रोपियेद्विद्वद्वर	५	६	२०	पुनःसर्मस्युद्धिनंतवर्धती	८	१	११
पितृश्रुत्तुं नृपाविनेद	७	२	२०	पितृपुत्रोअतितीरागपुत्रा	६	३	४	पित्रोपियेद्विद्वद्वर	५	७	१८	पुनःसर्मस्युद्धिनंतवर्धती	३	७	१
पितृश्रुत्तुं नृपाविनेद	२	८	१३	पितृपुत्रोअतितीरागपुत्रा	५	७	१५	पित्रोपियेद्विद्वद्वर	७	७	१८	पुनःसर्मस्युद्धिनंतवर्धती	३	७	१

मंत्रः	अष्ट. अ. यतोः	मंत्रः	अष्ट. अ. यतोः	यंत्रः	अष्ट. अ. यतोः	यंत्रः	अष्ट. अ. यतोः	मंत्रः	अष्ट. अ. यतोः						
पात्रीरवीकुन्धाचिञ्चायुः	८	२	११	पितृष्टिद्वर्जंनुपाधिवेद	२	८	१४	(पित्र्यापित्र्येद्विद्वद्वर)	२	५	६	पीयोअदौरयिन्नुयःसुमे	५	६	१३
पाहिगायायचसोमदे	६	३	७	पितुःसुतस्यजन्मना	१	६	१३	पित्र्यापित्र्येद्विद्वद्वर	७	७	७	पीयोअथाःनुयद्विआहिभू	३	७	७
पाहिर्नद्वद्वसुष्टुत	२	१	१७	पितेयपुत्रमधिमः	८	२	२०	पित्र्यायध्वस्तवधामुतासः३	२	२	११	पुत्रमिधवपिनरो	८	७	११
पाहिर्नोअमृणकया	६	४	३३	पित्रेयिचक्रुःसर्वनुतमसो	३	२	७	पित्र्यासुतमरुमिनः	५	७	२५	पुत्रिणाताकुमारिणा	६	२	३१
पाहिर्नोअमेपायुभिः	२	५	१०	पित्र्ययुपोमस्तःसुदान	१	५	७	पित्र्यासोममिध	४	६	१	पुत्रोननुतोरग्यो	१	५	१३
पाहिर्नोअमेरुक्षसः	१	३	१०	पिपुंनुलोअदितीराजंनुया	२	७	७	पित्र्यासोममिध	२	१	१८	पुंगुंनमोद्वजुनाः	७	२	१८
पाहिर्नोअमेरुक्षसो	५	१	२५	पिपुंनुसादतस्य	७	८	७	पित्र्यासोममिध	५	३	५	पुनःपुनर्मिधिरद्वज	८	३	२८
पाहिविधम्माद्रक्षसोअरा	६	४	३३	पिपीकेअंशुमंथोन	३	६	८	पित्र्यासोममिध	६	६	३०	पुनःपुनगोयमाना	१	६	२५
पितायुजानामस्तुरेयिपु	२	८	२०	पिमीहिदेवाउशतः	७	५	३०	पित्र्यासोममिध	८	६	२०	पुनःपुनयद्विरनंनंती	२	८	२
पितायस्त्वांहुहितर	८	१	२७	पिपतंवर्ममधुमंतमश्चि	६	६	१०	पित्र्येद्विद्वद्वसुस्त	६	५	२८	पुनरेनानिर्ननो	७	७	१
पितुंनुमोपमहो	२	५	६	पिपतंचतृणानंचार्चगच्छ	६	३	१५	पिपतंभृष्टिमंभगं	२	१	२२	पुनरेनागिनंनं	७	७	१
पितुंभुतोतंतमिन्	८	८	३०	पिपतंसोमंमधुमंतमश्चि	६	६	१०	पिपतंरूपःमुभरो	३	५	३३	पुनरेतिपुताहो	८	७	१
पितुंनपुत्रःसुप्तोदुरोण	६	१	३४	पिपतिमित्रोअयमा	७	६	२८	पीपायश्चिनुरद्वितः	२	२	३३	पुनरांनमत्तायां	८	३	७
पितुंनपुत्राःक्रु	१	५	१२	पिपतस्यविधेदेवासः	७	५	२१	पीपायसःश्रवमामलौगु	३	५	१२	पुनर्लोअयपुतिगि	८	१	२३
नुमानुरध्यायेम	७	२	२९	पिपस्वधैनवानां	६	३	४	पीपिवांनुमरस्ततः	५	६	२०	पुनर्लोःपिनगेमनः	८	१	१२
भैजनिपुत्रवधे	२	८	१४	पिपारवपुस्यगिर्विणः	५	७	१५	पीवांनंमपमपचंन	७	७	१८	पुनर्लोःपिनरागुमना	२	७	१

[illegible]

[illegible]

॥ प्रशस्तिः ॥

जञ्चनगनदक्षिणापथगतेगोदावरीदक्षिणेसखाद्यव्यितटांतरालविलसत्क्षेत्रेपुनर्भागे । आपूतत्रकिरगभूपकलितागोमांतकाख्यापु
 रांगपट्टःसर्जननानुरीप्रययतीवर्चस्त्वेपरि ॥ १ ॥ आमोस्तितत्रमुमहान्कमलानिवासोयपेडणेइतिजनाःसमुद्राहरंति । योमक्तहेतुपरिपूर
 कदेवसंधैःश्रीमद्भिरर्थिजनहृच्छयदैश्चजुष्टः ॥ २ ॥ यस्यांतरेभगवतीप्रमुखाहिदेव्यःसूर्जसलारचरुनाथप्रमुखाश्चदेवाः । छायाश्रिताखिल
 मनोरथपूग्णेनकन्ददुमाहवलसंत्यनिशंप्रसन्नाः ॥ ३ ॥ तत्पश्चिमेपरितरेपणशीतिवाट्वांजातायदेकनिलयाःपणशीकराख्याः । आसंश्चि
 गद्रवगननाथपदारविंदरोचैकतानमनसोऽमलकीर्तिभाजः ॥ ४ ॥ तेज्वन्वयेष्टकरणेनमुशीलविद्यासंपद्धरेणविमलाचरणेनशश्वत् । श्रीशप्र
 साहसमवाप्तनयःश्रुताविभगुर्वान्दरेणतिलकोऽज्जनिलक्ष्मणार्थः ॥ ५ ॥ भार्यापितंनिजमनोनुगुणैवसाध्वीमामेवकृष्णमवृणोदश्रमत्यभामा ।
 दांपत्यकंचुजुगतुःमृतपुत्रिपौत्रैर्धरेणतौचिरमद्रम्रमुखौप्रपंचे ॥ ६ ॥ तद्वर्ष्मजेपुण्यशीकरवामुदेवशर्माजनिष्टचरमःसुरविप्रमक्तः । ग्रंथंसम
 स्तुमनशाकलसंहिताख्यंपारायणाध्ययनहोमविधानपूर्णं ॥ ७ ॥ तमांचकन्निर्णयसागरेशःश्रेष्ठीतुकारामचतुर्धराख्यः (चौधरीत्युपनाम) ।

मंत्रः
हिरण्यनिर्णिगयोऽस्य
हिरण्यपाणिमृतये
हिरण्यपाणिःसविता
हिरण्यपाणिःसविता
हिरण्ययोऽरणीयं
हिरण्ययोऽराभिः
हिरण्ययेनपुरुष
हिरण्ययेनरथेन
हिरण्ययेभिःपविभिः
हिरण्यरूपमुपसोऽप्युष्टौ

अष्ट. अ. वर्गः	मंत्रः	अष्ट. अ. वर्गः	मंत्रः	अष्ट. अ. वर्गः	मंत्रः
४ ३ ३ १	हिरण्यरूपःसहिरण्यसं	२ ७ २ ३	हृणीयमानोअपहि	३ ८ १ ५	होतांगचित्ररथं
१ २ ३ ३	हिरण्यशृंगोयोऽस्यपादा	२ ३ १ २	हृसुपीतासोऽयुध्यंते	५ ७ १ ९	होतारंत्वाद्युणीमहे
१ ३ २ ३	हिरण्यस्तूपःसवितृथा	८ ७ १ ७	हृदातृष्टेपमनसोजुवेयु	३ २ ४ २	होतारंविश्वेदंसं
३ २ ६ ४	हिरण्यहस्तमधिनाराणा	८ ७ १ ७	हृदिस्तृशस्तआसते	१ ३ २ ४	होतारंससजुहोऽयजिष्ठं
८ ८ ४ २	हिरण्यहस्तोअसुरः	३ ७ १ ७	हृतिःपृक्षिणीनदगास्य	१ ३ २ ४	होत्रादृष्टंवरुणविम्यंदाय
५ ८ ८ ८	हृष्टकृण्वतीवंसुपक्षी	३ ३ १ ९	होताजनिष्टचेतनः	८ २ ३ २	हृदंनहृत्पान्यूपंर्युर्मयः
३ ७ २ ०	ह्रुवेर्वःसुद्योत्मानं	५ २ ४ २	होताद्वेवोअमर्त्यः	५ २ ६ २	हृदाहंवकुक्षयःसोमधानां
५ ८ ७ ७	ह्रुवेर्वःसुजुंसहस्रो	५ ७ १ ७	होताध्वर्युरावयाअग्निमि	३ ७ १ २	हृयामसिर्वेदया
१ ५ ८ ५	ह्रुवेवातस्वनंकुवि	६ ७ १ ७	होतानिर्गत्तोमनो	५ ७ १ २	हृयामिदेवाँअयातुः
४ ३ ३ १	ह्रुवेवोद्विमीमदिति	४ ८ १ ७	होतायक्षहृनिनो	५ ३ २ ५	हृयाम्यमिप्रथमंस्वस्तये

इतिशाकलसंहितामंत्रकोशःसंपूर्णः ।

